

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ
BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA PODNIKATELSKÁ
ÚSTAV EKONOMIKY

FACULTY OF BUSINESS AND MANAGEMENT
INSTITUTE OF ECONOMICS

HODNOCENÍ FINANČNÍ SITUACE PODNIKU A NÁVRHY NA JEJÍ ZLEPŠENÍ

EVALUATION OF THE FINANCIAL SITUATION IN THE FIRM AND PROPOSALS TO ITS
IMPROVEMENT

DIPLOMOVÁ PRÁCE
MASTER'S THESIS

AUTOR PRÁCE
AUTHOR

Bc. LENKA VICENOVÁ

VEDOUCÍ PRÁCE
SUPERVISOR

doc. Ing. MAREK ZINECKER, Ph.D.

BRNO 2010

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Vicenová Lenka, Bc.

Podnikové finance a obchod (6208T090)

Ředitel ústavu Vám v souladu se zákonem č.111/1998 o vysokých školách, Studijním a zkušebním řádem VUT v Brně a Směrnicí děkana pro realizaci bakalářských a magisterských studijních programů zadává diplomovou práci s názvem:

Hodnocení finanční situace podniku a návrhy na její zlepšení

v anglickém jazyce:

**Evaluation of the Financial Situation in the Firm and Proposals to its
Improvement**

Pokyny pro vypracování:

Úvod

Cíle diplomové práce a postup řešení

Teoretická východiska práce

Profil podnikatelského subjektu

Analýza současného stavu

Syntéza výsledků analýz a návrhy na řešení v problémových oblastech

Závěr

Seznam použité literatury

Seznam příloh

Seznam odborné literatury:

- BLAHA, Z. S., JINDŘICHOVSKÁ, I. Jak posoudit finanční zdraví firmy. 3. vyd. Praha: Management Press, 2006. 194 s. ISBN 80-7261-145-3.
- GRÜNWARD, R., HOLEČKOVÁ, J. Finanční analýzy a plánování podniku. 1. vyd. Praha: Ekopress, 2007. 318 s. ISBN 978-80-86929-26-2.
- KISLINGEROVÁ, , HNILICA, J. Finanční analýza krok za krokem. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005. 137 s. ISBN 80-7179-321-3.
- RŮČKOVÁ, P. Finanční analýza – metody, ukazatele, využití v praxi. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, 2008. 120 s. ISBN 978-80- 247-2481-2.
- SEDLÁČEK, J. Finanční analýza podniku. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2007. 154 s. ISBN 978-80-251-1830-6.

Vedoucí diplomové práce: doc. Ing. Marek Zínecker, Ph.D.

Termín odevzdání diplomové práce je stanoven časovým plánem akademického roku 2009/2010.

L.S.

Ing. Tomáš Meluzín, Ph.D.
Ředitel ústavu

doc. RNDr. Anna Putnová, Ph.D., MBA

V Brně, dne 16.05.2010

Abstrakt

Táto diplomová práca sa zaoberá hodnotením ekonomického zdravia podniku JAKOS, a.s. v rokoch 2005-2008. Využité boli vybrané metódy finančnej analýzy. Na základe zistených výsledkov navrhujem opatrenia, ktoré by mali viesť k zlepšeniu finančnej situácie podniku.

Abstract

This diploma thesis deals with economic health of the company JAKOS, a.s. in years 2005–2008. There was used selected methods of the financial analysis. Based on recognized facts I propose measures which should result in the improvement of financial situation of the company.

Kľúčové slová

Finančné riadenie podniku, finančná analýza, účtovné výkazy, ukazovatele rentability, ukazovatele likvidity, ukazovatele zadlženosti, CH-index, G-index, poľnohospodárstvo.

Key words

Corporate Finance, Financial Analysis, Financial Statements, Profitability ratios, Liquidity ratios, Financial leverage ratios, CH-index, G-index, Agriculture.

Bibliografická citácia

VICENOVÁ, L. Hodnocení finanční situace podniku a návrhy na její zlepšení. Brno: Vysoké učení technické v Brně, Fakulta podnikatelská, 2010. 109 s. Vedoucí diplomové práce doc. Ing. Marek Zinecker, Ph.D.

Čestné prehlásenie

Prehlasujem, že diplomová práca je pôvodná a spracovala som ju samostatne. Prehlasujem, že citácia použitých prameňov je úplná, že som vo svojej práci neporušila autorské práva (v zmysle Zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorskom a o právach súvisiacich s právom autorským).

V Brne 28. máj 2010

.....
Bc. Lenka Vicenová

Pod'akovanie

Touto cestou chcem pod'akovať vedúcemu mojej diplomovej práce pánovi *doc. Ing. Marekovi Zineckerovi, Ph.D.* za odborné vedenie, cenné rady a pripomienky.

Zároveň vyjadrujem pod'akovanie vedeniu spoločnosti JAKOS, a.s. za poskytnuté materiály a pani *Ing. Jozefíne Krškovej* za jej odborné rady a čas strávený pri konzultáciách.

OBSAH

ÚVOD	10
1 TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ.....	12
1.1 Finančná analýza	12
1.2 Úloha finančnej analýzy.....	13
1.3 Zdroje vstupných dát pre finančnú analýzu	14
1.3.1 Účtovné výkazy	14
1.4 Užívatelia finančnej analýzy	15
1.4.1 Banky a ostatní veritelia	15
1.4.2 Investori.....	16
1.4.3 Štát a jeho orgány	16
1.4.4 Obchodní partneri.....	16
1.4.5 Manažéri	16
1.4.6 Vlastníci.....	16
1.4.7 Zamestnanci.....	17
1.5 Metódy finančnej analýzy	17
1.6 Finančné ukazovatele	17
1.6.1 Analýza absolútnych ukazovateľov.....	18
1.6.1.1 Horizontálna analýza	18
1.6.1.2 Vertikálna analýza	19
1.6.2 Analýza rozdielových ukazovateľov	20
1.6.2.1 Čistý pracovný kapitál	20
1.6.3 Analýza pomerových ukazovateľov	20
1.6.3.1 Ukazovatele rentability.....	21
1.6.3.2 Ukazovatele aktivity	23
1.6.3.3 Ukazovatele zadlženosti	26
1.6.3.4 Ukazovatele likvidity.....	28
1.6.3.5 Ukazovatele tržnej hodnoty	30
1.6.4 Prevádzkové (výrobné) ukazovatele.....	30
1.6.5 Analýza toku Cash-flow	31
1.6.6 Analýza sústav ukazovateľov	32

1.6.6.1	Altmanova analýza (Z-skóre)	33
1.6.6.2	Index bonity (B-index)	33
1.6.6.3	CH-index.....	34
1.6.6.4	G-index	34
2	ANALÝZA PODNIKU	36
2.1.1	Predmet podnikania spoločnosti.....	36
2.1.2	História a súčasnosť.....	37
2.2	Analýza súčasného stavu spoločnosti	38
2.2.1	Analýza interných faktorov	38
2.2.2	Analýza obecného okolia (SLEPT)	40
2.2.3	Analýza odborového okolia.....	44
2.2.4	Analýza silných a slabých stránok podniku (SWOT)	48
2.3	Finančná analýza sledovaného podniku.....	49
2.3.1	Analýza absolútnych ukazovateľov.....	49
2.3.1.1	Horizontálna analýza	49
2.3.1.2	Vertikálna analýza	60
2.3.1.3	Financovanie stálych aktív	66
2.3.2	Analýza rozdielových ukazovateľov	66
2.3.2.1	Čistý pracovný kapitál	66
2.3.3	Analýza pomerových ukazovateľov	67
2.3.3.1	Ukazovatele rentability	67
2.3.3.2	Ukazovatele aktivity	69
2.3.3.3	Ukazovatele zadlženosti	73
2.3.3.4	Ukazovatele likvidity.....	76
2.3.3.5	Ukazovatele tržnej hodnoty	78
2.3.4	Prevádzkové (výrobné) ukazovatele.....	79
2.3.5	Analýza toku Cash-flow	81
2.3.6	Analýza sústav ukazovateľov	81
2.3.6.1	Altmanova analýza (Z-skóre)	82
2.3.6.2	Index bonity – B	83
2.3.6.3	CH – index.....	84
2.3.6.4	G – index.....	84

2.4	Zhrnutie finančnej analýzy.....	85
3.	NÁVRHY NA ZLEPŠENIE	89
3.1	Mliečny automat.....	89
3.2	Odbyt mlieka.....	93
3.3	Štruktúra produkcie	94
3.3.1	Plánované výdaje a príjmy	96
3.4	Predaj z dvora.....	98
3.5	Ďalšie návrhy	100
	ZÁVER	101
	ZOZNAM POUŽITÝCH ZDROJOV	103
	ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK	107
	ZOZNAM TABULIEK.....	108
	ZOZNAM GRAFOV	109
	ZOZNAM PRÍLOH	109

ÚVOD

Vstupom Slovenska do Európskej únie sa výrazne zmenili podmienky pre podnikanie v poľnohospodárskej prvovýrobe. Okrem legislatívnych zmien prišlo aj k zmene financovania podnikov prostredníctvom dotácií. Tieto zmeny výrazne ovplyvnili dosahované ekonomické ukazovatele. V súčasnosti mnohé poľnohospodárske podniky produkujú buď s minimálnym ziskom alebo so stratou. Je teda otázkou prežitia poznať finančnú situáciu podniku arobiť na základe tohto poznania správne rozhodnutia.

Cieľom každého podniku je maximalizácia jeho tržnej hodnoty a dlhodobej prosperity. Je potrebné však sledovať i jeho platobnú schopnosť, zadlženosť a rentabilitu. Z toho dôvodu neustále rastie potreba finančného riadenia podnikov, ktorého hlavným nástrojom je finančná analýza.

Cieľom diplomovej práce je na základe vybraných metód finančnej analýzy posúdiť finančné zdravie akciovej spoločnosti JAKOS, ktorá sa zaoberá poľnohospodárskou činnosťou a na základe zistených výsledkov formulovať návrhy možných riešení, ktoré povedú k zlepšeniu súčasnej finančnej situácie podniku.

Diplomová práca je rozdelená na tri časti. V prvej, tzv. teoretickej časti sa zaoberám prehľadom danej problematiky a vysvetlením pojmov. Pri jej spracovaní som využila najmä primárne informačné pramene, ktorými sú odborné publikácie.

V druhej časti sa zaoberám analýzou vnútorného i vonkajšieho prostredia podniku a konkurenčných síl, na základe ktorých sa odhalia silné a slabé stránky sledovanej spoločnosti. Ďalej sa zaoberám finančnou analýzou podniku, pri ktorej spracovávam informácie z povinných účtovných výkazov podniku od roku 2005 až do roku 2008. Pri analýze finančnej situácie podniku využijem aj konzultácie s manažmentom a vedením podniku i štúdium vnútropodnikových stanov. Súčasťou finančnej analýzy bude rozbor majetkovej a kapitálovej štruktúry podniku.

Tretia časť je návrhová, kde predkladám opatrenia k zisteným problémom vedúce k zlepšeniu finančnej situácie podniku.

Pri spracovaní diplomovej práce využijem metódy logického myslenia, akými sú indukcia, dedukcia, analýza, syntéza, komparácia.

Pomocou analýzy budú preskúmané jednotlivé časti podniku, a tým preniknem hlbšie do podstaty skúmaného javu. Využitím komparácie zistím, či sa daný ukazovateľ pohybuje v rámci optimálnych hodnôt v porovnaní s priemerom v odvetví. Syntézou zhrniem všetky zistené výsledky do celku a vypracujem návrh opatrení na zlepšenie súčasného stavu. Na základe dedukcie logicky odvodím záver zo všeobecných poznatkov.

K posúdeniu finančnej situácie podniku využijem elementárne metódy finančnej analýzy, konkrétne numerické výpočty ukazovateľov likvidity, aktivity, rentability, zadlženosti a analýzu peňažných tokov.

1 TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ

Podnik je forma podnikateľskej činnosti, v ktorej dochádza k cieľavedomému spájaniu hmotných, finančných a ľudských zdrojov v jednej výrobo–organizačnej jednotke s cieľom produkovať úžitkové hodnoty pre potreby trhu a pre vlastné uspokojenie potrieb. (Gozora, 2000)

Základným podnikateľským cieľom každej firmy je vo všeobecnosti zvyšovanie jej trhovej hodnoty v dlhšom časovom období. Hybnou silou je kapitál, ktorý má schopnosť produkovať viac, ako sa do podnikania vložilo. Či sa tak skutočne stane, však závisí aj od manažmentu firmy, ktorý sa stará o efektívne využitie zdrojov, diagnózu stavu firmy a o včasnú preventívnu obnovu aktív. Aktivity firmy sú zachytené v účtovníctve, ktoré spolu s ďalšími informačnými zdrojmi slúži finančným analytikom na posudzovanie zdravia firmy a na prípravu podkladov pre potrebné riadiace rozhodnutia. (Ficzová, 2000)

1.1 Finančná analýza

Analýza podnikovej činnosti je mnohotvárna a zahŕňa poznávanie zložitých javov, ktoré sa odohrávajú v transformačnom procese. Analýza tvorí nástroj skúmania a hodnotenia týchto procesov i podmienok, za akých prebiehajú. Skúma tiež vplyvy a príčinné súvislosti, ktoré tu pôsobia. (Alexy, 2001)

Ku kľúčovým charakteristikám postavenia podniku na trhu patrí finančná situácia. Finančná situácia je skutočnosťou s veľmi zásadným vplyvom na tvorbu podnikového imidžu s významnými vonkajšími a vnútornými súvislosťami. Vonkajšie súvislosti ukazujú, ako sa podnik prostredníctvom finančnej situácie javí okoliu, ktoré ho pomocou nej vníma. Podstatou vnútorných súvislostí je, že finančná situácia je výsledkom, ktorý podnik dosiahol v jednotlivých oblastiach svojej činnosti. Do finančnej situácie sa premieta kvalita jeho výroby, úroveň komerčnej činnosti a poznania trhu aj inovačná aktivita. (Baran, 2001)

Trhové podmienky si vyžadujú, aby finančná analýza bola východiskom poznávania podnikových súhrnných výsledkov, pretože finančná situácia odzrkadľuje

úspešnosť a úroveň výrobných, inovačných, komerčných a ďalších aktivít podniku. Je rozhodujúcou determinantou ďalšieho podnikového vývoja. (Zalai, 1998)

Finančnú analýzu je možné chápať ako súbor činností, ktorých cieľom je určiť a vyhodnotiť finančné zdravie podniku. Finančnú analýzu spracováva ekonomický úsek v podniku. Pri menšom podniku je nutná spolupráca s viacerými oddeleniami, napr. finančného účtovníctva, nákladového účtovníctva, interného auditu, controllingu a financií. Predtým, ako sú uskutočnené akékoľvek investičné a finančné rozhodnutia v podniku, musí byť známe finančné zdravie podniku. (Kislingerová, 2004)

Za finančne zdravý podnik je možné považovať taký podnik, ktorý je v danú chvíľu i perspektívne schopný naplňovať zmysel svojej existencie. (Valach, 1997)

Finančná analýza predstavuje významnú súčasť komplexného riadenia podniku, pretože zisťuje spätnú väzbu medzi predpokladaným efektom riadiacich rozhodnutí a skutočnosťou. Je veľmi významnou súčasťou strategického riadenia, pretože v rámci danej stratégie predstavuje zdroj informácií pre rozhodovanie. Na výsledkoch finančnej analýzy je založené riadenie financií, riadenie a financovanie obežných aktív a investícií, cenová a dividendová politika podniku. (Lednický, 2000)

1.2 Úloha finančnej analýzy

Úlohou finančnej analýzy je určiť, ktoré činitele a s akou intenzitou sa na formovaní finančnej situácie podieľali. Ďalšou úlohou je poskytovať potrebné informácie pre primárnych užívateľov, tj. akcionárov a ostatných investorov, ale aj pre ďalšie skupiny osôb, ktoré majú objektívny záujem o informácie o finančnom stave podniku. Sú to predovšetkým externí analytici cenných papierov, manažéri, zamestnanci, veritelia, zákazníci a vládne inštitúcie. (Baran, 2001)

Finančná analýza pomáha k príprave pre nutné riadiace rozhodnutia. Účtovníctvo síce poskytuje prvotné informácie a hlavné ekonomické dáta, ale nie je schopné diagnostikovať finančný stav firmy. Nástrojom diagnózy ekonomického systému je finančná analýza, ktorá umožňuje nielen odhaľovať pôsobenie ekonomických a neekonomických faktorov, ale aj odhadovať ich budúci vývoj. (Sedláček, 2001)

1.3 Zdroje vstupných dát pre finančnú analýzu

Vstupné dáta potrebné pre finančnú analýzu pochádzajú z troch veľkých skupín zdrojov. Po prvé ide o účtovné informácie podniku, čerpané z účtovných výkazov finančného účtovníctva, ktoré tvorí súvaha a výkaz ziskov a strát. Medzi účtovné dáta sa zahŕňa aj vnútropodnikové účtovníctvo, výročné správy a údaje o vývoji a stave zákaziek, správy o stratégii podniku, plánovaných rozpočtov, prieskumov trhu a iných už uskutočnených analýz.

Ďalej sa sem radia ostatné dáta o podniku čerpané z podnikovej štatistiky a vnútorných smerníc, predpovedí a správ vedúcich pracovníkov podniku ap.

V neposlednom rade sú pre finančnú analýzu potrebné externé informácie, čiže dáta z ekonomického prostredia podniku, napr.: údaje z odbornej tlače, burzové spravodajstvo, správy o vývoji menových relácií a úrokových mier, údaje štátnej štatistiky, ministerstiev a ďalších štátnych organizácií, komentáre manažérov, odhady analytikov rôznych inštitúcií, nezávislé hodnotenia a prognózy ekonomických poradcov, agentúr atď. Najvýznamnejším zdrojom dát sú však účtovné výkazy. (Konečný, 2004)

1.3.1 Účtovné výkazy

A) *Súvaha*

Súvaha poskytuje informácie o stave a štruktúre majetku, záväzkov a vlastnom kapitále spoločnosti k určitému dátumu. Je založená na bilančnom princípe, kde ľavá strana súvahy ukazuje všetko, čo firma vlastní a čo jej dlžia ostatné ekonomické subjekty, stručne nazývané aktíva. Pravá strana súvahy ukazuje vlastný kapitál a dlhy firmy, teda pasíva. Údaje zo súvahy slúžia pre vedenie firmy i pre externých užívateľov k posúdeniu finančnej stability firmy.

B) *Výkaz ziskov a strát*

Výkaz ziskov a strát podáva prehľad o nákladoch a výnosoch podniku za určité obdobie. Informuje o schopnosti podniku zhodnocovať vložený kapitál, tvoriť zisk a plniť tak hlavný podnikateľský cieľ. Skladá sa z niekoľkých častí. Jednotlivé položky

skúma z pohľadu činnosti, ku ktorej sa náklady alebo výnosy vzťahujú. Jedná sa o činnosť prevádzkovú, finančnú a mimoriadnu.

C) Chash flow

Cash flow skúma, koľko hotovosti do podniku prišlo a koľko z neho odišlo. Zatiaľ, čo výkaz ziskov a strát sa zaoberá nákladmi a výnosmi, ktoré sa vzťahujú k určitému obdobiu, Cash flow sa zaoberá peňažnými tokmi, čiže výdajmi a príjmami, ktoré nastali v určitom období. Výdaje nemusia byť vždy zhodné s nákladmi a príjmy nemusia úplne zodpovedať výnosom. (Režňáková, 2005)

Cash flow sa skladá z troch častí. Tvoria ho peňažné toky z bežnej činnosti, peňažné toky z finančnej činnosti a peňažné toky z mimoriadnej činnosti. Je nedeliteľnou súčasťou prílohy. Celkový peňažný tok je výsledkom všetkých kladných a záporných peňažných tokov za dané účtovné obdobie. Je rovný rozdielu počiatočného a koncového stavu peňažných prostriedkov zo súvahy, pričom výkaz cash flow objasňuje vznik tohto rozdielu. (Máče, 2006)

1.4 Užívatelia finančnej analýzy

Všetky údaje týkajúce sa finančného stavu podniku sú predmetom záujmu manažérov, ale i ďalších subjektov, prichádzajúcich do kontaktu s daným podnikom. Užívateľov finančných analýz je možné rozdeliť na dve základné skupiny, na externú a internú.

Medzi externých užívateľov sa zaraďujú banky a iní veritelia, investori, štát a jeho orgány, obchodní partneri (zákazníci a dodávatelia), manažéri konkurenčných podnikov, konkurencia ap. Za interných užívateľov je možné považovať manažérov vlastného podniku, odborárov a zamestnancov. (Kislingerová, 2004)

1.4.1 Banky a ostatní veritelia

Veritelia využívajú finančnú analýzu na to, aby zistili ekonomický stav podniku, ktorému poskytl alebo ešte len poskytnú úver. Pre banky, ktoré už poskytl úver, je nevyhnutné poskytovať pravidelné informácie o ekonomickom zdraví podniku.

1.4.2 Investori

Investori predstavujú pre podnik predovšetkým zdroj kapitálu. Sledujú informácie o finančnej výkonnosti podniku. Prvým dôvodom ich záujmu je získanie dostatočného množstva informácií pre rozhodovanie pri možných investíciách v danom podniku. Ďalším dôvodom je získanie informácií o tom, ako daný podnik hospodári s už poskytnutými investíciami. Manažment podniku má väčšinou voľnú ruku vo vedení podniku, niekedy však dochádza k rozporom medzi záujmami akcionárov a manažérov.

1.4.3 Štát a jeho orgány

Štát a jeho orgány vyžadujú ekonomické informácie o podniku najmä pre potrebu vyberania daní. Ďalším dôvodom sú najmä štatistické šetrenia, kontrola podniku zo štátnou majetkovou účasťou, rozdeľovanie finančných výpomocí a v neposlednom rade zistenie situácie v podniku, ktorému bola zverená štátna zákazka.

1.4.4 Obchodní partneri

Obchodní partneri (dodávatelia) majú záujem získať informácie o schopnosti podniku hradiť svoje záväzky. Zvlášť sledujú solventnosť, likviditu a zadlženosť. Tieto ukazovatele sú významné najmä z krátkodobého hľadiska ich záujmu. Z dlhodobého hľadiska ide o predpoklad dlhodobej stability dodávateľských vzťahov.

1.4.5 Manažéri

Manažéri majú najlepšie predpoklady pre spracovanie finančnej analýzy, pretože majú najlepší prístup k informáciám vo vnútri podniku a celý podnik dôverne poznajú. Výstupy finančnej analýzy využívajú pre operatívne a strategické finančné riadenie podniku. (Kislingerová, 2004)

1.4.6 Vlastníci

Vlastníci hodnotia spoločnosť najmä podľa rentability vloženého kapitálu, zadlženosti, výplaty dividend a zhodnocovania akcií.

1.4.7 Zamestnanci

Pre zamestnancov sú finančné výsledky dôležité z dôvodov posúdenia istoty zamestnania a perspektívy v mzdovej a sociálnej sústave.

1.5 Metódy finančnej analýzy

Obecne existujú dva prístupy k hodnoteniu ekonomického zdravia a hospodárskych javov v podniku: fundamentálna a technická analýza. Vo finančnej analýze sa používa metóda, ktorá využíva elementárnu matematiku a metóda založená na zložitejších matematických postupoch a myšlienkach.

Fundamentálna finančná analýza spočíva na obsiahlych znalostiach vzájomných súvislostí medzi mimoekonomickými a ekonomickými javmi. Je založená na skúsenostiach odborníkov, ich subjektívnych odhadoch a znalostiach trendu. Zdrojom dát sú veľké množstvá kvalitatívnych údajov. Kvantitatívne informácií sú spravidla odvodzované bez použitia matematických postupov. (Sedláček, 2001)

Technická finančná analýza sa vyznačuje spracovávaním kvalitatívnych údajov o podniku s použitím matematického a matematicko-štatistického aparátu. Výsledky sú prezentované kvantitatívne i kvalitatívne. (Mrkvička, 1997)

Okrem fundamentálnej a technickej analýzy je možné použiť niekoľko ďalších metód. Mimo iných napr. analýzu kauzálnu, kedy sa hodnotia príčinne dôsledkové väzby medzi javmi. Ďalej je možné využiť metódu komparačnú, ktorá spravidla dopĺňa technickú finančnú analýzu. Komparácia je založená na porovnaní dát s hodnotami tzv. štandardnými hodnotami ukazovateľov. Táto metóda môže byť využitá pri komparácii rôznych firiem. Jednou z variant tejto analýzy je tzv. benchmarking, kedy sa firma porovnáva s najlepším subjektom vo svojom odbore. (Kraftová, 2002)

1.6 Finančné ukazovatele

Najkomplexnejšie možno hodnotiť stav a vývoj ekonomiky podniku pomocou finančných ukazovateľov. V najširšom zmysle slova je možné za finančné ukazovatele považovať tie, ktoré sa sledujú v účtovníctve a svoje praktické vyjadrenie nachádzajú

v Súvahe a Výkaze ziskov a strát. Sú základom pre výpočet iných odvodených finančných ukazovateľov. Finančné ukazovatele tvoria aj ukazovatele odvodené, počítané ako rozdiel či súčet iných finančných ukazovateľov alebo ako pomer finančných ukazovateľov. (Chajdiak, 1997)

1.6.1 Analýza absolútnych ukazovateľov

Základným zdrojom pre analýzu absolútnych ukazovateľov sú dáta obsiahnuté v účtovných výkazoch. Analyzované dáta sa porovnávajú za daný účtovný rok s rokom predchádzajúcim. Sledujú sa absolútne i percentuálne zmeny. Jedná sa o dáta v absolútnom vyjadrení, čiže sa meria rozmer určitých javov, napr. majetku, kapitálu, peňažného toku. Medzi absolútne ukazovatele sa radia veličiny stavové, tvoriace obsah účtovného výkazu a súvahu, kde je k určitému dátumu uvedená hodnota majetku a kapitálu. Ďalej veličiny tokové, napr. tržby podniku dosiahnuté za uplynuté obdobie. Analýza absolútnych ukazovateľov zahŕňa horizontálnu analýzu a vertikálnu analýzu. (Kislingerová, 2004; Máče, 2006)

1.6.1.1 Horizontálna analýza

Horizontálnu analýzu možno nazývať tiež analýzou trendov. Je založená na porovnávaní finančných ukazovateľov jednotlivých položiek finančných výkazov vo viacerých sledovaných obdobiach. Vstupné dáta sa nachádzajú v účtovných výkazoch a výročných správach podnikov. Zaoberá sa absolútnymi zmenami i percentuálnym vyjadrením zmien jednotlivých položiek výkazov po riadkoch. (Petřík, 2005)

Absolútna zmena je daná rozdielom zvoleného počiatočného obdobia s bežným obdobím.

$$\boxed{\text{absolútna zmena} = \text{hodnota}_i - \text{hodnota}_{i-1}} \quad (\text{Růčková, 2010})$$

Percentuálna zmena je daná podielom absolútnej zmeny bežného obdobia so zvoleným počiatočným obdobím vynásobené 100.

$$\boxed{\text{relatívna zmena} = \frac{\text{absolútna hodnota zmeny}}{\text{hodnota predchádzajúceho obdobia}} \times 100} \quad (\text{Růčková, 2010})$$

Index i je hodnota aktuálneho roku a $i-1$ roku predchádzajúceho.

1.6.1.2 Vertikálna analýza

Pri vertikálnej analýze sú posudzované jednotlivé zložky majetku a kapitálu, čiže štruktúra aktív a pasív spoločnosti. Z tejto štruktúry je zrejmé zloženie hospodárskych prostriedkov pre výrobné a obchodné aktivity podniku. Ďalej je možné zistiť, akou mierou sa podieľajú zložky aktív na ich celkovej hodnote a aké zdroje financovania prevládajú v danej firme na obstarávanie majetku. Táto analýza umožňuje porovnať účtovné výkazy daného roku s výkazmi z rokov minulých. Je možné využiť ju pri porovnaní viacerých firiem rôznych veľkostí v rámci odboru podnikania a s odborovými priemerami. Vertikálna analýza je nezávislá na inflácii a umožňuje porovnávať dáta rôznych rokov. Nevýhodou je zmena absolútnej základne pre výpočet percentuálnych podielov v sledovaných rokoch a to, že dokáže zmeny iba konštatovať a neodkrýva ich príčiny. (Kislingerová, 2004; Sedláček, 2001)

Pre výpočet podielu na celku (v %) je možné použiť nasledovný vzorec:

$$\boxed{\text{podiel na celku} = \frac{\text{hodnota pomerov ého ukazovate ľa}}{\text{pomerov á základ ňa}} \times 100} \quad (\text{Kislingerová, 2005})$$

Výsledky vertikálnej analýzy je dobré vždy porovnať s tzv. bilančnými pravidlami, kde jednotlivé pravidlá sú:

- Zlaté pravidlo vyrovnanie rizika – vlastné zdroje by nemali byť nižšie než zdroje cudzie.
- Zlaté bilančné pravidlo financovania – časové zladenie trvania majetkových účastí s časovým horizontom finančných zdrojov (dlhodobý majetok by mal byť financovaný z dlhodobých zdrojov).
- Zlaté pravidlo pari – dlhodobý majetok by mal byť financovaný prevažne z vlastných zdrojov.
- Zlaté pomerové pravidlo – tempo rastu investícií by nemalo byť ani v krátkom časovom horizonte vyššie ako tempo rastu tržieb. (Máče, 2006)

1.6.2 Analýza rozdielových ukazovateľov

Rozdielové ukazovatele sa tiež označujú ako fondy finančných prostriedkov. Fond je možné chápať ako rozdiel medzi súhrnom určitých položiek krátkodobých aktív a určitých položiek krátkodobých pasív.

1.6.2.1 Čistý pracovný kapitál

Čistý pracovný kapitál (ČPK) je odrazom financovania obežného majetku. Čím viac rastie hodnota čistého pracovného kapitálu, tým lepšie by mal byť podnik schopný hradiť svoje finančné záväzky.

$$\boxed{\text{ČPK} = \text{obežné aktíva} - \text{krátkodobé dlhy}} \text{ (Kislingerová, 2004)}$$

Tento rozdiel má veľký vplyv na solventnosť podniku. Firma má dobré finančné zázemie a je likvidná, ak obežné aktíva prevyšujú nad krátkodobými dlhmi. Čistý pracovný kapitál môže podniku pomôcť pokračovať vo svojich aktivitách aj pri nepriaznivých udalostiach, ktoré by vyžadovali veľké množstvo finančných prostriedkov. Pre zistenie príčin zmien ukazovateľa je nutné analyzovať cash-flow, ktorý je zostavený na báze fondu finančných prostriedkov. Z čistého pracovného kapitálu vychádza veľké množstvo pomerových ukazovateľov. (Konečný, 2004; Sedláček, 2001)

1.6.3 Analýza pomerových ukazovateľov

Analýza pomerových ukazovateľov nadväzuje na analýzu absolútnych ukazovateľov. Umožňuje získať rýchly a nenákladný obraz o základných finančných charakteristikách firmy, a preto je v dnešnej dobe najrozšírenejšou metódou finančnej analýzy. Dáta sa získavajú zo Súvahy a Výkazu ziskov a strát.

Pomerové ukazovatele pokrývajú všetky zložky výkonnosti podniku. Je možné ich zostavovať ako podielové, kedy sa dáva do pomeru časť celku a celok alebo ako vzťahové, kedy sa dávajú do pomeru samostatné veličiny. Umožňujú uskutočňovať analýzu časového vývoja stavu daného podniku. Využívané sú tiež ako vhodné nástroje prierezovej analýzy, pre porovnanie rôznych navzájom podobných podnikov a v

neposlednom rade sú využívané ako vstupné údaje do zložitejších matematických metód. (Sedláček, 2001)

Výsledky týchto ukazovateľov je nutné porovnať s plánom, v priestore (s inými podnikmi, konkurenciou, s odvetvovým priemerom), na základe expertných skúseností a v čase. (Konečný, 2004)

Pri výpočte pomerových ukazovateľov musí existovať určitá norma, s ktorou sa vypočítaná hodnota daného ukazovateľa porovnáva, aby bolo možné určiť, či je vypočítaná hodnota prijateľná alebo nie. Existujú tri úrovne možných porovnávacích noriem, a to normy odvetvové, historické a normy manažérske.

Odvetvové normy sú určované ako aritmetické priemery alebo ako mediány pomerových ukazovateľov pre určité odvetvie. Je však potrebné vedieť, či je možné danú firmu zaradiť do daného odvetvia (jej činnosť totiž môže spadať do viacerých odvetví), či verejne publikované odvetvové normy sú dostatočne reprezentatívne, neexistuje odlišnosť v účtovných systémoch a metodike výpočtu ukazovateľov, či sa podklady pre tvorbu noriem týkajú daného časového obdobia alebo nenastali výkyvy u hodnôt ukazovateľov u niektorých firiem, napr. z dôvodu sezónnosti.

V diplomovej práci bude ďalej využitých práve noriem odvetvových.

Historické normy sú vytvárané z pomerových ukazovateľov, ktoré podnik dosiahol v priebehu vývoja. Nepodrobujú sa však žiadnemu externému overeniu.

Manažérske normy bývajú stanovené vedením podniku v súlade so zvoleným strategickým zámerom. (Sůvová, 1999)

1.6.3.1 Ukazovatele rentability

Ukazovatele rentability (výnosnosti) sa používajú pre hodnotenie a komplexné posúdenie celkovej efektívnosti podniku. Najviac zaujímajú akcionárov a potenciálnych vlastníkov. Merajú úspešnosť pri dosahovaní podnikových cieľov porovnávaním zisku s inými veličinami vyjadrujúcimi prostriedky vynaložené na jeho dosiahnutie. V časovom rade by mali rásť. Čím vyšších hodnôt dosahujú, tým lepšie. (Konečný, 2004)

V práci sa budem zaoberať nasledovnými ukazovateľmi:

- ROI – rentabilita vloženého kapitálu
- ROA – rentabilita aktív
- ROE – rentabilita vlastného kapitálu
- ROS – rentabilita tržieb

Rentabilita vloženého kapitálu (ROI)

ROI vyjadruje s akou účinnosťou pôsobí celkový kapitál vložený do firmy nezávisle na zdroji financovania. Udáva koľko percent prevádzkového hospodárskeho výsledku pred zdanením dosiahol podnik z jednej investovanej koruny. Vzhľadom na to, že vychádza zo zisku pred zdanením a nákladovými úrokmi, umožňuje porovnávať podniky s rôznou finančnou štruktúrou a právnou formou. (Konečný, 2004)

$$ROI = \frac{EBIT}{\text{celkový kapitál}} \quad (\text{Sedláček, 2007})$$

Rentabilita aktív (ROA)

ROA dáva do pomeru zisk a celkové aktíva investované do firmy. Ukazuje celkovú výnosnosť kapitálu bez ohľadu na to, z akých zdrojov boli podnikateľské činnosti financované.

$$ROA = \frac{\text{zisk}}{\text{celkové aktíva}} \quad (\text{Růčková, 2010})$$

Rentabilita vlastného kapitálu (ROE)

Vyjadruje výnosnosť kapitálu vloženého akcionármi či vlastníkami podniku. Zisťujú, či ich kapitál prináša dostatočný výnos. Pokiaľ by ukazovateľ bol trvale nižší než výnosnosť cenných papierov garantovaných štátom, podnik je fakticky odsúdený k zániku, pretože investori nebudú do takejto investície vkladať majetok. V tejto súvislosti je nutné spomenúť pákový efekt, ktorého podstatou je zistenie, do akej miery sa zmení ROE, ak sa zmení kapitálová štruktúra. Pre kladné pôsobenie finančnej páky je teda nutné, aby rentabilita vlastného kapitálu bola väčšia než rentabilita celkových vložených aktív. (Růčková, 2010)

$$ROE = \frac{\text{zisk}}{\text{vlastný kapitál}} \quad (\text{Růčková, 2010})$$

Rentabilita tržieb (ROS)

Predstavuje pomery, ktoré v čitateli obsahujú výsledok hospodárenia v rôznych podobách a v menovateli tržby, upravované podľa účelu analýzy. Vyjadruje schopnosť podniku dosahovať zisk pri danej úrovni tržieb, teda koľko dokáže podnik vyprodukovať efektu na 1 korunu tržieb. Tento ukazovateľ sa tiež nazýva ziskové rozpätie, ktoré slúži pre vyjadrenie ziskovej marže. (Růčková, 2007)

$$ROS = \frac{zisk}{tržby} \quad (\text{Růčková, 2010})$$

1.6.3.2 Ukazovatele aktivity

Táto skupina ukazovateľov udáva, ako úspešne využíva manažment podniku aktíva. Vzhľadom na to, že aktíva sú podľa súvahy štruktúrované do niekoľkých úrovní (celkové, dlhodobé, obežné), tak i ukazovatele aktivity sú konštruované v zmysle tejto štruktúrovanosti. Výsledné hodnoty je vhodné porovnávať vo vzťahu k odvetviu, v ktorom firma pôsobí. (Kislingerová, 2005)

Dávajú do pomeru informácie kombinované zo Súvahy a Výkazu ziskov a strát. Pokiaľ ich má firma viac než je potrebné, vznikajú zbytočné náklady a tým sa znižuje zisk. Pokiaľ ich má málo, musí sa rozhodovať medzi podnikateľskými príležitosťami z dôvodu nedostatočných kapacít. (Sedláček, 2001)

Ukazovatele možno vyjadriť v dvoch formách. A to buď ako ukazovatele počtu obrátok alebo doby obratu. Informácia o počte obrátok ukazuje, koľkokrát sa daný majetok za dané časové obdobie vo firme otočí. Doba obratu informuje o tom, ako dlho je daný majetok vo firme viazaný. (Máče, 2006)

Podľa konvencie sa pre výpočet ukazovateľov využíva 360 dní. (Blaha, 2006)

Obrat celkových aktív

Je to komplexný ukazovateľ, ktorý meria efektívnosť využívania celkových aktív. Poskytuje informácie, koľkokrát za dané obdobie sa aktíva obrátia. Obecne doporučené hodnoty sú v rozmedzí 1,6 – 3. Vtedy podnik vlastní optimálne množstvo aktív. (Kislingerová, 2004; Sedláček, 2001)

V prípadoch, kedy je tento ukazovateľ pri porovnaní s odborovým priemerom príliš nízky, mali by byť zvýšené tržby alebo odpredané niektoré aktíva. (Blaha, 2006)

Tento ukazovateľ má spolu s rentabilitou tržieb významný vplyv na rentabilitu aktív. (Konečný, 2004)

$$\boxed{\text{obrat celkových aktív} = \frac{\text{tržby}}{\text{celkové aktíva}}} \text{ (Sedláček, 2007)}$$

Obrat dlhodobého majetku

Ukazovateľ meria, ako efektívne spoločnosť využíva svoje budovy a zariadenia. Výšku ukazovateľa výrazne ovplyvňuje evidencia všetkých aktív (okrem hotovosti) v účtovných výkazoch v historických, obstarávacích cenách. Preto je medzipodnikové porovnanie často problematické. (Blaha, 2006)

Ukazovateľ udáva, koľkokrát sa dlhodobý majetok obráti na tržby za rok. Má význam pri rozhodovaní o obstarávaní produkčného investičného majetku. Pokiaľ je hodnota ukazovateľa nižšia ako odborový priemer, je nutné optimalizovať výrobu. (Sedláček, 2001)

Znižovanie hodnoty ukazovateľa by malo byť signálom pre znižovanie podnikových investícií a súčasne signálom pre zvýšenie využiteľnosti výrobných kapacít. (Konečný, 2004)

$$\boxed{\text{obrat dlhodobého majetku} = \frac{\text{tržby}}{\text{stále aktíva}}} \text{ (Sedláček, 2007)}$$

Obrat zásob

Je často označovaný ako ukazovateľ intenzity využitia zásob. Udáva, koľkokrát je položka zo zásob využitá a opäť naskladnená. Nevýhodou ukazovateľa je, že dáva do pomeru tržby v tržnej hodnote a zásoby v obstarávacích cenách. Hodnoty je potrebné porovnať s odborovým priemerom. Pokiaľ je hodnota nižšia, je dobré znížiť zásoby a efektívnejšie ich využívať. (Sedláček, 2001)

$$\boxed{\text{obrat zásob} = \frac{\text{tržby}}{\text{zásoby}}} \text{ (Sedláček, 2007)}$$

Doba obratu zásob

Udáva priemerný počet dní, kedy sú zásoby viazané v podniku do doby, než budú spotrebované. Pokiaľ sa jedná o zásoby hotových výrobkov, ukazuje ich likvidnosť, pretože udáva počet dní, kedy sa zásoba premení na pohľadávku. (Kislingerová, 2004; Sedláček, 2001)

Pri hodnotení je opäť vhodné porovnanie s odborovým priemerom. Za optimálne je možné považovať klesajúci trend ukazovateľa. Pri hľadaní príčin negatívneho trendu sa odporúča analyzovať konkrétne zásoby podniku (výrobné zásoby, zásoby hotových výrobkov, zásoby tovaru, atď.). (Landa, 2008)

$$\boxed{doba\ obratu\ zásob = \frac{priemerné\ zásoby}{tržby/360}} \quad (\text{Máče, 2006})$$

Doba obratu pohľadávok

Vyjadruje dobu, ktorá uplynie od doby vystavenia faktúry do doby jej inkasa. Ukazuje, za ako dlho sú v priemere pohľadávky splatené. Firmy majú záujem o čo najmenšiu hodnotu tohto ukazovateľa. Zároveň je dobré porovnať hodnotu ukazovateľa s dobou splatnosti uvádzanou na faktúrach. Pokiaľ je hodnota ukazovateľa vyššia, potom odberatelia neplatia včas. (Kislingerová, 2004)

$$\boxed{doba\ splatnosti\ pohľadávok = \frac{pohľadávky}{tržby/360}} \quad (\text{Máče, 2006})$$

Doba obratu záväzkov

Ukazuje morálku firmy k jej dodávateľom. Výsledkom je doba, kedy firma spláca svoje záväzky po prijatí faktúr. Hodnotu ukazovateľa je opäť dobré porovnať s dobou splatnosti na prijatých faktúrach. (Sedláček, 2001)

$$\boxed{doba\ obratu\ záväzkov = \frac{záväzky}{tržby/360}} \quad (\text{Máče, 2006})$$

1.6.3.3 Ukazovatele zadlženosti

Zadlženosť vyjadruje skutočnosť, že podnik používa k financovaniu svojich aktív cudzie zdroje. V reálnej ekonomike je bežné, že podnik, ktorý chce uspieť na trhu, financuje svoje aktíva nielen z vlastných, ale aj z cudzích zdrojov. Podstatou analýzy zadlženosti je hľadanie optimálneho vzťahu medzi vlastným a cudzím kapitálom. Použitie cudzích zdrojov ovplyvňuje výnosnosť kapitálu akcionárov i riziko podnikania. (Růčková, 2010)

Zadlženosť môže prispieť k celkovej rentabilite a tým i k vyššej tržnej hodnote podniku. Zároveň však zvyšuje riziko finančnej nestability. (Sedláček, 2007)

Pri kladnom pôsobení finančnej páky zarába firma s požičanými peniazmi viac, než činí úrok za vypožičané zdroje a výnos na vlastný kapitál je tak znásobený. Pokiaľ vlastný kapitál tvorí menšiu časť celkového kapitálu, potom nesú riziko podnikania predovšetkým veritelia. (Růčková, 2007)

Celková zadlženosť (ukazovateľ veriteľského rizika)

Jedná sa o pomer cudzieho kapitálu k celkovým aktívam. Vyššia zadlženosť nemusí byť hodnotená negatívne. Vzájomný pomer súvisí s cenou vlastných a cudzích zdrojov. Výška ukazovateľa do 0,3 je považovaná za nízku, v rozmedzí 0,3 až 0,5 za priemernú, od 0,5 do 0,7 za vysokú, nad 0,7 za rizikovú zadlženosť. Keďže vyjadruje veriteľské riziko, musí byť hodnotená v širšom kontexte s ukazovateľmi rentability a likvidity. (Růčková, 2007)

Veritelia preferujú nízke hodnoty, pretože majú istotu vo finančnom vankúši. Pokiaľ však ukazovateľ rastie, môže to prispieť k vyššej tržnej hodnote, ale súčasne sa zvyšuje riziko finančnej nestability. (Sedláček, 2001)

$$\boxed{\text{celková zadlženosť} = \frac{\text{cudzie zdroje}}{\text{celkové aktíva}}} \quad (\text{Růčková, 2010})$$

Finančná nezávislosť (koeficient samofinancovania)

Finančná nezávislosť je považovaná za najvýznamnejší ukazovateľ pre hodnotenie celkovej finančnej situácie podniku. Čím je väčší podiel vlastného kapitálu,

tým je väčší bezpečnostný vankúš proti stratám veriteľov. Preto veritelia preferujú nízky ukazovateľ zadlženosti. Vlastníci na druhej strane hľadajú väčšiu finančnú páku, aby znásobili svoje výnosy. Doporučená hodnota je nad 0,5, minimálne 0,3. (Růčková, 2007)

$$\boxed{\text{finančná nezávislosť} = \frac{\text{vlastný kapitál}}{\text{celkový aktíva}}} \quad (\text{Růčková, 2010})$$

Miera zadlženosti

Udáva, aký je pomer medzi vlastným a cudzím kapitálom. Celková zadlženosť rastie lineárne (až do 100 %), kým koeficient zadlženosti rastie exponenciálne až k ∞ . Pokiaľ bude výsledok nad 100 %, bude sa podnik zdať banke pri prípadnom úvere ako rizikový. (Sedláček, 2001)

$$\boxed{\text{miera zadlženosti} = \frac{\text{cudzí kapitál}}{\text{vlastný kapitál}}} \quad (\text{Sedláček, 2001})$$

Ukazovateľ úrokového krytia

Ukazuje, koľkokrát prevyšuje zisk platené úroky. Čím vyššie hodnoty ukazovateľa účtovná jednotka dosahuje, tým je jej finančná stabilita pevnejšia. (Máče, 2006)

Slúži firme k zisteniu, či je pre ňu dlhové zaťaženie únosné. Časť zisku vyprodukovaná cudzím kapitálom by mala postačovať na pokrytie nákladov na vypožičaný kapitál. Pokiaľ je ukazovateľ rovný 1, znamená to, že na zaplatenie úrokov je potrebný celý zisk a na akcionárov nezostane nič k rozdeleniu. Čím vyššia bude hodnota ukazovateľa, tým je to pre podnik lepšie. (Růčková, 2007)

$$\boxed{\text{úrokové krytie} = \frac{EBIT}{\text{nákladov é úroky}}} \quad (\text{Růčková, 2010})$$

Doba splatenia dlhu

Určuje, po koľkých rokoch je podnik schopný vlastnými silami splatiť svoje dlhy. Finančne zdravé podniky dosahujú výšku tohto ukazovateľa menšiu než 3 roky, priemerná úroveň v odvetví priemyslu sa uvádza 4 roky, v remeselných živnostiach 5 rokov, u veľkoobchodov 6 rokov, u maloobchodov 8 rokov. (Konečný, 2004)

$$\boxed{\text{doba splatenia dlhu} = \frac{\text{cudzie zdroje} - \text{finančný majetok}}{\text{prevádzkový CF}}} \quad (\text{Konečný, 2004})$$

Finančná páka

Ide o prevrátenú hodnotu koeficientu samofinancovania. S rastom hodnoty ukazovateľa finančnej páky rastie aj zadlženosť podniku. Ukazovateľ finančnej páky sa využíva k zisteniu, či použitie cudzích zdrojov má kladný účinok na rentabilitu vlastného kapitálu. Z pohľadu rentability vlastného kapitálu sa totiž nejedná len o pozitívny účinok úrokového daňového štítu. Súčasné zvýšenie zadlženosti spôsobí rast nákladov a tým pokles zisku po zdanení, vrátane poklesu ziskového rozpätia tržieb, čím eliminuje pozitívny dopad ukazovateľa finančnej páky. (Mrkvička, 1997)

$$\boxed{\text{finančná páka} = \frac{\text{celková aktíva}}{\text{vlastný kapitál}}} \quad (\text{Kislingerová, 2004})$$

Ziskový účinok finančnej páky je dosiahnutý len pri hodnotách vyšších ako 1. Hodnoty nižšie ako 1 znižujú rentabilitu vlastného kapitálu. (Mrkvička, 1997)

$$\boxed{\text{ziskový účinok finančnej páky} = \frac{\text{EBT}}{\text{EBIT}} \times \frac{\text{celková aktíva}}{\text{vlastný kapitál}}} \quad (\text{Bařinová, a iní, 2005})$$

1.6.3.4 Ukazovatele likvidity

„Ukazovatele likvidity merajú schopnosť firmy uspokojiť svoje splatné záväzky. Jednotlivé ukazovatele a ich konštrukcia sa líšia tým, čo považujeme za prostriedky schopné uhradiť tieto záväzky. Všeobecne, likviditu zabezpečuje obežný majetok. V rámci štruktúry obežných aktív existujú aktíva s rôznou schopnosťou meniť sa na

peniaze. Práve miera speňažiteľnosti jednotlivých obežných aktív je základom rozlišovania troch stupňov likvidity.“ (Kupkovič, 2003)

Ukazovatele likvidity dávajú do pomeru to, čím je možné platiť a to, čo je nutné zaplatiť. (Sedláček, 2001)

Likvidita 1. stupňa (pohotovú likviditu)

Miera schopnosť firmy platiť v danom okamžiku splatné záväzky. Do čitateľa vzorca sa dosádzajú peniaze v hotovosti, na bežných účtoch a ich ekvivalenty. (Sedláček, 2001)

„Podnik nemusí držať finančný majetok vo výške 100 % krytia krátkodobých záväzkov, pretože neexistuje žiadne riziko ich úhrady. Doporučená hodnota ukazovateľa sa pohybuje v intervale 0,2 – 0,5.“ (Kupkovič, 2003)

$$\boxed{\text{likvidita 1. stupňa} = \frac{\text{finančný majetok}}{\text{krátkodobé cudzie zdroje}}} \text{ (Kupkovič, 2003)}$$

Likvidita 2. stupňa (bežná likvidita)

„V tomto ukazovateli sa na krytie krátkodobých záväzkov využíva nielen finančný majetok, ale aj peňažné prostriedky plynúce z inkasa zatiaľ neuhradených krátkodobých pohľadávok splatných do 1 roka. Vzhľadom na to, že riziko splatnosti pohľadávky je ťažšie predvídať, odporúča sa vyššia hodnota tohto ukazovateľa, t.j. mal by presahovať hodnotu 1.“ (Kupkovič, 2003)

Je dobré sledovať vývoj hodnôt v čase. Pokiaľ je hodnota ukazovateľa jedna, znamená to, že firma je schopná platiť záväzky bez nutnosti prevádzať zásoby na peniaze. Vysoké hodnoty viažu veľký objem obežných aktív vo forme pohotových prostriedkov, ktoré prinášajú len minimálny úrok. (Kislingerová, 2004)

$$\boxed{\text{likvidita 2. stupňa} = \frac{\text{finančný majetok} + \text{krátkodobé pohľadávky}}{\text{krátkodobé cudzie zdroje}}} \text{ (Kupkovič, 2003)}$$

Likvidita 3. stupňa (celková likvidita)

„Ukazovateľ likvidity 3. stupňa predstavuje celkový potenciál likvidity podniku. K predchádzajúcim obežným aktívam sa pripočítajú ešte zásoby, ktoré sú najmenej likvidnými obežnými aktívami.“ (Kupkovič, 2003)

Meria, koľkokrát pokrývajú obežné aktíva krátkodobé záväzky podniku. To znamená, koľkokrát je podnik schopný uspokojiť svojich veriteľov, keby premenil všetky svoje obežné aktíva v danom okamžiku na hotovosť. Hodnota ukazovateľa sa má pohybovať v rozmedzí 1,6 – 2,5. Podľa konzervatívnej stratégie má byť vyššia ako 2,5 a podľa agresívnej nižšia ako 1,6. (Kislingerová, 2004)

Odporúčané hodnoty a teda aj vypovedacia schopnosť tohto ukazovateľa závisia na štruktúre a likvidnosti jednotlivých aktív, typu odvetvia, v ktorom firma pôsobí, ako aj predmete jej činnosti.

$$\boxed{\text{likvidita 3. stupňa} = \frac{\text{obežné aktíva}}{\text{krátkodobé cudzie zdroje}}} \quad (\text{Kupkovič, 2003})$$

1.6.3.5 Ukazovatele tržnej hodnoty

Tieto ukazovatele sledujú predovšetkým investori, ktorí vložili svoj kapitál do základného kapitálu firmy, ďalej potenciálni investori a všetci tí, ktorí obchodujú na kapitálovom trhu. Investori majú predovšetkým záujem na návratnosti svojich investícií prostredníctvom rastu dividend alebo rastu cien akcií. Počítajú sa najmä účtovné hodnoty akcií, čistý zisk na akciu, dividenda na akciu, udržateľná miera rastu atď. (Sedláček, 2001)

$$\boxed{\text{vlastný kapitál na akciu} = \frac{\text{vlastný kapitál}}{\text{počet akcií}}} \quad (\text{Kislingerová, 2005})$$

$$\boxed{\text{účtovný zisk/strata na akciu} = \frac{EAT}{\text{počet akcií}}} \quad (\text{Kislingerová, 2005})$$

1.6.4 Prevádzkové (výrobné) ukazovatele

Tieto ukazovatele sa uplatňujú pri vnútornom riadení. Napomáhajú manažmentu sledovať a analyzovať vývoj základnej aktivity firmy. Prevádzkové ukazovatele sa opierajú

o tokové veličiny (predovšetkým o náklady). Ich riadenie má za následok hospodárne vynakladanie jednotlivých druhov nákladov a tým i dosiahnutie vyššieho konečného efektu. (Sedláček, 2001). Žiadaná je rastúca tendencia týchto ukazovateľov.

Produktivita miezd

Udáva, koľko korún z pridanej hodnoty pripadá na korunu vyplatených miezd.

$$\text{produktivita miezd} = \frac{\text{pridaná hodnota}}{\text{mzdové náklady}} \quad (\text{Sedláček, 2007})$$

Produktivita z pridanej hodnoty

Zachytáva výkonnosť podniku vo vzťahu k nákladom na zamestnanca. Produktivita sa zvyšuje, ak rovnaké množstvo vstupu vyrába viac výstupu.

$$\text{produktivita z pridanej hodnoty} = \frac{\text{pridaná hodnota}}{\text{počet zamestnancov}} \quad (\text{Sedláček, 2001})$$

Produktivita z tržieb

Udáva tržby pripadajúce na jednotku práce.

$$\text{produktivita z tržieb} = \frac{\text{tržby}}{\text{počet zamestnancov}} \quad (\text{Sedláček, 2001})$$

Priemerná mzda

Udáva priemernú ročnú (mesačnú) mzdu na 1 zamestnanca.

$$\text{priemerná mzda} = \frac{\text{mzdové náklady}}{\text{počet zamestnancov}} \quad (\text{Sedláček, 2001})$$

1.6.5 Analýza toku Cash-flow

Ukazovatele na báze finančných tokov sú používané predovšetkým k hlbšej analýze finančnej situácie. Hlavným zámerom je pomer a následná analýza postavenia finančných tokov vo firme. Sú využívané pre doplnenie ukazovateľov, z ktorých sú odvodené. (Sedláček, 2007)

<i>Rentabilita obratu z hľadiska ČPK</i>	<i>ČPK / Tržby</i>
<i>Podiel ČPK na majetku</i>	<i>ČPK / priemerné aktíva</i>
<i>Rentabilita ČPK</i>	<i>zisk / ČPK</i>
<i>Doba obratu ČPK</i>	<i>ČPK / denné tržby</i>

Tabuľka 1: Ukazovatele na báze finančných tokov
Prameň: Sedláček, J. 2007. Finanční analýza podniku.

1.6.6 Analýza sústav ukazovateľov

Analýzu sústav ukazovateľov môžeme nazývať tiež ako Súhrnné indexy hodnotenia. Jedná sa o matematicko-štatistické metódy. Boli vytvorené v snahe nájsť jediný syntetický ukazovateľ, ktorý by sústreďoval silné a slabé stránky firmy a odstránil výpočty veľkého množstva pomerových ukazovateľov a ich interpretácií. Ich cieľom je vyjadriť súhrnnú charakteristiku celkovej finančnej situácie a výkonnosti podniku pomocou jedného čísla. Tým však klesá ich vypovedacia schopnosť a sú vhodné len pre rýchly orientačný pohľad na situáciu podniku a ako podklad pre ďalšie hodnotenie prostredníctvom jednotlivých pomerových ukazovateľov. (Růčková, 2007)

Výhodou je, že poskytujú jednotné kritérium, ktoré zväzuje hodnoty ukazovateľov v jednotlivých skupinách tak, aby sa účtovná jednotka mohla hodnotiť ako celok a nie len jej jednotlivé oblasti, ako to aplikujú pomerové ukazovatele. Rastúci počet ukazovateľov v súbore umožňuje detailnejšie zobrazenie ekonomickej situácie firmy. (Máče, 2006; Sedláček, 2001)

Sústavu týchto účelovo vytvorených ukazovateľov môžeme rozdeliť na bankrotné a bonitné modely. Rozdiel spočíva v ich účele, pre ktorý boli vytvorené.

Bankrotné modely majú za úlohu informovať užívateľov, či je v dohľadnej dobe firma ohrozená bankrotom. Vychádzajú z toho, že firma, ktorej hrozí bankrot, vykazuje pred jeho príchodom určité príznaky. K nim patria najmä problémy s bežnou likviditou, výškou čistého pracovného kapitálu, s rentabilitou celkového vloženého kapitálu.

Bonitné modely sa prostredníctvom bodového hodnotenia snažia stanoviť bonitu sledovaného podniku. Cieľom je zistiť, či sa firma radí medzi dobré alebo zlé spoločnosti. Zároveň umožňujú porovnať údaje s inými podnikmi v rámci odboru podnikania. (Růčková, 2007)

1.6.6.1 Altmanova analýza (Z-skóre)

Altmanov ukazovateľ v sebe zahŕňa podstatné zložky ekonomického zdravia: rentabilitu, likviditu, zadlženosť a štruktúru kapitálu. Jednotlivým ukazovateľom je priradená váha, ktorá ukazuje ich váhu v celom súbore. (Kislingerová, 2004)

$$Z = 0,717 x_1 + 0,847 x_2 + 3,107 x_3 + 0,420 x_4 + 0,998 x_5 \quad (\text{Sedláček, 2007})$$

Kde jednotlivé premenné vyjadrujú:

x_1 – ČPK/celkový kapitál

x_2 – nerozdelený zisk/celkový kapitál

x_3 – EBIT/celkový kapitál

x_4 – vlastný kapitál/cudzí kapitál

x_5 – tržby/celkový kapitál (Gurčík, 2002)

Tento vzorec je použiteľný pri analýze podniku, ktorý nemá verejne obchodovateľné akcie na burze.

Z – skóre	Interpretácia
$Z > 2,9$	Uspokojivá finančná situácia podniku.
$1,2 < Z < 2,9$	„Šedá zóna.“ Vypovedacia schopnosť je indiferentná.
$Z < 1,2$	Finančná situácia podniku je kritická.

Tabuľka 2: Hodnoty Z – skóre a ich interpretácia

Prameň: (Sedláček, 2007)

1.6.6.2 Index bonity (B-index)

Patrí medzi viacrozmerné diskriminačné analýzy. Čím je B-index vyšší, tým je prognózovaná finančná situácia lepšia.

$$B = 1,5x_1 + 0,08x_2 + 10x_3 + 5x_4 + 0,3x_5 + 0,1x_6$$

Kde:

x_1 – net CF /cudzí kapitál

x_2 – celkové pasíva/cudzí kapitál

x_3 – zisk pred zdanením (EBT)/celkové aktíva

x_4 – zisk pred zdanením (EBT)/podnikové výnosy

x_5 – zásoby/celkové aktíva

x_6 – podnikové výnosy/celkové pasíva (Gurčík, 2002)

Index bonity - B	Interpretácia
$B > 1$	Prosperujúci podnik.
$0 \leq B \leq 1$	Určité problémy podniku.
$B < 0$	Neprospierajúci podnik.

Tabuľka 3: Hodnoty indexu bonity a ich interpretácia
Prameň: (Gurčík, 2002)

1.6.6.3 CH-index

Ch – index odzrkadľuje prosperitu podniku a bol vytvorený špeciálne pre slovenské poľnohospodárske podniky.

$$CH = 0,37x_1 + 0,25x_2 + 0,21x_3 - 0,10x_4 - 0,07x_5$$

Kde:

x_1 – rentabilita celkového kapitálu

x_2 – rentabilita tržieb

x_3 – solventnosť (v mojej práci = pohotovú likviditu)

x_4 – doba splatnosti záväzkov

x_5 – celková zadlženosť (Gurčík, 2002)

CH - index	Interpretácia
$CH \geq 2,5$	Prosperujúci podnik.
$-5 < CH < 2,5$	Priemerný podnik.
$CH \leq -5$	Neprospierajúci podnik.

Tabuľka 4: Hodnoty Ch-indexu a ich interpretácia
Prameň: (Gurčík, 2002)

1.6.6.4 G-index

„G - index je jednou z diskriminačných funkcií umožňujúcou diferencovať podniky poľnohospodárskej prvovýroby na prosperujúce, resp. neprosperujúce.“

$$G = 3,412x_1 + 2,226x_2 + 3,277x_3 + 3,149x_4 - 2,063x_5$$

Kde:

x_1 – nerozdelený hospodársky výsledok/celkové pasíva

x_2 – hospodársky výsledok pred zdanením/celkové pasíva

x_3 – hospodársky výsledok pred zdanením/podnikové výnosy

x_4 – CF/celkové pasíva

x_5 – zásoby/podnikové výnosy (Gurčík, 2002)

G - index	Interpretácia
$G \geq 1,8$	Prosperujúci podnik.
$-0,6 < G < 1,8$	Priemerný podnik.
$G \leq -0,6$	Neprosperujúci podnik.

Tabuľka 5: Hodnoty G-indexu a ich interpretácia

Prameň: (Gurčík, 2002)

2 ANALÝZA PODNIKU

2.1 Stručná charakteristika podniku

Obchodné meno:	JAKOS a.s.
Sídlo:	Kostolište, PSČ: 900 62
Právna forma:	Akciová spoločnosť
Štatutárny zástupca:	Ing. Jana Vismeková
IČO:	17 642 931

Spoločnosť bola založená zakladateľskou zmluvou 14. mája 1991. Do obchodného registra bola zapísaná 01. 07. 1991 a bola založená na dobu neurčitú.

V súčasnosti je výška základného imania 2 184 416,36 EUR. Základné imanie spoločnosti bolo akcionármi splatené v plnej výške, rovnako aj emisný kurz akcií. Spoločnosť vydala 9401 listinných akcií na meno, ktorých menovitá hodnota je 232,36 EUR.

Z dôvodu vstupu Slovenskej republiky do Európskej menovej únie (1. 1. 2009) bolo nevyhnutné uskutočniť zmenu základného imania na základe konverzného kurzu 1€ = 30,126 Sk. Preto bolo valným zhromaždením schválené navýšenie menovitej hodnoty akcie o 7,7 halierov, čo predstavuje navýšenie základného imania o 727,26 korún.

2.1.1 Predmet podnikania spoločnosti

- Poľnohospodárska a potravinárska výroba,
- malá ekológia (výsadba okrasných drevín, zadravňovanie, ap.)
- rekultivačné práce,
- stavebná výroba, výroba stavebných hmôt a stavebných dekoračných prvkov,
- kovovýroba,
- drevovýroba,
- obchodná a sprostredkovateľská činnosť,
- poradenská a konzultačná činnosť,
- cestná nákladná doprava,

- medzinárodná cestná nákladná doprava
- výroba a predaj ekologických hnojív a biopreparátov pre ochranu rastlín,
- projektovanie zúrodňovacích a melioračných opatrení,
- výroba traktorových prívesov,
- príprava jedál a nápojov na priamu konzumáciu.

2.1.2 História a súčasnosť

Akciová spoločnosť JAKOS, a.s. so sídlom v Kostolišti vznikla po rozdelení JRD Záhoran Gajary na JD Gajary a JD Kostolište. Po transformácii na akciovú spoločnosť obhospodaruje pozemky v katastroch obcí Jakubov, Kostolište a Gajary na Záhorskej nížine v okrese Malacky.

Ide o poľnohospodársky podnik zmiešaného typu, ktorý disponuje rozsiahlou plochou pozemkov i pracovným kapitálom. Činnosť spoločnosti je zameraná i mimo poľnohospodárstva.

V súčasnosti podnik hospodári vo výmere 2779,44 ha. Z celkovej výmery poľnohospodárskej pôdy je 2649,42 ha ornej pôdy, 77,91 ha trvalých trávnatých porastov a 52,11 ha ovocných sádov.

Spoločnosť hospodári v prírodných podmienkach mierneho podnebného pásma, kukuričného typu. Prevládajú tu piesočnaté, piesočnato hlinité a ílovito hlinité typy pôd, ktoré sú menej úrodné a citlivé na suchu. V daždivých rokoch zase hrozia záplavy povodia rieky Moravy. Z uvedeného vyplýva, že podmienky Záhoria nie sú typické pre poľnohospodársku výrobu.

Dominantným výrobným odvetvím je rastlinná výroba. Z hlavných poľnohospodárskych plodín spoločnosť pestuje pšenicu, raž, jačmeň, ovos, kukuricu na zrna a siláž, záhradné jahody. Ďalej pestuje konzumnú zeleninu (kukurica cukrová a hrach strukový) a ovocie (čierne ríbezle a baza). Postupne sa viac zameriava na pestovanie trhových plodín, v minulosti sa osvedčilo pestovanie lahôdkovej kukurice a zeleného hrášku.

Značný podiel obilnín sa skrími ošípanými, pričom krmne zmesi z prikúpených bielkovinových komponentov a premixov pre jednotlivé kategórie ošípaných pripravuje vlastná miešiareň krmných zmesí.

Živočíšna výroba sa orientuje na chov hovädzieho dobytku na produkciu mlieka s prakticky uzatvoreným obratom stáda. Tiež sa orientuje na šľachtiteľský chov ošípaných, zameraný na produkciu prasničiek.

Okrem poľnohospodárskej činnosti má podnik aj pridruženú výrobu. Produkuje organické hnojivo na vylepšovanie štruktúry a úrodnosti piesčitých pôd, ale aj na predaj. Zároveň vyrába pletivo a pomerne široký sortiment malých betónových prefabrikátov, najmä zámkovej dlažby. Táto výroba je sezónna a rieši využitie pracovných síl. Poskytované sú tiež dopravné a traktorové služby.

2.2 Analýza súčasného stavu spoločnosti

2.2.1 Analýza interných faktorov

Analýzu interných faktorov som vykonala pomocou analýzy **7S spoločnosti**. Sú to kritické faktory úspechu firmy, vzájomne závislé, pričom musia byť rovnomerne rozvíjané. Na to, aby bola firma úspešná musí mať všetkých 7S.

Stratégia spoločnosti by mala charakterizovať orientáciu, dlhodobé zmýšľanie a smerovanie firmy. Momentálne sa stratégia podniku odvíja od jeho súčasného vývoja. Preto by bolo dobré stanoviť presné ciele, ktoré chce JAKOS docieľiť v určitých časových horizontoch. Najmä však spôsob, akým to chcú dosiahnuť. Riziká spojené s nejasnou stratégiou môžu v budúcnosti spôsobiť mnohé nepríjemnosti. Stratégia je skôr nejasná. Podnik sa snaží najmä o zníženie straty. Nie je však stanovený systém, akým trendom by sa mala táto strata znižovať. Vzhľadom na charakter podnikania je možné hovoriť skôr o ročnom plánovaní, pretože dlhodobé plánovanie a stratégiu spoločnosti je v tomto odbore ťažké realizovať. Podmienky na jej fungovanie sa totiž menia rýchlo a ich reakcia je vzhľadom na predmet podnikania nepružná, s dosť veľkým časovým odstupom.

Štruktúra podniku je daná jeho vnútornými stanovami. Súčasná štruktúra rozdelenia úloh a kompetencií sa najviac podobá k líniovo-štábnej organizácii. Najvyšším orgánom spoločnosti je valné zhromaždenie. Štatutárnym orgánom je predstavenstvo, ktoré riadi činnosť spoločnosti a rozhoduje o všetkých záležitostiach s výnimkou tých, ktoré sú vo výhradnej pôsobnosti valného zhromaždenia. V jeho mene samostatne koná predseda alebo podpredseda predstavenstva. Kontrolu a dozor spoločnosti vykonáva dozorná rada, ako štáb. Spoločnosť má oddelenie poľnohospodárskej činnosti a ekonomické oddelenie. Závod poľnohospodárskej činnosti je tvorený z 5 prevádzok (rastlinná a živočíšna výroba, prevádzka mechanizácie, dopravy a BIO), pričom každá má svojho vedúceho. Táto štruktúra je prehľadná a umožňuje bezproblémovú komunikáciu. Každý pozná svojho nariadeného, ktorému priamo zodpovedá i rozsah svojich právomocí a kompetencií.

Spolupracovníci: Počet ľudí pracujúcich v podniku je v súčasnosti 87. Formálna kultúra podniku (najmä medzi vedením a pracovníkmi) je prekrývaná tou neformálnou (najmä na najnižších úrovniach). Pracovníci sú motivovaní k lojálnosti a pocitu hrdosti práce v tejto firme. Tam, kde je to nevyhnutné sú pravidelne pracovníci preškolení. Ide predovšetkým o agrónomov a školenia v oblasti chémie, ekonomických pracovníkov v oblasti zmeny legislatívy a postupov účtovania. Do budúcnosti vidím priestor i na školenie pracovníkov o nových technológiách.

Schopnosti a znalosti: Pracovníci na všetkých úrovniach majú dostatočné vzdelanie v obore, v ktorom zastávajú funkcie. Niektorí využívajú schopnosti a vzdelanosť, niektorí intuíciu a podvedomie na výkon svojej práce. Staršia generácia čerpá z osobných a dlhoročných skúseností. Riziko predstavuje práve rutina, ktorá môže viesť k neskorému odhaleniu problémov, resp. zanedbaniu podstatných opatrení.

Štýl riadenia je možné charakterizovať ako demokratický. Hlavné slovo pri rozhodovaní o záležitostiach a strategických plánoch firmy má predseda predstavenstva. Ostatní vedúci svojimi odbornými názormi a návrhmi tiež participujú na rozhodovaní.

Systémy v sledovanom podniku sú jeho slabou stránkou, pretože prakticky neexistujú. Okrem bežnej výpočtovej techniky podnik nevyužíva žiaden softvér. Rizikom je najmä postrádanie softvéru skladového hospodárstva, vďaka ktorému by sa

uľahčila a spreľadnila situácia v zásobách, ktoré tvoria podstatnú časť majetku spoločnosti.

Zdieľané hodnoty: Na základe dlhoročnej tradície podniku a zamestnancov, z ktorých väčšina v ňom pracuje prakticky od jeho vzniku, sú aj hodnoty v tomto podniku i k jeho okoliu badateľné. Zamestnanci sa cítia ako súčasť celku. Podnik je pozitívne vnímaný i okolím.

2.2.2 Analýza obecného okolia (SLEPT)

Na analýzu obecného okolia som použila tzv. SLEPT analýzu, ktorá predstavuje komplexný pohľad na okolie podniku z hľadiska sociálneho, legislatívneho, ekonomického, politického a technologického. Pomáha mapovať súčasnú situáciu, v ktorej sa firma nachádza, ale takisto skúma vývoj do budúcnosti.

Sociálne prostredie na Slovensku nie je príliš naklonené odboru poľnohospodárstva, napriek jeho stáročnej tradícii na tomto území. V roku 2008 bolo v poľnohospodárstve zamestnaných celkom 72,3 tisíc pracovníkov, z toho 72,6 % mužov a 27,4 % žien. Medziročne došlo k zníženiu tohto počtu o 3,2 tis. (4,2 %). Na 100 ha poľnohospodársky využívannej pôdy pripadalo 4,7 zamestnanca. Štruktúra pracovníkov v poľnohospodárstve starne. Skoro dve tretiny (60 %) všetkých pracovníkov poľnohospodárstva mali viac ako 45 rokov. Z uvedeného vyplýva, že odvetvie nie je pre mladých ľudí atraktívne. Z pohľadu vzdelanosti bolo najviac zamestnancov vyučených bez maturity (viac ako 50 %), na druhej priečke boli zamestnanci s úplným stredoškolským vzdelaním (viac ako 20 %). Viac ako 10 % zamestnancov má základné vzdelanie. Najmenej pracovníkov v poľnohospodárstve má vysokoškolské vzdelanie (menej ako 10 %). Vzhľadom na rastúce nároky na kvalitu ľudského kapitálu i modernizáciu odvetvia je tento počet nedostatočný.

Problematike odbornej prípravy žiakov na stredných odborných školách, zameraných na potreby rezortu pôdohospodárstva, sa venuje vo všeobecnosti málo pozornosti. Je to spôsobené legislatívnymi úpravami odborného vzdelávania a prechodom kompetencií vrátane finančného zabezpečenia škôl, pod samosprávnou kraje

(VÚC). Súčasná obsahová reforma odborného školstva nespĺňa dostatočne aktuálne požiadavky a potreby poľnohospodárskej praxe.

Znižuje sa počet uchádzačov na stredné školy poľnohospodárskeho, lesníckeho, veterinárskeho a potravinárskeho zamerania, ktorých je v celkovom súčte na Slovensku, podľa evidencie MŠ SR, viac ako 100. Napriek vysokému počtu škôl výrobná pôdohospodárska prax signalizuje nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily. Z dôvodu poklesu populácie nie sú niektoré školy schopné naplniť stavy žiakov, čím dochádza k ich zlučovaniu i rušeniu. (Zelená správa 2009)

Na základe uvedených faktov je nevyhnutné nielen zo strany vlády, ale aj podnikov uskutočniť kroky, ktoré by viedli k motivácii mladej generácie zamestnať sa v tomto odvetví.

Legislatívne prostredie výrazne ovplyvňuje agrosektor Slovenska, pretože sa ho týka nespočetné množstvo zákonov, predpisov a nariadení. V prílohe 4 uvádzam len zákony týkajúce sa poľnohospodárstva a potravinárstva, ktoré boli uverejnené v rokoch 2008 a 2009. Okrem týchto zákonov bolo v týchto rokoch zverejnených ďalších 74 všeobecne záväzných predpisov. Z uvedeného je zrejmé, že odvetvie poľnohospodárstva je pod neustálym drobnohľadom štátnych orgánov. Zákony sa týkajú nielen samotnej podnikateľskej činnosti, ale aj rôznych hygienických opatrení, geneticky modifikovaných potravín, odpadov, štátnej podpory a mnoho iných sfér, ktoré úzko alebo okrajovo súvisia s poľnohospodárskou produkciou.

V neposlednom rade je nevyhnutné spomenúť význam legislatívy priamych platieb, ktoré v najväčšej miere ovplyvňujú najmä ekonomickú stránku podnikov. Priame platby majú charakter bežného transferu finančných prostriedkov poľnohospodárom. Predstavujú dotácie na zachovanie poľnohospodárskej produkcie podľa vopred stanovených výrobných kvót. Z hľadiska časového obdobia ich vyplácanie zasahuje do dvoch rozpočtových rokov (7 mesiacov) a vyplácajú sa od 1. 12. bežného roka do 30. 6. nasledujúceho roka. O financovanie v rámci jednotlivých podporných programov v systéme priamych podpôr sa žiada prostredníctvom Poľnohospodárskej platobnej agentúry (PPA). Legislatíva vyplácania priamych platieb sa každoročne mení a upresňuje, a to nielen Slovenskou vládou, ale aj Európskou

Komisiou. Z toho dôvodu je nevyhnutné všetky zmeny sledovať. Takto sa rýchlo meniacia legislatíva je neustálou hrozbou pre podnik a môže znamenať výrazné riziko.

Ekonomické prostredie poľnohospodárstva je výrazne ovplyvnené situáciou nielen doma, ale aj v celej Európskej únii. Nie vždy však kopíruje trend Únie. Ako ukázala situácia v roku 2008, „krajiny Európskej únie dosiahli nižší poľnohospodársky príjem na jedného pracovníka o 3,5 %. Pokles bol dôsledkom zníženia reálnych príjmov z poľnohospodárskej činnosti o 5,7 %. Slovensko však zvýšilo príjem na jedného pracovníka o 9,7 %. Situáciu výrazne ovplyvňuje aj podpora poľnohospodárstva v krajinách Európskej únie, ktorá dosiahla úrovne 51,6 mld. Eur.“ Naďalej však pretrvávali rozdiely v podpore medzi pôvodnými a pristúpenými krajinami do EÚ po roku 2004. „Takmer 86,8 % tejto podpory bolo alokovaných v pôvodných členských krajinách. Z celkovej európskej podpory pripadalo na novopristúpené krajiny do EÚ 13,2 % (6,8 mld. Eur). Podpora na Slovensku dosahovala 171,5 Eur na ha poľnohospodárskej pôdy, čo bolo najmenej z krajín V4. Poľnohospodárska produkcia krajín EÚ dosiahla 355 mld. Eur, z toho krajiny EÚ-15 vyprodukovali 84,2 %. Slovensko sa na európskej produkcii podieľalo 0,7 %. V schválenom rozpočte na priame platby SR sa rozpočtovalo celkom 10 094,5 mil. Sk, z toho 50 % bolo prostriedkov EÚ a národná vyrovnávacia platba zo štátneho rozpočtu bola 30 %.“

V roku 2008 dosiahlo poľnohospodárstvo kladný výsledok hospodárenia pred zdanením vo výške 3 915 mil. Sk. „Jeho úroveň medziročne vzrástla o 175,7 %. Výraznejší medziročný nárast výsledku hospodárenia bol u podnikov do 19 zamestnancov (240,7 %) ako u podnikov s 20 a viac zamestnancami (135,8 %). Ziskové podniky s 20 a viac zamestnancami dosiahli zisk 3831 mil. Sk a stratové podniky stratu 1756 mil. Sk.“ I keď poľnohospodárstvo ako celok v roku 2008, ale aj v predchádzajúcich rokoch vykázalo zisk a zachováva si od vstupu do EÚ trend ziskovosti, ekonomika jeho jednotlivých výrobných odvetví je značne diferencovaná a bez dotácií by väčšina z nich bola stratová. „Výsledok hospodárenia ovplyvnili okrem podpôr aj nákupné ceny poľnohospodárskych komodít, a to najmä komodít živočíšnej výroby v prvom polroku. Ceny rozhodujúcich komodít rastlinnej výroby v druhej polovici roka výrazne klesli (obilie), k čomu prispela vyššia úroda, pokles cien ropy a záujem o biopalivá v celosvetovom meradle.“

„Ceny vstupov do poľnohospodárstva na druhej strane rástli najvyšším tempom za posledné desaťročie (11,1 %), na čom sa podieľali najmä vysoké ceny osív olejní a strukovín, priemyselných hnojív, nafty a krmív pre zvieratá. Služby dodávané do poľnohospodárstva vzrástli mierne. Ceny poľnohospodárskych výrobkov sa v porovnaní so vstupmi do poľnohospodárstva medziročne zvýšili len o 4,1 %, z toho ceny rastlinných výrobkov o 1,7 %. Trh s rastlinnými výrobkami bol v priebehu roka do značnej miery ovplyvnený cenovou volatilitou obilnín a olejní.“

Výsledok hospodárenia poľnohospodárskych podnikov pozitívne ovplyvňujú najmä priame platby, ktoré sú dlhodobou garanciou krátkodobých preklenovacích úverov z komerčných bánk. Prostredníctvom podpôr si poľnohospodárske podniky udržiavajú bonitu a postavenie na úverovom trhu. (Zelená správa 2009)

Politické prostredie silno ovplyvňuje poľnohospodárstvo, pretože ho zastrešuje priamo ministerstvo. Musím však skonštatovať, že za obdobie samostatnej Slovenskej republiky toto ministerstvo nijakými prevratnými krokmi nesmerovalo k pokroku a modernizácii odvetvia. Stále je považované za okrajový problém krajiny. Pritom si len málokto uvedomuje dôležitosť toho, že Slovensko je krajina schopná produkovať poľnohospodárske produkty vlastnými silami, čím sa znižuje jej závislosť od ostatných krajín. Ak prihliadnem na súčasný svetový trh v zásobovaní potravinami, charakteristický svojou rozkolísanosťou a stavom zásob potravín na kriticky nízkej úrovni (40-dní v roku 2008), je možné schopnosť samostatne a nezávisle hospodáriť považovať za značnú výhodu. Z toho dôvodu je potrebné apelovať aj na vládnu stranu, vytvárať podmienky priaznivejšie pre rozvoj tohto odvetvia.

V súčasnosti vláda podporuje poľnohospodárov najmä priamymi platbami. Skutočné čerpanie rozpočtových finančných prostriedkov, z ktorých značnú časť (viac ako polovicu) tvorili prostriedky z rozpočtu EÚ, bolo v roku 2008 „vo výške 19 889,91 mil. Sk“, čiže na úrovni upraveného rozpočtu. Rozpočtové kapitoly MP SR sú rozpracované do piatich programov:

1. Udržateľné lesné hospodárstvo
2. Potravinová bezpečnosť, zdravie a ochrana zvierat a rastlín
3. Tvorba, regulácia a implementácia politík

4. Podpora konkurencieschopnosti poľnohospodárstva a potravinárstva
5. Rozvoj vidieka

Od roku 2007 do roku 2013 prebieha program rozvoja vidieka, ktorý zahŕňa 4 osi:

1. Zvýšenie konkurencieschopnosti poľnohospodárstva a lesného hospodárstva
2. Zlepšenie životného prostredia a krajiny
3. Kvalita života vo vidieckych oblastiach a diverzifikácia vidieckeho hospodárstva
4. Realizácia prístupu Leader

Každá os pozostáva z niekoľkých opatrení. „Od 5. 12. 2008 je v účinnosti nariadenie vlády SR č. 499/2008 o podmienkach poskytovania podpory podľa programu rozvoja vidieka. Od 1. februára 2008 bolo zverejnených 8 výziev pre 14 opatrení. V priebehu roka bolo schválených 741 projektov a realizovalo sa 18 platieb.“ (Zelená správa 2009, online: www.land.gov, 20. 1. 2010)

Technologické prostredie veľmi ovplyvňuje fungovanie podniku, pretože mechanizmy a technológie sú jeho nevyhnutnou súčasťou. Najviac strojov v sektore má priemerný vek viac ako 12 rokov. Pozitívom však je, že na Slovensku sa zvyšuje ročný nákup nových strojov, ktoré sú nielen efektívnejšie, ale aj úspornejšie a šetrnejšie k životnému prostrediu. Obnova strojového parku je však kapitálovo veľmi náročná. Nevyhnutnosťou je však zavádzanie aj softvérov, napr. pre optimalizáciu zásob a iných systémov, ktoré by zefektívnili produkciu a v tomto odvetví nemajú veľkú tradíciu. Kvalitný informačný systém totiž dokáže výrazne znížiť náklady, súvisiace s prestojmi a zlým plánovaním. (Zelená správa 2009)

2.2.3 Analýza odborového okolia

Na analýzu odborového okolia som použila Porterov model, ktorý určuje konkurenčné tlaky a rivalitu na trhu.

Potenciálni noví konkurenti – vzhľadom na charakter podnikania nových konkurentov pribúda buď veľmi málo alebo vôbec. Trend sa vyvíja skôr opačným smerom, pretože mnoho poľnohospodárskych podnikov prechádza do konkurzov, z dôvodu neschopnosti uhrádzať svoje záväzky. V súčasnosti sú v tomto odbore

atraktívne skôr drobné farmy z veľmi úzkym záberom produkcie. Tie však majú menšiu vyjednávaciu silu a ich trh je podstatne menší ako trh JAKOS-u. Odvetvie samotné neočakáva v budúcnosti vytváranie veľkých obchodných spoločností podobných JAKOS-u, pretože si každý investor uvedomuje rizikovosť a nevyspytateľnosť tohto odvetvia. Ak sa v budúcnosti objaví silný konkurent pre JAKOS, tak to bude určite podnik so zahraničnou účasťou a značným kapitálom, ktorý je pre toto odvetvie nevyhnutný, vzhľadom na potrebu kvalitného strojového parku. V odvetví zároveň nevznikajú siete podnikov, a preto si myslím, že hrozba nového konkurenta priamo nehrozí.

Dodávatelia – V odvetví poľnohospodárstva je sa v súčasnosti na trhu pomerne dosť dodávateľov, ale nie toľko, že by na základe ich konkurenčného boja ťažili jednotliví odberatelia. Napriek neustále prebiehajúcej kríze ceny vstupov rastú. Z toho dôvodu je výhodné od dodávateľov brať väčšie objednávky, pri ktorých je možné zjednať výhodnejšiu cenu. To je však možné len pre podniky, ktoré na to majú nielen finančné zdroje, ale dostatok miesta na uskladnenie. Existujú však riziká oneskorených a nekvalitných dodávok. V tabuľke 6 je zobrazená štruktúra dodávateľov spoločnosti JAKOS a druh výrobkov, ktorý od nich nakupujú.

Druh výrobku	Dodávateľ
Priemyselné hnojivo:	Alchem Senica Tachagra Šaľa
Osivo:	Sempol Holding Trnava KWS Semena záhorská Ves
Chemické ochranné prostriedky:	Alchem Senica Prochema Modra Interagros Levice
Kŕmne zmesi – komponenty:	Anpro Slovakia Galanta
Pohonné hmoty:	Slovnaft Bratislava

Tabuľka 6: Štruktúra dodávateľov spoločnosti JAKOS, a.s.

Prameň: Vlastné spracovanie na základe vnútropodnikových materiálov JAKOS, a.s.

Náhradné nové výrobky – výrobky poľnohospodárskej produkcie ako obilie, mlieko, ovocie, zelenina, ale aj vajcia, či zvieratá v posledných rokoch bojujú s trendom bio výrobkov. Ich produkcia si vyžaduje plnenie prísnych ekologických noriem a certifikácia je finančne náročná. Spoločnosť si však tieto výrobky stále viac žiada, a preto pre produkciu tvorenú na základe zaužívaných postupov je táto kategória

výrobkov značnou hrozbou. Spolu s trendom bio výrobkov súvisí aj používanie ekologických hnojív a biopreparátov, ktoré európske normy pre ekologické hospodárstvo spĺňajú. Napriek faktu, že JAKOS používa tieto hnojivá, keďže ich aj sám vyrába, jeho produkcia nemá označenie bio. Z toho dôvodu môže byť jeho odbyt ohrozený najmä týmto druhom výrobkov.

Odberatelia – Odberatelia spoločnosti JAKOS sú predovšetkým spracovatelia obilia a zŕn, mlieka, zeleniny a ovocia, bitúnky. Väčšinou ide o veľkoodberateľov, ktorí tieto suroviny spracovávajú a maloobchod, ktorý produkty predáva konečným spotrebiteľom. Veľkoodberatelia majú v súčasnosti veľkú vyjednávaciu silu a tlačia ceny dolu, z dôvodu tlakov veľkých obchodných reťazcov. Od JAKOS-u odkupujú aj koneční spotrebiteľia, síce zriedkavejšie, a to najmä jahody a iné ovocie, obilie na výkrm a sejbu, ošípané na chov alebo konzumáciu. Neustálou hrozbou však zostáva nadprodukcia. V úrodných rokoch, napr. ako v roku 2008, kedy bola bohatá úroda, nastala situácia, že ponuka prevyšovala dopyt. V konečnom dôsledku to vyvolalo tlak na znižovanie ceny produktov. V posledných rokoch je to vidno najmä na nízkych výkupných cenách obilia a mlieka. Častokrát sa tak stáva, že výrobcovia predávajú svoj tovar pod cenu, dokonca až za takú nízku, že nepokryjú ani náklady na ich produkciu. Niektorí producenti to potom riešia tak, že produkciu radšej uskladnia a nepredajú. V tomto smere je potrebné spomenúť aj štát, ktorý svojimi intervenciami výrazne reguluje cenu najmä obilnín a cukru. JAKOS sa snaží uzatvárať dlhodobejšie odberateľské dohody, pretože sa v posledných rokoch snažia orientovať svoju produkciu na trhové plodiny, teda také, o ktoré je záujem. Žiaľ ani zmluvami nie je možné ošetriť nevyspytateľnosť ekonomickej situácie odberateľov, a tak sa môže stať, ako sa stalo už v minulosti, že odberateľ prešiel do konkurzu a produkcia sa stala nepredajnou, resp. sa museli hľadať noví odberatelia, ktorí často ponúkali nevýhodnejšie podmienky. V nasledujúcej tabuľke 7 je možné vidieť štruktúru odberateľov spoločnosti JAKOS a produkty, ktoré odkupujú.

Druh výrobku	Odberateľ
Obilniny:	Gastroservis Vigľašská Agroservis Bratislava KWS Semena Záhorská Ves PMD Union Bratislava
Zelenina:	Radoma Záhorská Ves (do roku 2008)
Ovocie:	Valenta Šenkvice Výskumný ústav potravinársky v Modre
Mlieko:	Rajo, a.s. Bratislava
Ošípané:	Bitúnok Arpad Senec Almat Závod
Substráty:	Agroeko Nitra Ing. Kulla Bratislava Color Spektrum Malacky

Tabuľka 7: Štruktúra odberateľov spoločnosti JAKOS, a.s.

Prameň: Vlastné spracovanie na základe vnútropodnikových materiálov JAKOS, a.s.

Konkurenčná rivalita – Rivalita trhu závisí na pôsobení a interakcií všetkých predchádzajúcich základných síl. Všetky tieto spomínané faktory pôsobia na odvetvie, či už sú to dodávatelia, ktorí chcú dodávať čo najväčšie množstvo, odberatelia a štát, ktorí pomocou štátnych nariadení a poskytovania dotácií ovplyvňujú ziskovosť poľnohospodárskych podnikov alebo tlaky na ceny ostatných reťazcov a poľnohospodárov.

V súčasnosti na Slovensku pôsobí približne 1500 podnikov v odbore poľnohospodárstva. Rastlinnou a zároveň aj živočíšnou výrobou sa zaoberá viac ako polovica z týchto podnikov (830). Čisto rastlinnou výrobou cca 520 podnikov a čisto živočíšnou výrobou cca 95. Predajom hnojív sa zaoberá cca 30 podnikov. Všetci predstavujú pre JAKOS konkurenciu. Väčšinu týchto podnikov zastupujú právnické osoby, ktoré sú obchodnými spoločnosťami, väčšinou s.r.o., menej a.s. a družstvo. Objavujú sa aj samostatne hospodáriace podniky, ktoré sú pod záštitou fyzickej osoby. Pravdou však je, že títo drobní farmári majú nižšiu vyjednávaciu silu ako väčšie spoločnosti, a preto predstavujú konkurenciu najmä pre podniky v ich blízkom okolí.

V súčasnosti je najväčším konkurentom spoločnosti JAKOS firma FirstFarms Agra M, ktorá je dcérskou spoločnosťou dánskeho FirstFarms. Vzhľadom na to, že hospodári na priľahlých pozemkoch JAKOS-u, približne rovnakej výmery majú, čo sa klimatických podmienok týka, rovnaké podmienky. Výhodou tohto podniku je však

zahraničný kapitál, ktorý mu umožňuje obstarat' najnovšie mechanizmy, stroje a traktory, ktoré zabezpečujú vyššiu efektivitu práce, nižšiu spotrebu energií a pohonných látok. Zároveň je oslobodený od platenia daní. Napriek tomu, že ich produktové portfólio nie až také široké ako spoločnosti JAKOS, dosahujú lepší odbyt produktov, pretože ich predávajú nielen na Slovensku, ale aj do ostatných krajín Európskej únie, najmä podporujú produkciu materskej firmy v Dánsku. Momentálne majú snahu byť najväčším producentom mlieka na Slovensku.

Ďalšou konkurenciou sú poľnohospodárske družstvá na Záhorí, ktorých počet výrazne v priebehu posledných dvadsať rokov poklesol. Vo finančnej analýze som porovnávala hodnoty jednotlivých ukazovateľov s RSB – Roľnícka spoločnosť Brodské. Je to jeden zo stále fungujúcich podnikov v okolí s podobným charakterom výroby i podmienkami na podnikanie. Napriek tomu, že jeho kapitálová základňa je nižšia a dosahuje nižšie tržby ako JAKOS, vykazuje kladné výsledky hospodárenia.

2.2.4 Analýza silných a slabých stránok podniku (SWOT)

Silné stránky	Slabé stránky
❖ Výroba a používanie ekologického hnojiva ❖ Dlhoročné skúsenosti manažmentu ❖ Uzatváranie dlhodobějších odberateľských zmlúv ❖ Prevala zamestnancov so vzdelaním v odbore ❖ Dlhoročná tradícia a vysoká kvalita výrobkov	❖ Záporný VH ❖ Zvyšujúca sa zadlženosť ❖ Vysoké záväzky z obchodného styku ❖ Nízka platobná schopnosť podniku ❖ Zastaraná technológia ❖ Nedostatok finančných prostriedkov ❖ Vysoký stav zásob, jeho každoročný nárast, nepredajné výrobky ❖ Nedostatočná marketingová činnosť podniku ❖ Financovanie investičných aktivít krátkodobými úvermi
Príležitosti	Ohrozenia
❖ Dotačná politika štátu a EÚ ❖ Vývoj a výroba nových materiálov a výrobkov, výrobkové inovácie ❖ Získanie nových odberateľov ❖ Nové trendy ❖ Predaj z dvora priamo konečnému zákazníkovi	❖ Dotačná politika štátu a EÚ ❖ Klesajúca kúpyschopnosť obyvateľstva ❖ Meniaca sa legislatíva ❖ Zvyšovanie cien vstupov ❖ Znižovanie výkupných cien od spracovateľov ❖ Poveternostné a klimatické podmienky ❖ Zahraničné firmy ❖ Nové trendy v stravovaní ❖ Likvidácia podnikov spracovateľského priemyslu

Tabuľka 8: Analýza silných a slabých stránok podniku

Prameň: Vlastné spracovanie

2.3 Finančná analýza sledovaného podniku

Dňa 1.1.2007 vstúpilo do platnosti opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky MF/25814/2006-74, ktorým sa mení a dopĺňa opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky zo 16. decembra 2002 č. 23054/2002-92, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva v znení neskorších predpisov. V predmetnej novele Postupov účtovania je okrem doplnenia § 11 a ďalších zmien nové znenie § 18 Zásady pre tvorbu a zúčtovanie opravných položiek a ods. 9 v § 19 Zásady pre tvorbu a použitie rezerv.

Táto zmena v účtovaní opravných položiek a tvorbe rezerv zapríčinila menšie odlišnosti vo Výkaze ziskov a strát. Keďže sa v diplomovej práci zaoberám analýzou rokov 2005 až 2008, bolo nevyhnutné Výkaz ziskov a strát z roku 2005 mierne upraviť podľa nových postupov (viď. Príloha 5)

2.3.1 Analýza absolútnych ukazovateľov

2.3.1.1 Horizontálna analýza

Je založená na porovnávaní dát jednotlivých položiek finančných výkazov (viď. Príloha 1, 2, 3) vo viac sledovaných obdobiach za účelom zistenia ich zmeny.

A) Horizontálna analýza aktív

Z uskutočnenej horizontálnej analýzy aktív je možné vidieť, že celkový stav majetku v priebehu sledovaných rokov značne kolísal. V roku 2006 vzrástol o viac ako 15 %, avšak v roku 2007 o 3 % poklesol. V roku 2008 bolo opäť zaznamenané zvýšenie celkových aktív o 3,4 %. Aktíva by však mali v prosperujúcom podniku rásť. Táto situácia poukazuje na zníženie hodnoty stavieb v dôsledku odpisov, ale aj na predaj majetku, ktorý nebol nahradený novým. V roku 2008 prišlo k likvidácii investičných vkladov v hodnote približne 2, 5 mil. Sk z dôvodu bankrotu v poľnohospodárskom podniku v Pezinku, ktoré museli byť zahrnuté do nákladov, čo následne spôsobilo aj pokles výsledku hospodárenia v tomto roku, teda navýšenie straty. V roku 2005 mali najväčší podiel na celkových aktívach stále aktíva. Podiel predstavoval 60,1 %.

V rokoch 2006 a 2007 tento podiel klesol na 51 % a majetková štruktúra podniku bola relatívne vyrovnaná. V roku 2008 podiel stálych aktív klesol pod 50 %. Z uvedeného vyplýva, že za sledované obdobie podiel stálych aktív na celkových aktívach klesal.

Najväčší podiel na stálych aktívach tvoril dlhodobý hmotný majetok, ktorý mal zároveň aj najväčší podiel na jeho poklese. Dôvodom tohto poklesu je najmä odpisovanie budov, strojového parku a pestovateľských celkov trvalých porastov.

Dlhodobý finančný majetok podniku v sledovanom období neustále klesal (o 713 tis. Sk) a na celkových aktívach má podiel necelého percenta.

Položky súvahy / Rok	relatívna zmena (v %)			absolútna zmena (v tis. Sk)		
	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2005-2006	2006-2007	2007-2008
Majetok spolu	15,2	-3,0	3,4	18 931	-4 299	4 699
Neobežný majetok	-2,1	-3,2	-2,4	-1 595	-2 319	-1 720
DNM	-	-	-	-	-	-
DHM	-2,2	-3,1	-1,6	-1 605	-2 204	-1 112
DFM	-	-8,7	-55,4	-	-105	-608
Obežný majetok	42,2	-3,2	9,5	20 749	-2 249	6 433
Zásoby	17,0	23,7	5,1	7 046	11 457	3 043
Dlhodobé pohľadávky	-	-	-	-	-	-
Krátkodobé pohľadávky	187,6	-79,3	153,6	13 712	-16 668	6 688
Finančné účty	-2,0	656,8	-96,6	-9	2 962	-3 298
Časové rozlíšenie	-42,6	89,4	-2,5	-223	269	-14

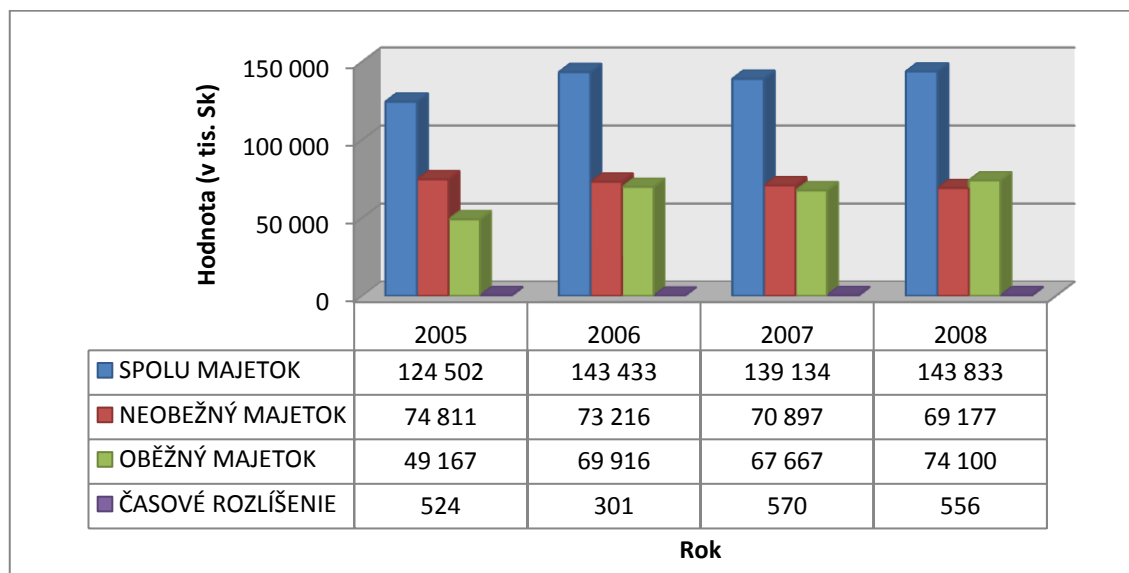
Tabuľka 9: Horizontálna analýza aktív v rokoch 2005 - 2008

Prameň: Vlastné spracovanie na základe súvahy JAKOS, a.s. za rok 2005, 2006, 2007, 2008

Obežné aktíva v roku 2006 zaznamenali nárast o 42,2 %, čo v absolútnom vyjadrení predstavuje nárast o 20 749 tis. Sk. V nasledujúcom roku obežné aktíva nepatrne poklesli a v roku 2008 zase vzrástli o 9,5 %, čo predstavuje nárast o viac ako 6 mil. Sk. Na tomto pohybe obežných aktív sa najviac podieľali krátkodobé pohľadávky. V roku 2006 vzrástli o 187,6 %, v roku 2008 o 153 %, čo pre podnik nie je veľmi optimistické, vzhľadom na to, že s týmto majetkom nemôžu disponovať z dôvodu jeho zadržania u dlžníkov. Vzhľadom na to, že sa na obežnom majetku podieľajú v roku 2008 skoro 15 %, by mohli byť využité oveľa efektívnejšie, napr. na investovanie.

Finančné účty zaznamenali v roku 2006 mierny pokles o 2 %, v roku 2007 vzrástli skoro o 700 %, avšak v absolútnom vyjadrení tento nárast predstavuje necelé 3 mil. Sk. V roku 2008 opäť poklesli o 3 mil. Sk, čo znamená, že zmena za celé obdobie predstavovala pokles o 345 tis. Sk

V časovom rozlíšení bol zaznamenaný v roku 2006 pokles o skoro 43 %, v nasledujúcom roku však vzrástlo o 89,4 %. V poslednom sledovanom roku zase mierne poklesli o 2,5 %, teda o 14 000 Sk. Z toho náklady budúcich období od roku 2006 rástli.

Graf 1: Horizontálny vývoj aktív a ich štruktúra v rokoch 2005 – 2008

Prameň: Vlastné spracovanie na základe súvahy JAKOS, a.s. za rok 2005, 2006, 2007, 2008

Zásoby medziročne neustále rástli, čo pre podnik nepredstavuje pozitívny trend. Za obdobie vzrástli o 21,5 mil. Sk. Tento nárast výrazne ovplyvnil rastúci trend výrobkov. Z toho vyplýva, že podnik má problémy s odbytom. V súvislosti s týmto problémom sa znížila aj výroba, pretože podnik nemá dostatok hotovosti na reprodukčný proces.

Problém s odbytom je v poľnohospodárskej sfére veľmi špecifický, preto vidím za potrebné bližšie charakterizovať štruktúru výrobkov, ktoré najviac ovplyvňujú medziročné nárasty výrobkov. V tabuľke 10 je možné vidieť, že ide predovšetkým o výrobky rastlinnej výroby, ktoré v posledných rokoch sledovaného obdobia vzrástli približne o 5 mil. Sk. Príčinou tejto situácie je aj skutočnosť, že rok 2008 bol veľmi úrodný, čo spôsobilo prebytok obilia na trhu a následne pokles jeho trhovej ceny. Spoločnosť nebola ochotná predáť tieto výrobky pod cenu, a preto sa ich množstvo tak zvýšilo.

Druhým problémom vysokého stavu výrobkov sú nepredajné výrobky, ktoré tvoria cca 15 % všetkých výrobkov. Okrem už spomínaného obilia sem patria aj bio hnojivá, o ktoré už nie je na trhu záujem, pretože si ich ostatné podniky nemôžu dovoliť z dôvodu zrušenia dotácií, ktoré čiastočne kryli ich kúpu.

Druh výrobkov / rok	2008	2007
Rastlinná výroba	17838	12683
Živočišna výroba	5950	5700
Nepoľnohospodárska výroba (zámocká dlažba, striekačka)	498	626
Pomocná výroba (krmne zmesi)	175	136
Bio výrobky	14031	14178
Siláž, senáž, seno	3721	4199
Spolu	42213	37522

Tabuľka 10: Štruktúra výrobkov JAKOS a.s. v rokoch 2007 a 2008 (v tis. Sk)

Prameň: Vlastné spracovanie na základe vnútropodnikových materiálov JAKOS, a.s.

B) Horizontálna analýza pasív

Ako je možné vidieť z tabuľky 11, vlastné imanie podniku malo klesajúci trend, čo pre podnik nie je priveľmi optimistické. V roku 2006 poklesol o približne 2 % (približne 2 mil. Sk), v roku 2008 skoro o 10 % (približne 9 mil. Sk). Na celkových aktívach mal vlastný kapitál podniku v roku 2005 podiel asi 78 %, v roku 2008 už tento podiel predstavoval len 56,6 %. Je teda zrejmé, že podnik sa v priebehu sledovaného obdobia neustále viac zadlžoval. Zároveň je však dodržané zlaté pravidlo vyrovnanie rizika, kedy by vlastné zdroje nemali byť nižšie než zdroje cudzie.

V roku 2008 je vidno pohyb v položke základného imania. Bolo to spôsobené tým, že v pokladnici podniku boli akcie v hodnote 63 tis. Sk, ktoré nemali majiteľa až do roku 2008.

Cudzie zdroje v sledovanom období neustále rástli, pričom najväčší nárast bol zaznamenaný v roku 2006 o viac ako 100 % (21,5 mil. Sk). V ďalších rokoch bol rast miernejší, v roku 2007 o 3,56 %, v roku 2008 o 27,57 %. Cudzie zdroje sa na celkových pasívach podieľali v roku 2005 necelými 17 %, v roku 2008 sa ich podiel zvýšil na necelých 40 %. Toto zvýšenie bolo determinované najmä nárastom krátkodobých bankových úverov a výpomocí, ktoré sa zvýšili približne o 15 mil. Sk (čiže o 1500 %) a krátkodobých záväzkov, ktoré v sledovanom období vzrástli o 129 %.

V časovom rozlíšení bol zaznamenaný na začiatku sledovaného obdobia pokles, v roku 2008 však vzrástli zdroje o približne 32 %, čo bolo podmienené najmä zvýšením výnosov budúcich období, a to je pre firmu dobré. Na celkových pasívach sa v roku 2005 podieľal necelými 5 %, v roku 2006 necelými 4 %, v 2007 asi 3,5 % a v roku 2008 približne 4,5 %.

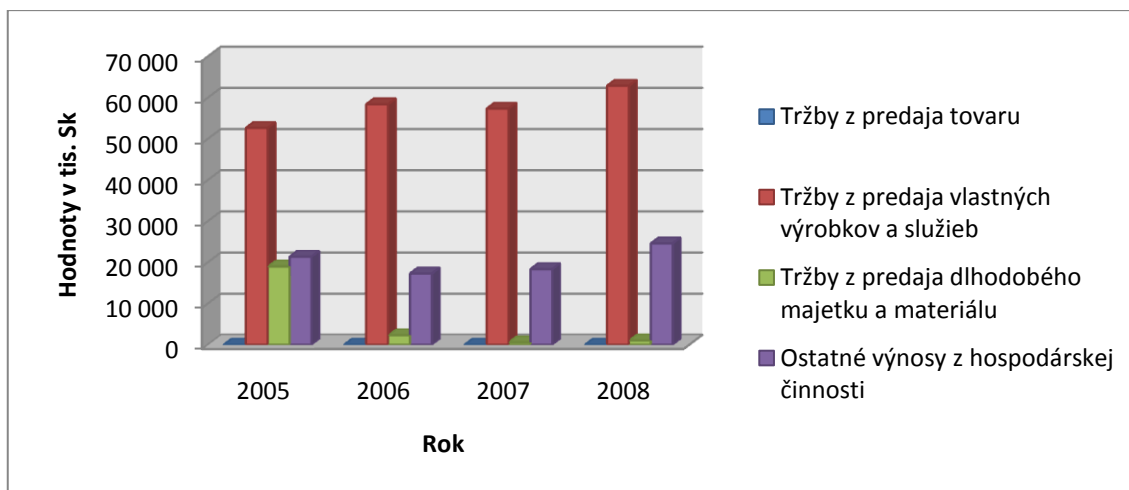
Položky súvahy / Rok	relatívna zmena (v %)			absolútna zmena (v tis. Sk)		
	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2005-2006	2006-2007	2007-2008
Pasíva spolu	15,21	-3,00	3,38	18931	-4299	4699
Vlastné imanie	-2,07	-5,42	-9,93	-2020	-5177	-8970
Základné imanie	-	-	0,10	-	-	63
Kapitálové fondy	-	-	-100,00	-	-	2445
Fondy zo zisku	1,29	2,83	1,49	207	462	250
Výsledok hospodárenia minulých rokov	-6,78	-18,48	-43,68	-1152	-2927	-5639
Výsledok hospodárenia za účtovné obdobie (+/-)	-93,64	-3715,07	230,73	-1075	-2712	-6089
Záväzky	102,86	3,56	27,57	21510	1511	12114
Rezervy	5,85	28,35	16,59	54	277	208
Dlhodobé záväzky	40,56	-9,39	5,17	2145	-698	348
Krátkodobé záväzky	64,72	-6,49	48,74	8850	-1462	10266
Bankové úvery a výpomoci	1019,59	29,55	8,68	10461	3394	1292
Časové rozlíšenie	-9,22	-11,50	31,93	-559	-633	1555

Tabuľka 11: Horizontálna analýza pasív v za roky 2005 - 2008

Prameň: Vlastné spracovanie na základe súvahy JAKOS, a.s. za rok 2005, 2006, 2007, 2008

C) Horizontálna analýza výkazu zisku a strát

Z pohľadu analýzy tržieb podniku (Graf 2) je možné konštatovať, že práve tržby z predaja vlastných výrobkov a služieb tvoria ich podstatnú časť. V roku 2008 tvorila táto časť tržieb až 71 % z celkových tržieb podniku. Z tohto dôvodu je možné tvrdiť, že sa jedná o výrobnú spoločnosť. Tieto tržby sa každoročne zvyšujú priemerne o 10 % (o približne 5,5 mil. Sk), okrem roku 2007, kedy mierne poklesli o asi 2 %. Ak sa však porovná vývoj týchto tržieb s vývojom výroby, ukáže sa, že v roku 2006 rástla výroba o čosi rýchlejšie ako tržby. V roku 2007 napriek poklesu tržieb výroba vzrástla oproti predchádzajúcemu roku. To sa potom odzrkadlilo v roku 2008, kedy výroba poklesla a tržby opäť vzrástli.

Graf 2: Vývoj výnosov z hospodárskej činnosti podniku za roky 2005 - 2008

Prameň: Vlastné spracovanie na základe výkazu ziskov a strát JAKOS, a.s. za roky 2005-2008

Položky Výkazu ziskov a strát / Rok	relatívna zmena (v %)			absolútna zmena (v tis. Sk)		
	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2005-2006	2006-2007	2007-2008
Tržby z predaja tovaru	14,3	-45,8	76,9	3	-11	10
Obchodná marža	-100,0			-2	0	0
Výroba	11,2	3,4	-3,9	6 872	2 298	-2 756
Tržby z predaja vlastných výrobkov a služieb	10,9	-1,8	9,7	5 747	-1 072	5 560
Výrobná spotreba	4,3	7,2	10,9	1 912	3 333	5 413
Pridaná hodnota	29,7	-4,8	-39,6	4 958	-1 035	-8 169
Osobné náklady	2,5	5,9	6,3	654	1 570	1 782
Odpisy a opravné položky k DNM a DHM	6,6	6,5	5,1	456	481	397
VH z hospodárskej činnosti	-19,9	-134,0	687,0	-336	-1 815	-3 167
VH z finančnej činnosti	56,5	80,0	176,7	-352	-780	-3 101
VH za účtovné obdobie	-93,6	-3715,1	230,7	-1 075	-2 712	-6 089
VH pred zdanením	-64,5	-684,7	282,9	-688	-2 595	-6 268

Tabuľka 12: Horizontálna analýza výkazu ziskov a strát za roky 2005 - 2008

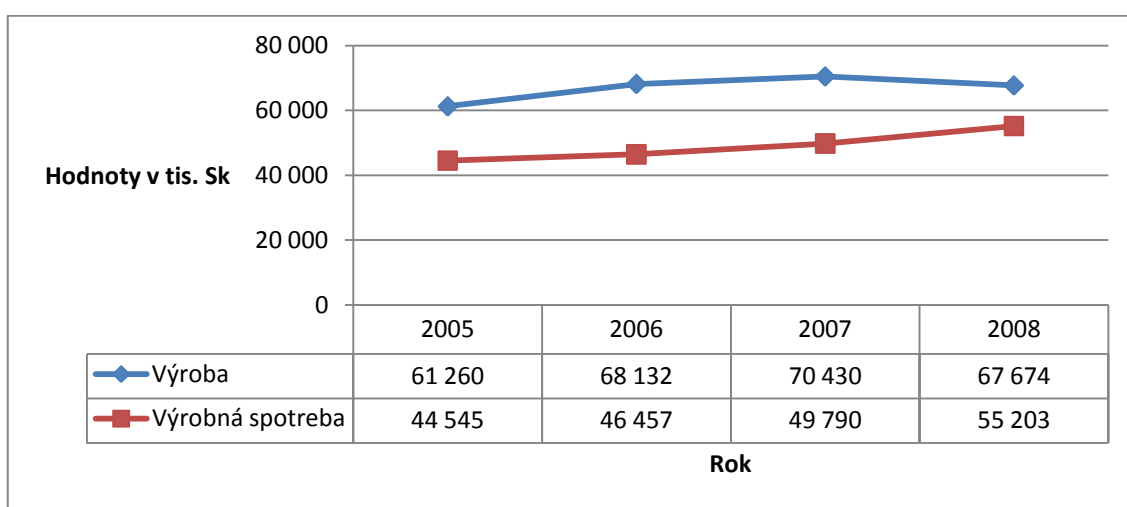
Prameň: Vlastné spracovanie na základe súvahy JAKOS, a.s. za rok 2005, 2006, 2007, 2008

Tržby za predaj tovaru majú kolísavý charakter, ale od roku 2007 je vidno rastúca tendencia. V priebehu obdobia vzrástli o 10 % (v absolútnom vyjadrení o 2 tis. Sk).

V roku 2005 sa na celkových tržbách značne podieľali aj tržby z predaja dlhodobého majetku a materiálu, ktoré v tom čase tvorili 20,43 %. V ďalších rokoch sa však na ich vývoji podieľali len minimálne.

Ostatné výnosy z hospodárskej činnosti si v sledovaných rokoch udržiavali relatívne konštantnú úroveň podielu na celkových tržbách, ktorá v roku 2008 predstavovala 27,8 %.

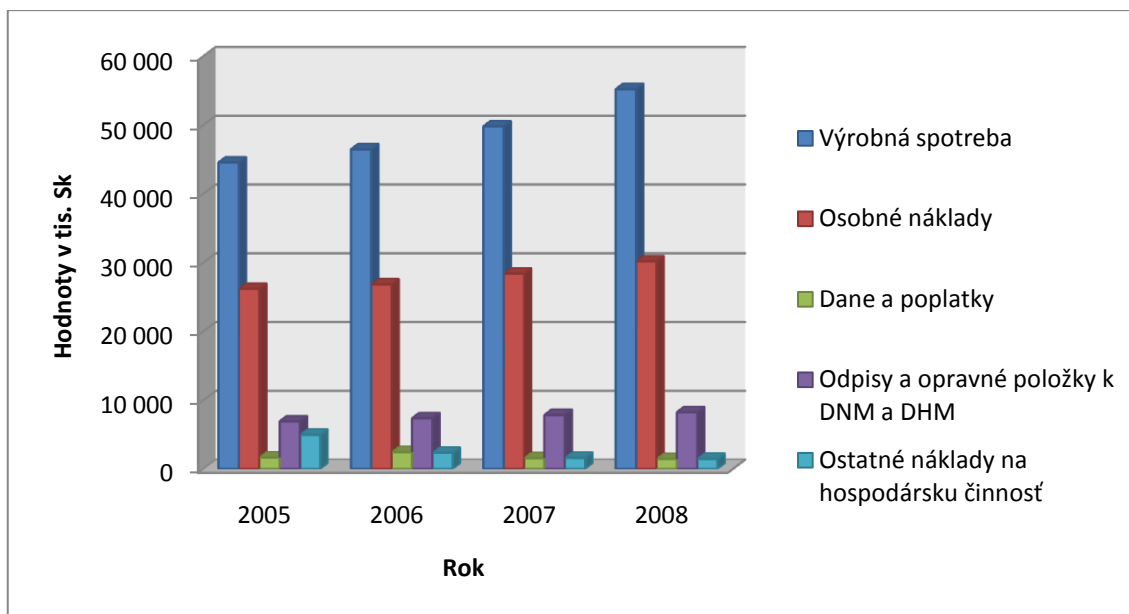
Pri porovnávaní položiek výroby a výrobnej spotreby (Graf 3) je možné sledovať, že zatiaľ čo výroba podniku v poslednom sledovanom roku poklesla, výrobná spotreba, si zachováva svoj rastúci trend. Z toho vyplýva, že v priebehu sledovaného obdobia podnik znižoval efektivitu svojho hospodárenia. Od roku 2006 totiž rastie výrobná spotreba rýchlejšie ako výroba. Bolo to spôsobené predovšetkým nárastom položky spotreby materiálu, energie a ostatných neskladovateľných dodávok z dôvodu rastu cien energií i ostatných vstupov (napr. hnojivá). Ďalším dôvodom je však aj skutočnosť, že vzhľadom na predmet podnikania firmy (rastlinná a živočíšna prvovýroba) nemohla byť výrobná spotreba znížená.

Graf 3: Porovnanie výroby a výrobnej spotreby v rokoch 2005 - 2008

Prameň: Vlastné spracovanie na základe výkazu ziskov a strát JAKOS, a.s. za rok 2005, 2006, 2007, 2008

Pridaná hodnota podniku vzrástla v roku 2006 oproti predchádzajúcemu roku o 30 %. V ďalších rokoch však vidno už len klesajúci trend, čo je pre podnik nepriaznivý vývoj. V priebehu sledovaného obdobia poklesla o 25 % (4,25 mil. Sk). Táto situácia je však dôsledkom vývoja výroby a výrobnej spotreby, popisovaného vyššie, pretože jej hodnota je určená práve rozdielom týchto dvoch veličín.

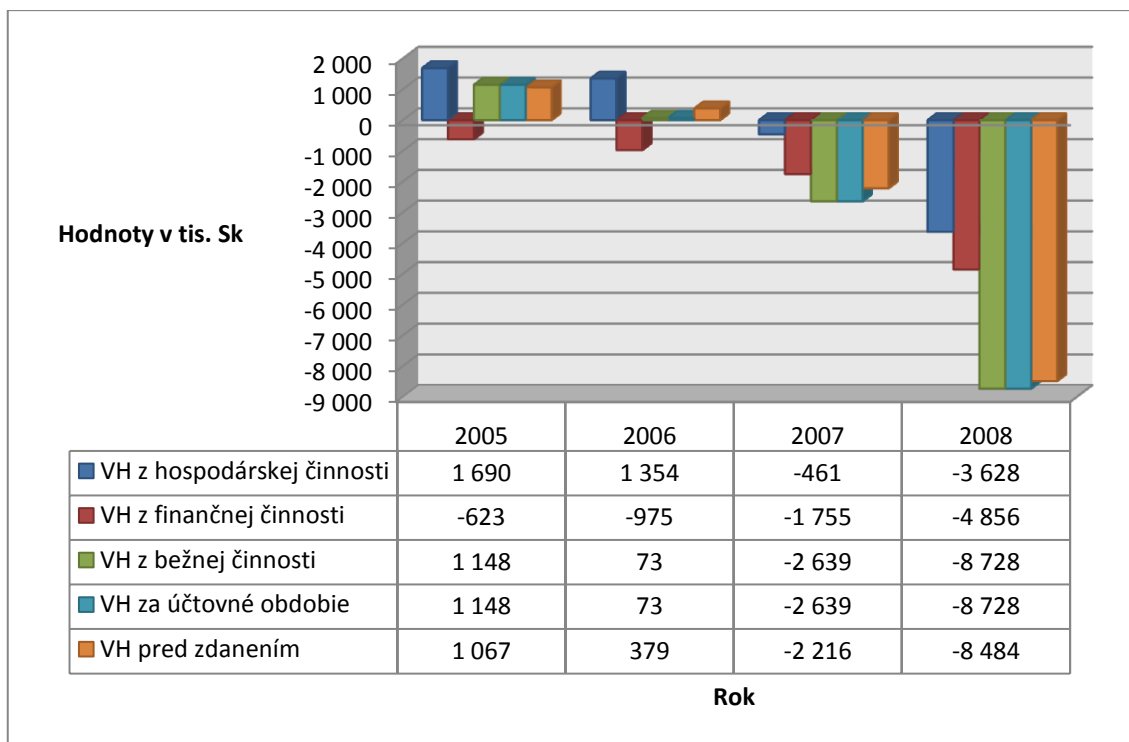
Graf 4: Vývoj nákladov na hospodársku činnosť v rokoch 2005 - 2008

Prameň: Vlastné spracovanie na základe výkazu ziskov a strát JAKOS, a.s. za rok 2005, 2006, 2007, 2008

Pri analýze nákladov (Graf 4) je možné vidieť, že najväčšiu časť tvorí výrobná spotreba (v roku 2008 predstavovala 57,20 %). Druhou položkou s najväčším podielom na nákladoch vynaložených na hospodársku činnosť predstavujú osobné náklady, ktoré v sledovanom období zaznamenali rastúci trend a v roku 2008 tvorili 31,27 %. Napriek tomu, že v roku 2006 poklesol stav zamestnancov o 9, mzdové náklady vzrástli o 430 tis. Sk (o 2000 Sk na mesiac). Na jednej strane je to pozitívny vývoj pre zamestnancov, ktorí sú dobre ohodnotení za svoju prácu, na druhej strane je však potrebné sledovať produktivitu zamestnancov, aby nedochádzalo k neefektívnemu hospodáreniu podniku.

Odpisy dlhodobého nehmotného a hmotného majetku si v priebehu sledovaného obdobia udržiavali pomerne konštantnú úroveň podielu na prevádzkových nákladoch podniku vo výške cca 8,5 %. V priebehu obdobia sa mierne zvyšovali.

Ostatné náklady na hospodársku činnosť tvoria nepatrnú časť nákladov na hospodársku činnosť a v sledovanom období zaznamenali klesajúci trend.

Graf 5: Vývoj jednotlivých druhov výsledkov hospodárenia za roky 2005-2008

Prameň: Vlastné spracovanie na základe výkazu ziskov a strát JAKOS, a.s. za rok 2005, 2006, 2007, 2008

Výsledok hospodárenia z hospodárskej činnosti (Graf 5) má v sledovaných rokoch klesajúci trend a od roku 2007 podnik vykazuje stratu z hospodárenia. V sledovanom období poklesol o 5,3 mil. Sk. Keďže je tento výsledok hospodárenia pre výrobný podnik hybnou silou celkového výsledku hospodárenia, má preň najväčší význam. Z toho dôvodu sa negatívny jav straty prejavil aj vo výsledku hospodárenia pred zdanením a výsledku hospodárenia za účtovné obdobie.

Výsledok hospodárenia z finančnej činnosti je v každom sledovanom roku záporný a jeho záporné hodnoty sa neustále zvyšujú. Z uvedeného vyplýva, že finančné náklady sú vyššie ako finančné výnosy. Zvýšenie finančných nákladov bolo spôsobené predovšetkým nárastom nákladových úrokov o 1,3 mil. Sk v priebehu obdobia, z dôvodu čerpania bankových úverov a ostatných nákladov na finančnú činnosť o viac ako 3 mil. Sk.

JAKOS nevykazuje v sledovanom období výsledok hospodárenia z mimoriadnej činnosti.

V tabuľke 13 je horizontálna analýza dotačnej podpory plynúcej do podniku v sledovanom období. Absolútne hodnoty sú zobrazené v tabuľke 14.

Druh podpory / Rok	relatívna zmena (v %)			absolútna zmena (v tis. Sk)		
	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2005-2006	2006-2007	2007-2008
Podpory spolu	5,55	4,85	55,38	825,15	760,76	9 111,53
Investičný charakter				0,00	0,00	2 493,89
Neinvestičný charakter	-1,33	11,23	41,39	-197,48	1 646,93	6 754,10
– neinvestičné mimoriadne		-86,66	-100,00	1 022,63	-886,17	-136,46

Tabuľka 13: Horizontálna analýza dotačnej podpory v rokoch 2005-2008

Prameň: Vlastné spracovanie na základe vnútropodnikových materiálov JAKOS, a.s.

Forma podpory (v tis. Sk) / rok	2 005	2 006	2 007	2 008
– investičné	-	-	-	2 493,89
– neinvestičné	14 866,79	14 669,30	16 316,24	23 070,33
neinvestičné mimoriadne	-	1 022,63	136,46	-
Podpory spolu	14 866,79	15 691,93	16 452,70	25 564,22

Tabuľka 14: Podpory podniku JAKOS, a.s. v rokoch 2005-2008

Prameň: Vlastné spracovanie na základe vnútropodnikových materiálov JAKOS, a.s.

Je možné vidieť, že celkové podpory plynúce do podniku sa medziročne zvyšovali a v priebehu sledovaného obdobia vzrástli približne o 10,7 mil. Sk. Je to pozitívny vývoj. V rokoch 2005 až 2007 mali tieto podpory neinvestičný charakter a aj v roku 2008 predstavujú neinvestičné podpory na celkových cca 90 %.

Najväčší nárast celkovej sumy dotácií je možné vidieť v roku 2008, kedy sa využívali podpory najmä z „Programu rozvoja vidieka 2007-2013“. Zároveň v tomto roku boli podniku po prvýkrát schválené dotácie investičného charakteru a neinvestičné dotácie vzrástli oproti roku predchádzajúcemu o 41 %.

V rokoch 2006 a 2007 boli podniku priznané aj mimoriadne neinvestičné podpory v dôsledku nepriaznivého počasia. V roku 2006 boli priznané za účelom využívania zavlažovacieho systému a škôd v dôsledku záplav. V roku 2007 boli priznané z dôvodu mimoriadne suchého obdobia a škôd, ktoré jeho následkom vznikli.

D) Horizontálna analýza Cash flow

Cash flow je daný rozdielom medzi príjmami a výdavkami podniku v danom období. Vyjadruje skutočný pohyb peňažných prostriedkov.

Položky výkazu Cash flow / Rok	Absolútna zmena (v tis. Sk)		Relatívna zmena (v %)	
	2006-2007	2007-2008	2006-2007	2007-2008
Prevádzkový Cash flow	13 083	-6 504	-274,62	-78,18
Cash flow z investičnej činnosti	243	-996	-4,22	18,06
Cash flow z finančnej činnosti	-10 355	1 240	-98,50	784,81
Cash flow	2 971	-6 260	-33011,11	-211,34

Tabuľka 15: Horizontálna analýza Cash flow v rokoch 2006-2008

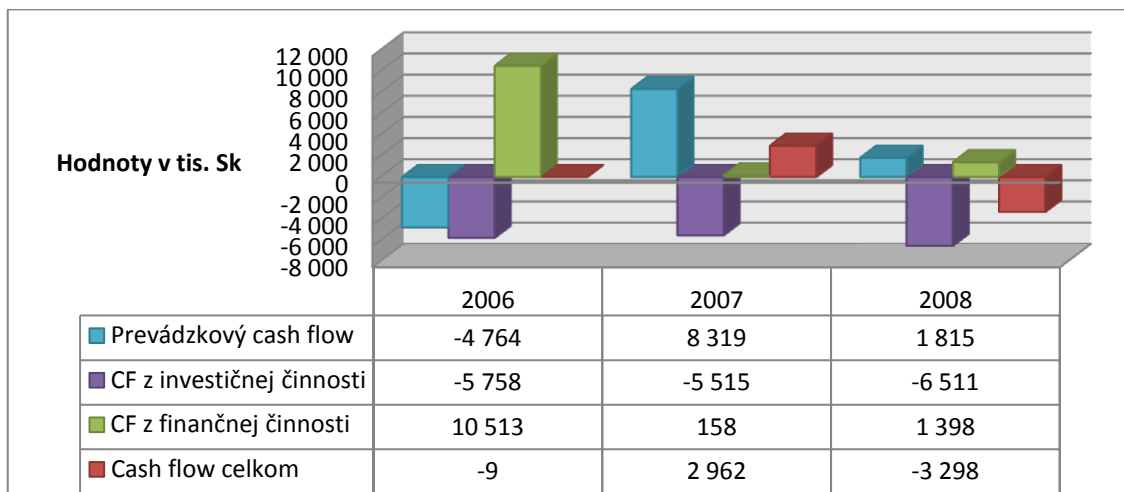
Prameň: Vlastné spracovanie na základe výkazov JAKOS, a.s. za rok 2005, 2006, 2007, 2008

Prevádzkový Cash flow je považovaný za najdôležitejší indikátor finančného zdravia podniku, pretože sú to peňažné toky z jeho hospodárskej, a teda zárobkovej činnosti. Spoločnosť JAKOS vykazovala v roku 2006 záporný peňažný tok z prevádzkovej činnosti, v ďalších rokoch bol kladný. Najvyšší stav bol dosiahnutý v roku 2007, čo bolo spôsobené predovšetkým znížením stavu krátkodobých pohľadávok a znížením stavu krátkodobých záväzkov. Oproti roku 2006 sa zvýšil o viac ako 270 %. Najnižší stav v roku 2006, kedy bol tok záporný, bol zapríčinený zvýšením stavu pohľadávok, zásob a krátkodobých záväzkov. V roku 2007 sa na prevádzkovom toku ešte neprejavila strata z hospodárenia. Napriek kladnej hodnote toku v roku 2008 sa strata z hospodárenia prejavila výraznejšie a spolu so zvýšením stavu pohľadávok a záväzkov sa podieľali na medziročnom znížení toku o 6,5 mil. Sk.

V priebehu sledovaného obdobia bola hodnota Cash flow z investičnej činnosti záporná. Z toho vyplýva, že JAKOS investoval do svojho majetku. Výška vynaložených peňažných prostriedkov medziročne mierne rástla, pričom najviac podnik investoval v roku 2008 na obnovu strojov.

Cash flow z finančnej činnosti vykazovalo vo všetkých rokoch sledovaného obdobia kladné hodnoty. Najvyššia bola dosiahnutá v roku 2005, kde hlavným zdrojom toku bolo čerpanie krátkodobého bankového úveru. V roku 2007 toky z finančnej činnosti poklesli o 98,5 % z dôvodu zmeny stavu dlhodobých záväzkov a menšieho nárastu bankových úverov ako v roku 2006.

Po zrátaní všetkých vyššie uvedených položiek sa zistí hodnota celkového Cash flow za rok. Kladná hodnota bola dosiahnutá len v roku 2007. Tento stav peňažných tokov hovorí o nedostatku finančných prostriedkov. V roku 2008 to bolo zapríčinené predovšetkým nízkym prevádzkovým Cash flow a väčším podielom investícií do dlhodobého majetku.

Graf 6: Vývoj Cash flow v rokoch 2006 - 2008

Prameň: Vlastné spracovanie na základe výkazov JAKOS, a.s. za rok 2005, 2006, 2007, 2008

2.3.1.2 Vertikálna analýza

Vo vertikálnej analýze sú jednotlivé položky súvahy dávané do pomeru vo vzťahu k celkovým aktívam a pasívam, položky výkazu ziskov a strát k celkovým tržbám.

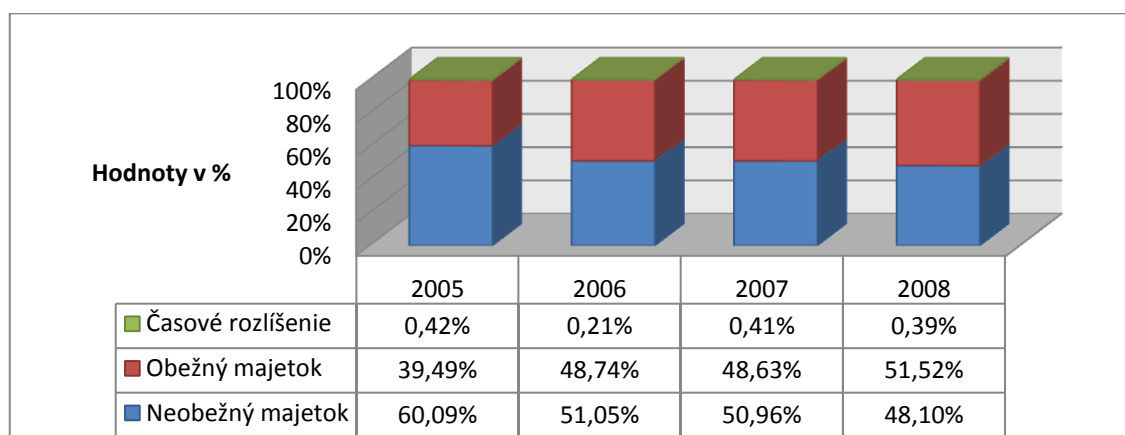
A) Vertikálna analýza aktív

Položky súvahy / Rok	2005	2006	2007	2008
Majetok spolu	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Neobežný majetok	60,09 %	51,05 %	50,96 %	48,10 %
Dlhodobý nehmotný majetok	-	-	-	-
Dlhodobý hmotný majetok	59,12 %	50,20 %	50,17 %	47,76 %
Dlhodobý finančný majetok	0,97 %	0,84 %	0,79 %	0,34 %
Obežný majetok	39,49 %	48,74 %	48,63 %	51,52 %
Zásoby	33,25 %	33,77 %	43,05 %	43,76 %
Dlhodobé pohľadávky	-	-	-	-
Krátkodobé pohľadávky	5,87 %	14,66 %	3,13 %	7,68 %
Finančné účty	0,37 %	0,31 %	2,45 %	0,08 %
Časové rozlíšenie	0,42 %	0,21 %	0,41 %	0,39 %

Tabuľka 16: Vertikálna analýza aktív v rokoch 2005 - 2008

Prameň: Vlastné spracovanie na základe súvahy JAKOS, a.s. za rok 2005, 2006, 2007, 2008

Z pohľadu vertikálnej analýzy aktív je možné vidieť, že majetková štruktúra podniku JAKOS bola v roku 2005 rozdelená v pomere 60 % pre neobežný majetok a 40 % pre majetok obežný. V priebehu sledovaného obdobia sa však pomer dlhodobých aktív pomaly znižoval v prospech aktív krátkodobých (Graf 7). Vzhľadom na charakter spoločnosti je možné konštatovať, že ide skôr o kapitálovo ťažkú spoločnosť. Položka časového rozlíšenia v žiadnom roku neprekročila úroveň 0,5 %.

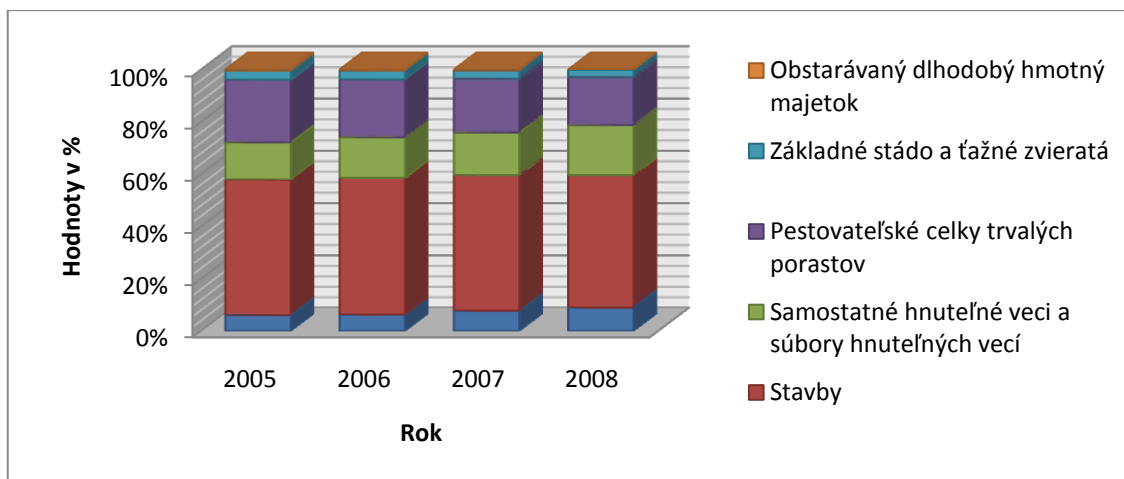

Graf 7: Štruktúra aktív v rokoch 2005 -2008

Prameň: Vlastné spracovanie na základe súvahy JAKOS, a.s. za rok 2005, 2006, 2007, 2008

Najväčší podiel na neobežnom majetku predstavoval dlhodobý hmotný majetok, ktorého hodnota v sledovanom období klesala, a to zapríčinilo aj pokles neobežného majetku na celkových aktívach. Najväčšiu časť dlhodobého hmotného majetku tvorili stavby (v roku 2005 30,7 %, v roku 2008 už len 24,2 % z celkových aktív), ktorých hodnota sa postupom rokov znižovala z dôvodu odpisov. Podiel samostatne hnuteľných vecí a súborov hnuteľných vecí (Graf 8) sa naproti tomu v priebehu rokov zvýšil o 26 %.

Keďže predmetom podnikania firmy JAKOS je predovšetkým poľnohospodárska činnosť, podstatnú časť jej dlhodobého majetku tvoria pozemky, pestovateľské celky trvalých porastov, ale aj základné stádo a ťažné zvieratá. V čase je však možné pozorovať pokles hodnoty ako pestovateľských celkov (zo 14,16 % na 8,75 % celkových aktív), tak aj základného stáda. Spoločnosť nakúpila nové pozemky, čo spôsobilo zvýšenie podielu tejto položky na dlhodobom majetku.

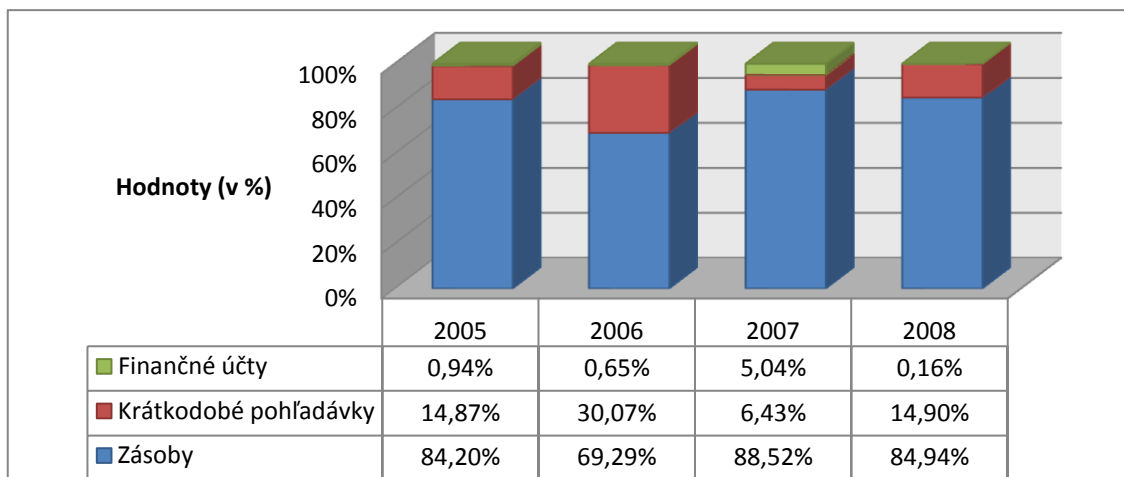
Graf 8: Štruktúra dlhodobého hmotného majetku v rokoch 2005 - 2008

Prameň: Vlastné spracovanie na základe súvahy JAKOS, a.s. za rok 2005, 2006, 2007, 2008

Podnik v sledovanom období nevykazuje dlhodobý nehmotný majetok a dlhodobý finančný majetok v žiadnom sledovanom roku neprekročil podiel 1 % z celkových aktív.

Ako som už uviedla vyššie, podiel obežných aktív na celkových aktívach v priebehu sledovaného obdobia vzrástol z 39,5 % v roku 2005 na 51,5 % v roku 2008. Z grafu 9 je možné vidieť, že najväčšiu časť obežných aktív tvoria zásoby (v roku 2008 skoro 85 %). Z tabuľky 16 je možné vidieť, že ich podiel na celkových aktívach sa každoročne zvyšuje, čo pre podnik nie je veľmi priaznivé, a to z toho dôvodu, že má podnik v zásobách držané finančné prostriedky, ktoré by mohli byť využité efektívnejšie. Druhou najväčšou položkou obežných aktív sú krátkodobé pohľadávky, tvorené pohľadávkami z obchodného styku, ktoré za sledované obdobie výrazne poklesli a daňovými pohľadávkami, ktoré majú kolísavý charakter, vzrástli však najmä v roku 2006 a 2008.

Už teraz je možné tvrdiť, že podiel finančných účtov na celkových aktívach bude mať veľmi nepriaznivý vplyv na likviditu spoločnosti. V roku 2008 predstavoval len 0,08 % na celkových aktívach. Ovplyvní to zároveň aj rastúci trend záväzkov na celkových pasívach podniku.

Graf 9: Štruktúra obežného majetku v rokoch 2005 – 2008

Prameň: Vlastné spracovanie na základe súvahy JAKOS, a.s. za rok 2005, 2006, 2007, 2008

B) Vertikálna analýza pasív

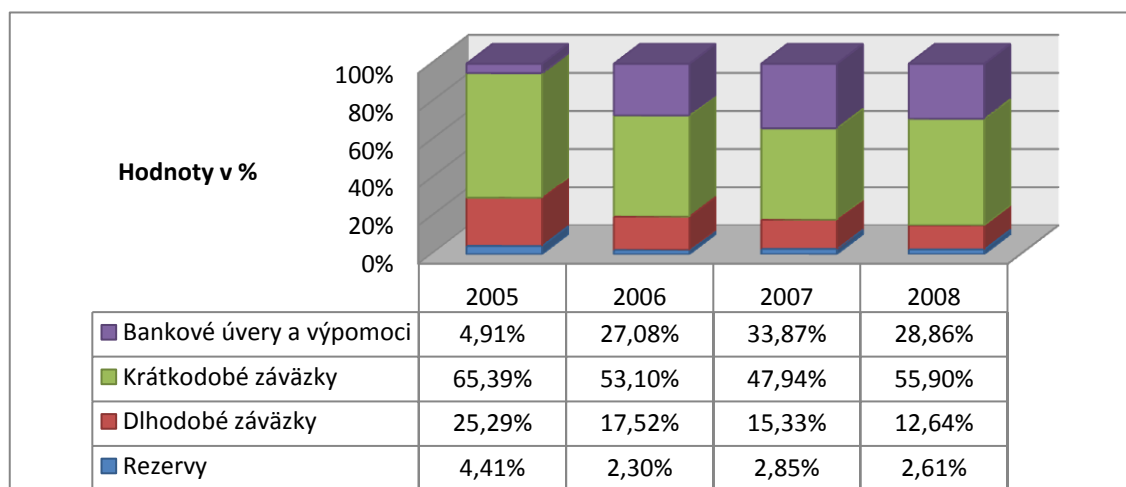
Z vertikálnej analýzy pasív (tabuľka 17) je zrejmé, že podnik je z prevažnej časti financovaný vlastným kapitálom. I keď je možné vidieť, že v priebehu sledovaného obdobia sa podiel vlastného kapitálu na celkovom postupne znižuje. V roku 2005 tvorilo vlastné imanie spoločnosti 78 % pasív, v roku 2008 to bolo už len 56,6 %. Tento trend bol spôsobený najmä poklesom výsledku hospodárenia z minulých rokov a záporným výsledkom hospodárenia v rokoch 2007 a 2008. Inak najväčšia časť vlastného imania podniku je tvorená jeho základným imaním, ktorého podiel v roku 2008 bol 88 % a na celkových pasívach spoločnosti mal podiel 45,75 %.

Položky súvahy / Rok	2005	2006	2007	2008
Pasíva spolu	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Vlastné imanie	78,34 %	66,59 %	64,92 %	56,57 %
Základné imanie	52,81 %	45,84 %	47,25 %	45,75 %
Kapitálové fondy	-1,96 %	-1,70 %	-1,76 %	0,00 %
Fondy zo zisku	12,93 %	11,36 %	12,05 %	11,83 %
Výsledok hospodárenia minulých rokov	13,64 %	11,04 %	9,28 %	5,05 %
Výsledok hospodárenia za účtovné obdobie	0,92 %	0,05 %	-1,90 %	-6,07 %
Záväzky	16,80 %	29,58 %	31,58 %	38,97 %
Rezervy	0,74 %	0,68 %	0,90 %	1,02 %
Dlhodobé záväzky	4,25 %	5,18 %	4,84 %	4,92 %
Krátkodobé záväzky	10,98 %	15,70 %	15,14 %	21,78 %
Bankové úvery a výpomoci	0,82 %	8,01 %	10,70 %	11,24 %
Časové rozlíšenie	4,87 %	3,84 %	3,50 %	4,47 %

Tabuľka 17: Vertikálna analýza pasív v rokoch 2005 – 2008

Prameň: Vlastné spracovanie na základe súvahy JAKOS, a.s. za rok 2005, 2006, 2007, 2008

Z tabuľky 17 je tiež vidieť, že každoročne narastá podiel záväzkov na celkových pasívach. Tento podiel vzrástol z necelých 17 % v roku 2005 na 39 % v roku 2008, kedy v absolútnej hodnote predstavovali 56 mil. Sk.

Graf 10: Vývoj štruktúry záväzkov v rokoch 2005 – 2008

Prameň: Vlastné spracovanie na základe súvahy JAKOS, a.s. za rok 2005, 2006, 2007, 2008

Z grafu 10 je vidno, že najväčším podielom na záväzkoch podniku sa podieľajú krátkodobé záväzky, tvorené z najväčšej časti záväzkami z obchodného styku. Tie v roku 2005 tvorili 46 % krátkodobých záväzkov a v roku 2008 už vzrástli na 73 %-ný podiel. Znamená to, že podnik má problém hradiť faktúry svojim obchodným dodávateľom. V roku 2008 bolo 46 % celkových záväzkov po lehote splatnosti, čo v absolútnom vyjadrení predstavuje necelých 14 422 tis. Sk. Záväzky do lehoty splatnosti mali hodnotu 16 906 tis. Sk. Na celkových pasívach mali krátkodobé záväzky v roku 2008 podiel 21,8 %. Vysoký podiel na krátkodobých záväzkoch majú aj ostatné záväzky, ktoré v roku 2005 tvorili 8 % a v roku 2008 už 20 %.

Položka bankových úverov a výpomocí predstavovala od roku 2006 druhú najväčšiu časť záväzkov, v roku 2008 z nich tvorí 29 %, čo bol mierny pokles oproti predchádzajúcemu podniku. V roku 2005 tvorili len necelé percento celkových pasív, v roku 2008 už viac ako 11 %.

Podiel dlhodobých záväzkov na celkových záväzkoch každým rokom klesá. V roku 2005 tvorili 25,3 % záväzkov, v roku 2008 12,6 %.

C) Vertikálna analýza výkazu zisku a strát

Pri vertikálnej analýze výkazu ziskov a strát (Tabuľka 18) boli za pomerovú základňu zvolené celkové tržby podniku, ktoré tvorili tržby z predaja tovaru a tržby z predaja vlastných výrobkov a služieb.

Položky súvahy / Rok	2005	2006	2007	2008
Tržby celkom	100 %	100 %	100 %	100 %
Tržby z predaja vlastných výrobkov a služieb	99,96 %	99,96 %	99,98 %	99,96 %
Obchodná marža	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Výroba	116,23 %	116,55 %	122,76 %	107,52 %
Výrobná spotreba	84,52 %	79,47 %	86,78 %	87,70 %
Pridaná hodnota	31,72 %	37,08 %	35,98 %	19,81 %
Osobné náklady	49,65 %	45,89 %	49,49 %	47,94 %
Odpisy a opravné položky k DNM a DHM	13,09 %	12,58 %	13,65 %	13,08 %
Výsledok hospodárenia z hospodárskej činnosti	3,21 %	2,32 %	-0,80 %	-5,76 %
Výsledok hospodárenia z finančnej činnosti	-1,18 %	-1,67 %	-3,06 %	-7,71 %
Výsledok hospodárenia za účtovné obdobie	2,18 %	0,12 %	-4,60 %	-13,87 %

Tabuľka 18: Vertikálna analýza výkazu zisku a strát v rokoch 2005 – 2008

Prameň: Vlastné spracovanie na základe súvahy JAKOS, a.s. za rok 2005, 2006, 2007, 2008

Je vidno, že tržby z predaja tovaru tvorili len nepatrné percento na celkových tržbách. Práve tržby z predaja vlastných výrobkov a služieb z nich tvorili 99,96 % v každom roku, v roku 2007 dokonca 99,98 %. Z uvedeného vyplýva, že sa jedná o výrobný podnik, ako som uviedla už vyššie.

Je tiež zrejmé, že výroba presiahla úroveň tržieb, čo znamená, že každý rok sa vyrobilo viac ako sa predalo. Výrobná spotreba v roku 2006 mierne poklesla, ale v ďalších rokoch jej podiel na celkových tržbách opäť narastal. V roku 2008 predstavoval 87,7 %.

Pridaná hodnota sa na celkových tržbách v roku 2006, podieľala 37 %. V ďalších rokoch jej podiel poklesol a v roku 2008 to bolo necelých 20 %.

Podiel osobných nákladov na celkových tržbách má kolísavý charakter, najnižší bol v roku 2006 (necelých 46 %), najvyšší v roku 2005 (49,65 %). V roku 2008 predstavoval necelých 48 %.

Odpisy a opravné položky k DNM a DHM v sledovanom období oscilujú okolo 13 % z tržieb. Výsledok hospodárenia za účtovné obdobie predstavoval 2,18 % z tržieb,

v roku 2006 už len 0,12 %. V ďalších rokoch podnik vykazoval stratu, takže pomer k tržbám je irelevantný.

2.3.1.3 *Financovanie stálych aktív*

Pri hodnotení položiek aktív a pasív som vychádzala zo „Zlatého bilančného pravidla financovania“, ktoré charakterizuje časové zladenie trvania majetkových účastí s časovým horizontom finančných zdrojov. Z toho vyplýva, že dlhodobý majetok by mal byť financovaný z dlhodobých zdrojov. V tabuľke 19 je možné vidieť, že za sledované obdobie hodnota dlhodobých zdrojov prevyšuje objem stálych aktív, čo znamená, že podnik je prekapitalizovaný.

Ukazovateľ / Rok	2005	2006	2007	2008
Neobežný majetok	74 811	73 216	70 897	69 177
Vlastné imanie	97 529	95 509	90 332	81 362
Dlhodobé záväzky	5 288	7 433	6 735	7 083
Bankové úvery dlhodobé	0	0	0	0
Dlhodobý kapitál spolu	102 817	102 942	97 067	88 445
Dlhodobý kapitál - neobežné aktíva	28 006	29 726	26 170	19 268

Tabuľka 19: Financovanie stálych aktív dlhodobým kapitálom (v tis. Sk)

Prameň: Súvaha v plnom rozsahu JAKOS, a.s. (2005, 2006, 2007, 2008), vlastné výpočty

2.3.2 Analýza rozdielových ukazovateľov

2.3.2.1 *Čistý pracovný kapitál*

Z tabuľky 20 je zrejmé, že v sledovanom období bol objem obežných aktív v každom roku vyšší ako krátkodobé dlhy. Nepriaznivý je však fakt, že veľkosť čistého pracovného kapitálu od roku 2006 klesá. Je to spôsobené predovšetkým zvýšením krátkodobých bankových úverov a krátkodobých záväzkov. Čím viac rastie hodnota čistého pracovného kapitálu, tým lepšie by mal byť schopný podnik hradiť svoje finančné záväzky.

Ukazovateľ / Rok	2005	2006	2007	2008
Čistý pracovný kapitál (v tis. Sk)	34 467	35 905	31 724	26 599

Tabuľka 20: Vývoj čistého pracovného kapitálu

Prameň: Súvaha v plnom rozsahu JAKOS, a.s. (2005, 2006, 2007, 2008), vlastné výpočty

V porovnaní s konkurenčným podnikom RSB, je možné konštatovať, že situácia JAKOS-u je o poznanie lepšia, pretože ČPK v RSB bol v roku 2007 záporný (-1123 tis. Sk). V roku 2008 však zaznamenal pozitívny nárast tohto ukazovateľa na 375 tis. Sk.

2.3.3 Analýza pomerových ukazovateľov

Niektoré ukazovatele budú porovnávané s odvetvovým priemerom za rok 2008.

2.3.3.1 Ukazovatele rentability

Nasledujúce ukazovatele hodnotia celkovú efektívnosť vloženého kapitálu do podnikateľskej činnosti, a to porovnávaním zisku s veličinami, ktoré vyjadrujú prostriedky vynaložené na dosiahnutie výsledku hospodárenia. Úsilím každého podniku by malo byť zvyšovanie týchto ukazovateľov. V sledovanom podniku však ukazovatele každým rokom zaznamenávali pokles. Strata z hospodárenia v rokoch 2007 a 2008 sa prejavila vo všetkých ukazovateľoch rentability.

Ukazovateľ / Rok	2005	2006	2007	2008
ROI - Rentabilita vloženého kapitálu	1,18 %	0,84 %	-0,58 %	-4,73 %
ROA - Rentabilita aktív	0,92 %	0,06 %	-2,12 %	-7,01 %
ROE – rentabilita vlastného kapitálu	1,18 %	0,08 %	-2,92 %	-10,73 %
ROS - Rentabilita tržieb	2,1 %	0,12 %	-4,60 %	-13,87 %

Tabuľka 21: Vývoj ukazovateľov rentability v rokoch 2005-2008

Prameň: Vlastné spracovanie na základe výkazov JAKOS, a.s. za rok 2005, 2006, 2007, 2008

(a) ROI – rentabilita vloženého kapitálu

Z tabuľky 21 je možné vidieť, že ukazovateľ dosahuje kladných, no nízkych hodnôt len v prvých dvoch sledovaných rokoch. Zo záporných hodnôt, ktoré sa zvyšujú adekvátne s rastúcim záporným výsledkom hospodárenia podniku, je zrejmé, že podnik s každou investovanou korunou stráca.

V roku 2005 podnik z 1 investovanej koruny dosiahol 1,18 % prevádzkového hospodárskeho výsledku pred zdanením, v roku 2006 už len 0,84 %. V ostatných dvoch rokoch každá investovaná koruna priniesla podniku stratu, v roku 2007 to bolo 0,58 % straty, v roku 2008 4,73 % straty. Odvetvový priemer sa pohyboval na úrovni 3,07 %.

Konkurenčný podnik RSB vykazoval v roku 2008 priaznivejšiu situáciu, vzhľadom na kladný výsledok hospodárenia, kedy hodnota tohto ukazovateľa bola 9 %. Tiež však zaznamenal výrazný pokles oproti roku 2007, kedy bola hodnota ROI rovná 24,52 %.

(b) ROA – rentabilita aktív

Z pohľadu rentability aktív (tabuľka 21) je vidno, že s každou investovanou korunou podnik dosahuje v prvých dvoch rokoch sledovaného obdobia len minimálne percento zisku a od roku 2007 percento straty z každej investovanej koruny narastá, čo hovorí o problémoch firmy. Odvetvový priemer vykazoval hodnotu ukazovateľa 1,2 %.

Rovnako ako pri predchádzajúcom ukazovateli bola situácia v RSB priaznivejšia, kedy hodnota ROA bola 19,62 % (rok 2007) a 6,31 % (rok 2008), čiže vyššia ako odvetvový priemer. Zároveň je vidno klesajúci trend.

(c) ROE – rentabilita vlastného kapitálu

Pomocou tohto ukazovateľa vlastníci zisťujú, či ich kapitál prináša dostatočný výnos. Priemer v odvetví bol na úrovni 2,43 %

V roku 2005 priniesla 1 investovaná koruna akcionárom 1,18 halierov čistého zisku, v roku 2006 už len 0,08 halierov. Len v prvej polovici sledovaného obdobia sa dá hovoriť o kladnom pôsobení finančnej páky, kedy rentabilita vlastného kapitálu bola väčšia než rentabilita celkových vložených aktív. V ostatných rokoch produkovala každá investovaná koruna len stratu a zároveň dochádza k neefektívnemu využívaniu cudzích zdrojov, pretože ukazovateľ $ROE < ROA$.

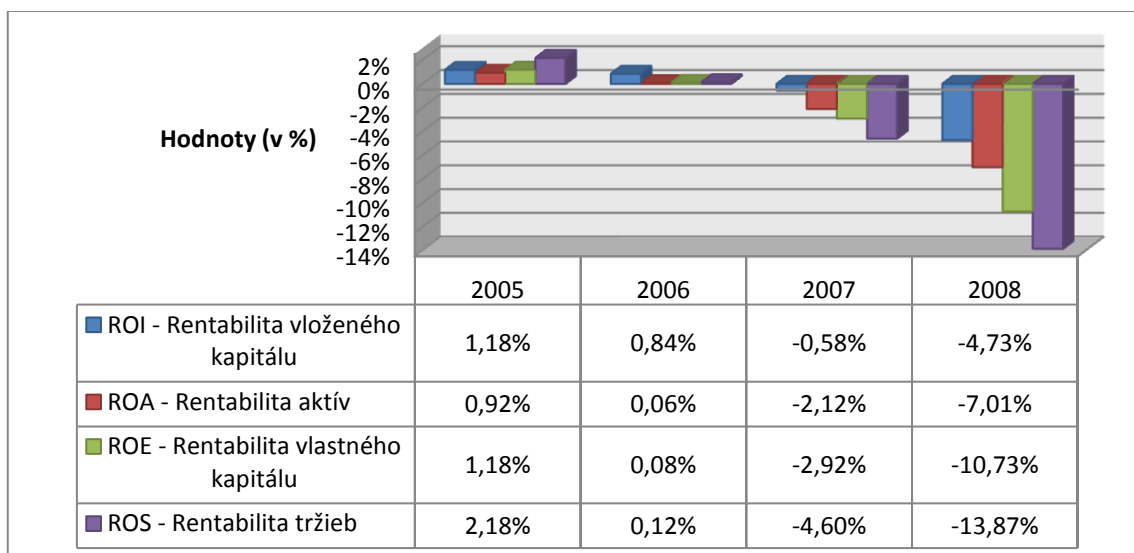
Konkurenčný podnik RSB dosahoval hodnotu ROE na úrovni 38,93 % (rok 2007) a 10,93 % (rok 2008). Akcionárom tejto spoločnosti teda každá investovaná koruna priniesla v roku 2008 skoro 11 korún zisku.

(d) ROS – rentabilita tržieb

Rentabilita tržieb na úrovni odvetvia bola 2,48 %. V roku 2005 dosiahol tento ukazovateľ najvyššej hodnoty a hovorí, že na 1 korunu tržieb pripadlo 2,18 halierov zisku. V ďalších rokoch hodnoty ukazovateľa klesali.

Rentabilita tržieb v RSB dosahovala 73, 55 % v roku 2007. V nasledujúcom roku však zaznamenala výrazný pokles tohto ukazovateľa, tak ako aj pri predchádzajúcich ukazovateľoch rentability, na 11, 59 %. Napriek tomuto poklesu ziskovosti bola situácia konkurenta priaznivejšia.

Nasledujúci graf 11 znázorňuje to, čo bolo spomenuté ohľadom nepriaznivého vývoja ukazovateľov rentability spoločnosti JAKOS.

Graf 11: Vývoj ukazovateľov rentability v rokoch 2005 - 2008

Prameň: Vlastné spracovanie na základe výkazov JAKOS, a.s. za rok 2005, 2006, 2007, 2008

2.3.3.2 Ukazovatele aktivity

Táto skupina ukazovateľov udáva, ako efektívne sú aktíva v podniku využívané, ako sa s nimi hospodári. Na ich základe sa získavajú informácie o tom, či ich má firma viac ako je potrebné alebo ich má málo. Ak ich má viac, vznikajú podniku zbytočné náklady a tým sa znižuje zisk. Pokiaľ ich však má málo, musí sa firma

rozhodovať medzi podnikateľskými príležitosťami z dôvodu nedostatočných kapacít, čo môže spieť k odmietaniu zákaziek a následnému znižovaniu potenciálnych výnosov.

Pri hodnotení tejto oblasti hospodárenia sa využívajú ukazovatele, ktoré možno vyjadriť v dvoch formách, ako ukazovatele počtu obrátok alebo ukazovatele doby obratu.

Ukazovateľ / Rok	2005	2006	2007	2008
Obrat aktív	0,42	0,41	0,41	0,44
Obrat dlhodobého majetku	0,70	0,80	0,81	0,91
Obrat zásob	1,27	1,21	0,96	1,00
Doba obratu zásob (v dňoch)	282,76	298,34	375,86	360,00
Doba splatnosti pohľadávok (v dňoch)	49,93	129,46	27,32	63,15
Doba obratu záväzkov (v dňoch)	142,83	261,25	275,66	320,55

Tabuľka 22: Vývoj ukazovateľov aktivity v rokoch 2005-2008

Prameň: Vlastné spracovanie na základe výkazov JAKOS, a.s. za rok 2005, 2006, 2007, 2008

(a) Obrat celkových aktív

Udáva, koľkokrát sa majetok spoločnosti obráti na tržby. Obecne doporučené hodnoty sú v rozmedzí 1,6–3. Priemer v odvetví bol v roku 2008 na úrovni 0,51.

Spoločnosť JAKOS, a.s. vykazuje hodnoty v každom roku nižšie než odporúčané, čo znamená, že podnik má viac aktív, než je potrebné. Z toho dôvodu vznikajú nadbytočné náklady a prichádza tak i k poklesu zisku. Tento výsledok je spôsobený najmä vysokými zásobami, ktoré sa každoročne zvyšujú. Za sledované obdobie vzrástli až o 10 %. V roku 2008 tvorili zásoby 43,76 % celkových aktív.

K odporúčaným hodnotám sa však nepriblížil ani konkurent JAKOS-u, ktorého majetok sa v roku 2007 obrátil na tržby 0,27 krát a 0,54 krát v roku 2008, čiže rýchlejšie ako v odvetví.

Z hodnôt týchto ukazovateľov v oboch podnikoch vyplýva, že podnikanie v poľnohospodárstve je veľmi špecifické a všeobecne odporúčané hodnoty nie veľmi vhodné na porovnanie.

(b) Obrat dlhodobého majetku

Hodnoty ukazovateľa v JAKOS-e sa každoročne zvyšujú. V porovnaní s RSB, kde mal obrat dlhodobého majetku hodnotu 0,42 (v roku 2007) a 1,03 (v roku 2008), bola situácia v JAKOS-e v roku 2007 priaznivejšia, v roku 2008 bol na tom lepšie konkurent. Oba podniky však vykazujú lepšiu situáciu ako priemer v odvetví.

(c) Obrat zásob

Ukazovateľ udáva, koľkokrát je položka zo zásob využitá a opäť naskladnená. Čím je ukazovateľ vyšší, tým je to pre podnik priaznivejšie.

Z tabuľky 22 je zrejmé, že zásoby sa v sledovanom podniku v priebehu roku obrátia 1 krát (rok 2008). Z uvedeného vyplýva, že v zásobách sú zbytočne držané finančné prostriedky, ktoré by mohli byť využité oveľa efektívnejšie.

V konkurenčnom podniku sa zásoby obrátili 8,57 krát (2007), čo bolo približne osemkrát viac ako v JAKOS-e. V roku 2008 však RSB obrátil zásoby už len 2,36 krát. Napriek zhoršujúcej sa situácii v RSB, bola ich situácia lepšia ako v JAKOS-e.

(d) Doba obratu zásob

Udáva priemerný počet dní, kedy sú zásoby viazané v podniku do doby, než budú spotrebované. Za optimálne je možné považovať klesajúci trend ukazovateľa.

Je zrejmé, že tento ukazovateľ dosahuje veľmi vysokých čísel s rastúcim trendom. Situácia hovorí o tom, že produkcia podniku leží na sklade prakticky celý rok. V roku 2007 to bolo dokonca ešte viac ako rok. Bolo to spôsobené najmä neustálym rastom hotových výrobkov, z ktorých značná časť sa stala nepredajnou, z dôvodu poklesu záujmu o ne. Hodnota zásob rastie v priebehu sledovaného obdobia rastie rýchlejšie ako tržby, čo je veľmi nepriaznivý stav. Tento stav bol do istej miery ovplyvnený aj poklesom výkupnej ceny mlieka a obilia v roku 2008.

Podľa odvetvového priemeru na rok 2008 je doba obratu zásob pre poľnohospodárske podniky 135 dní. Z toho vyplýva, že súčasný stav podniku je skutočne nepriaznivý a priemer prevyšuje zhruba 2,7 krát.

Doba obratu zásob v RSB v roku 2007 predstavovala 42 dní, v roku 2008 to bolo 152,6 dní, čo je aj vzhľadom na odborový priemer relatívne priaznivé.

Vzhľadom na uvedené fakty je možné tvrdiť, že situácia podniku JAKOS je a aj na špecifické pomery v tomto odbore alarmujúca, ovplyvnená najmä nízkymi tržbami.

(e) Doba splatnosti pohľadávok

Firmy majú záujem o čo najmenšiu hodnotu tohto ukazovateľa. Pokiaľ je hodnota ukazovateľa vyššia, potom odberatelia neplatia včas.

V jednotlivých rokoch hodnota ukazovateľa značne kolíše. Podľa odborového priemeru v roku 2008, ktorý je 93 dní, je na tom JAKOS o poznanie lepšie a jeho dodávatelia v priemere uhrádzajú svoje dlhy približne o 30 dní skôr, ako je priemerná doba v odvetví.

Konkurenčný RSB bol na tom ešte o čosi lepšie, kde doba splatnosti pohľadávok bola 16 dní (2007) a 29,32 dní (2008).

(f) Doba obratu záväzkov

Ukazuje morálku firmy k jej dodávateľom. Výsledkom je doba, kedy firma spláca svoje záväzky po prijatí faktúr. Hodnotu ukazovateľa je opäť dobré porovnať s dobou splatnosti na prijatých faktúrach.

Z tabuľky 22 je možné vidieť stúpajúci trend tohto ukazovateľa, ktorý v roku 2008 udáva, že podnik svoje záväzky uhradil až o 320 dní. Podľa odvetvového priemeru v roku 2008 je doba splatnosti záväzkov 119 dní. Sledovaný podnik teda prevyšuje priemer asi 2,7 krát.

Vzhľadom na to, že doba obratu záväzkov je vyššia ako doba obratu pohľadávok je tento stav pre firmu výhodnejší. V roku 2008 bola doba obratu pohľadávok 5 krát menšia ako doba obratu záväzkov. Na jednej strane takto využíva relatívne lacné finančné prostriedky prostredníctvom prevádzkových úverov od svojich partnerov, na strane druhej to však škodí dobrému menu podniku, ktorý sa takto stáva obchodným partnerom so zlou platobnou morálkou. Tento stav však bol zapríčinený aj nedostatočnou likviditou podniku, pre ktorú nebol schopný hrať svoje záväzky.

V roku 2007 bola situácia v konkurenčnom podniku RSB oveľa horšia, kedy bola ich doba splatnosti záväzkov 670 dní. V nasledujúcom roku sa ich situácia výrazne zlepšila, najmä v dôsledku dvojnásobného nárastu tržieb a hodnota ukazovateľa bola 279 dní. Z uvedeného vyplýva, že aj RSB sa pri dobe splácania faktúr dodávateľom pohybujú vysoko nad odborový priemer.

2.3.3.3 Ukazovatele zadlženosti

Ukazovatele sledujú vzťah medzi vlastnými a cudzími finančnými zdrojmi. Merajú rozsah, v akom je firma financovaná cudzími zdrojmi i jej schopnosť pokryť svoje dlžné záväzky. Určitá zadlženosť je pre firmu dobrá. Najmä pri kladnom pôsobení finančnej páky zarába firma s požičanými peniazmi viac, ako tvorí úrok za vypožičané zdroje a výnos na vlastný kapitál je tak znásobený.

Ukazovateľ / Rok	2005	2006	2007	2008
Celková zadlženosť	16,80 %	29,58 %	31,58 %	38,97 %
Koeficient samofinancovania	78,34 %	66,59 %	64,92 %	56,57 %
Miera zadlženosti	0,21	0,44	0,49	0,69
Úrokové krytie	3,69	1,46	-0,57	-4,04
Doba splatenia dlhu (v rokoch)	-	-8,81	4,87	30,82

Tabuľka 23: Vývoj ukazovateľov zadlženosti v rokoch 2005 - 2008

Prameň: Vlastné spracovanie na základe výkazov JAKOS, a.s. za rok 2005, 2006, 2007, 2008

(a) Celková zadlženosť

Z tabuľky 23 je zrejmé, že postupom rokov sa zvyšoval podiel aktív financovaný cudzími zdrojmi a v súčasnosti je celková zadlženosť podniku necelých 40 %, čo je vo všeobecnosti možné považovať za priemerný stav. Na jednej strane je pre podnik výhodné, že má nižšie náklady na kapitál, na druhej strane vyššia zadlženosť so sebou prináša aj riziko finančnej nestability.

V roku 2008 podniky v odvetví dosahovali v priemere 41,53 % - nú zadlženosť. V porovnaní s JAKOS-om je teda priemer odvetvia nepatrne vyšší. Vzhľadom na rentabilitu podniku je však potrebné upozorniť, aby si túto mieru podnik nezvyšoval, pretože by sa vystavil značnému finančnému riziku. Konkurenčný podnik mal v roku 2008 výšku celkovej zadlženosti 42,24 %, teda mierne vyššiu ako JAKOS aj ako odborový priemer.

(b) Koeficient samofinancovania

Koeficient samofinancovania udáva, koľko % celkových aktív je financovaných z vlastných zdrojov a zároveň dopĺňa ukazovateľ celkovej zadlženosti. Doporučená hodnota je nad 0,50, minimálne 0,30. Priemerná hodnota koeficientu samofinancovania v odvetví bola 52,5 %

Ako už ukázal predchádzajúci ukazovateľ, je možné vidieť, že postupom rokov podnik stále menej využíva k financovaniu svojich aktív vlastné zdroje a preferuje financovanie zo zdrojov cudzích. V roku 2008 dosiahol koeficient hodnotu 56,57 %, a teda je v rámci všeobecne odporúčaných hodnôt, dokonca o niečo vyšší ako odvetvový priemer.

Podobnú kapitálovú štruktúru má aj RSB, kde koeficient samofinancovania v roku 2008 bol 57,76 %.

(c) Miera zadlženosti

Udáva, aký je pomer medzi vlastným a cudzím kapitálom. Ako už predchádzajúce dva ukazovatele, tak aj tento vypovedá o tom, že podnik v sledovanom období postupne preferuje financovanie z cudzích zdrojov.

Od roku 2005 do roku 2008 sa miera zadlženosti podniku z 0,21 zvýšila na 0,69. Hodnota ukazovateľa je však nižšia ako priemer odvetvia, ktorý bol 0,79. Miera zadlženosti v RSB bola v roku 2008 na úrovni 0,73, čiže vyššia ako v JAKOS-e.

(d) Úrokové krytie

Tento ukazovateľ slúži firme k zisteniu, či je pre ňu dlhové zaťaženie únosné. Ukazuje, koľkokrát prevyšuje zisk platené úroky. Vyššie hodnoty ukazovateľa hovoria o pevnejšej finančnej stabilite.

Ako je možné vidieť z tabuľky 23, hodnoty ukazovateľa opäť ovplyvnil záporný výsledok hospodárenia v roku 2007 a 2008. Zatiaľ, čo nákladové úroky v priebehu sledovaného obdobia vzrástli na viac ako štvornásobok (o 1,286 mil. Sk), výsledok hospodárenia sa znížil 7,6 krát (o 9,876 mil. Sk). Z uvedeného vyplýva, že aj ukazovateľ úrokového krytia bol záporný a jeho záporné hodnoty rastú úmerne s rastom

straty. Z klesajúcich hodnôt ukazovateľa je teda možné vidieť, že finančná stabilita podniku sa každým rokom oslabuje.

Úrokové krytie v RSB dosiahlo v roku 2008 výšku 68, 3 a vypovedá o tom, že je finančne stabilnejší ako JAKOS.

Priemer v odvetví bol na úrovni 11,5, čo v porovnaní s konkurentom a dosiahnutými hodnotami JAKOS-u poukazuje na jeho finančnú nestabilitu.

(e) Doba splatenia dlhu

Doba splatenia dlhu stanovuje, po koľkých rokoch je podnik schopný vlastnými silami splatiť svoje dlhy.

Spoločnosť JAKOS v sledovaných rokoch vykazuje pomerne vysoké hodnoty tohto ukazovateľa, najmä v roku 2008, kedy doba splatenia dlhu predstavuje viac ako 30 rokov. Je to spôsobené predovšetkým nízkym stavom finančného majetku podniku a neustále narastajúcimi záväzkami, ktoré nie je schopný splatiť. Najlepšie na tom bol podnik v roku 2007, kedy bol svoje záväzky schopný splatiť do 5 rokov. V roku 2006 je hodnota ukazovateľa záporná z dôvodu zápornej hodnoty prevádzkového Cash flow.

(f) Finančná páka

Ukazovateľ finančnej páky sa využíva k zisteniu, či má použitie cudzích zdrojov kladný účinok na rentabilitu vlastného kapitálu.

Ukazovateľ / Rok	2005	2006	2007	2008
Finančná páka	1,28	1,50	1,54	1,77
Ziskový účinok finančnej páky	0,93	0,47	4,24	2,20

Tabuľka 24: Finančná páka v rokoch 2005 - 2008

Prameň: Vlastné spracovanie na základe výkazov JAKOS, a.s. za rok 2005, 2006, 2007, 2008

V roku 2005 tvorila hodnota aktív 1,28 násobok vlastného kapitálu, v roku 2008 to bol 1,77 násobok hodnoty vlastného kapitálu. Čiže tento ukazovateľ len potvrdil fakt, že zadlženosť podniku v sledovanom období rástla, a teda schopnosť spoločnosti kryť svoj majetok z vlastných zdrojov sa znižovala.

Ziskový účinok finančnej páky je dosiahnutý len pri hodnotách vyšších ako 1. Z tabuľky 24 je zrejmé, že v rokoch 2005 a 2006 dochádzalo k znižovaniu rentability

vlastného kapitálu, čo bolo vidno už aj z predchádzajúcich ukazovateľov. Hodnoty tohto ukazovateľa v rokoch 2007 a 2008, napriek matematickej správnosti, nemajú vypovedaciu schopnosť, pretože podnik bol v týchto rokoch stratový.

2.3.3.4 Ukazovatele likvidity

Tieto ukazovatele merajú schopnosť účtovnej jednotky hradiť svoje záväzky v okamžiku ich splatnosti. Dávajú do pomeru to, čím je možné platiť a to, čo je treba zaplatiť.

	2005	2006	2007	2008
Likvidita 1. stupňa	0,03	0,01	0,09	0,002
Likvidita 2. stupňa	0,53	0,63	0,22	0,23
Likvidita 3. stupňa	3,34	2,06	1,88	1,56

Tabuľka 25: Vývoj ukazovateľov likvidity v rokoch 2005 - 2008

Prameň: Vlastné spracovanie na základe výkazov JAKOS, a.s. za rok 2005, 2006, 2007, 2008

(a) Likvidita 1. stupňa (pohotová likvidita)

Doporučenou hodnotou tohto ukazovateľa je 0,2.

Ako je možné vidieť z tabuľky 25, podnik túto hodnotu nedosiahol v ani jednom sledovanom roku. Ba čo je nepriaznivejšie, jeho hodnota neustále klesá. Tento stav bol zapríčinený najmä výrazným nárastom záväzkov z obchodného styku v priebehu obdobia a značným poklesom finančného majetku. V roku 2008 ukazovateľ likvidity 1. stupňa dosiahol hodnotu 0,002. Tento ukazovateľ je katastrofálne nízky a hovorí o tom, že podnik je schopný zaplatiť okamžite len 0,2 % svojich splatných záväzkov.

Vzhľadom na vyšší podiel finančného majetku dosiahla pohotová likvidita podniku RSB v roku 2008 hodnotu 0,47. Z toho vyplýva, že konkurent bol schopný okamžite splatiť 47 % svojich splatných záväzkov.

(b) Likvidita 2. stupňa (bežná likvidita)

Odporúčané hodnoty ukazovateľa by nemali byť nižšie ako 1 a vyššie ako 1,5. Vtedy je firma schopná platiť záväzky bez nutnosti previesť zásoby na peniaze.

Opäť je možné vidieť, že hodnota tohto ukazovateľa nedosahuje v ani jednom sledovanom roku optimálnej hranice, pričom od roku 2006 má opäť klesajúci trend, ovplyvnený najmä nízkou hodnotou finančného majetku a rýchlym rastom krátkodobých cudzích zdrojov.

Odborový priemer mal v roku 2008 hodnotu 0,78 a teda tiež nedosahoval hodnotu odporúčanej spodnej hranice. Napriek tomu však v podniku JAKOS v tomto roku dosahuje likvidita 2. stupňa hodnotu len 0,23, čo je aj v porovnaní s odborovým priemerom 3,4 krát nižšia hodnota. Znamená to, že každú korunu záväzku je podnik schopný uhradiť len 0,23 krát, a to práve vtedy, ak premení všetky pohľadávky na peniaze. Z uvedeného vyplýva, že peniaze, ktoré podnik získa z úhrady pohľadávok, pokryjú jeho záväzky len z necelej jednej štvrtiny.

RSB sa výškou tohto ukazovateľa 0,58 (v roku 2008), tak ako aj JAKOS, pohybuje pod odborovým priemerom. Avšak v porovnaní s JAKOS-om je hodnota bežnej likvidity vyššia.

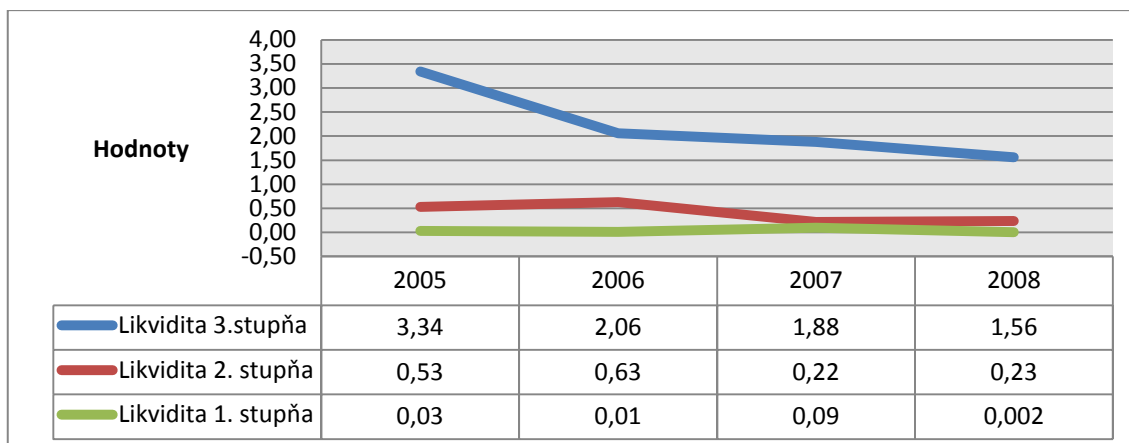
(c) Likvidita 3. stupňa (celková likvidita)

Hodnota ukazovateľa by sa mala pohybovať v rozmedzí 1,6 – 2,5. (Kislingerová, 2004)

Z tabuľky 25 je možné vidieť, že hodnota ukazovateľa sa v prvých troch sledovaných rokoch pohybovala v rámci všeobecne odporúčaných hodnôt a len v roku 2008 mierne pod touto hranicou. Za nepriaznivý stav však považujem klesajúci trend tohto ukazovateľa, opäť ovplyvnený vývojom stavu krátkodobých záväzkov a finančného majetku.

V roku 2008 bola 1 koruna záväzkov krytá 1,56 korunami obežných aktív. Platí, že krátkodobé záväzky sú kryté krátkodobým majetkom, ale to len vzhľadom na vysoký stav zásob. Vzhľadom na odborový priemer, ktorý v tomto roku dosahoval hodnotu 2,2 je tento stav skutočne zlý.

V porovnaní s konkurenčným podnikom RSB, kde celková likvidita v roku 2008 dosahovala hodnotu 1,13, bola situácia JAKOS-u o čosi lepšia. Zároveň je zrejmé, že ani konkurent nedosiahol úroveň odborového priemeru.

Graf 12: Vývoj ukazovateľov likvidity v rokoch 2005 až 2008

Prameň: Vlastné spracovanie na základe výkazov JAKOS, a.s. za rok 2005, 2006, 2007, 2008

2.3.3.5 Ukazovatele tržnej hodnoty

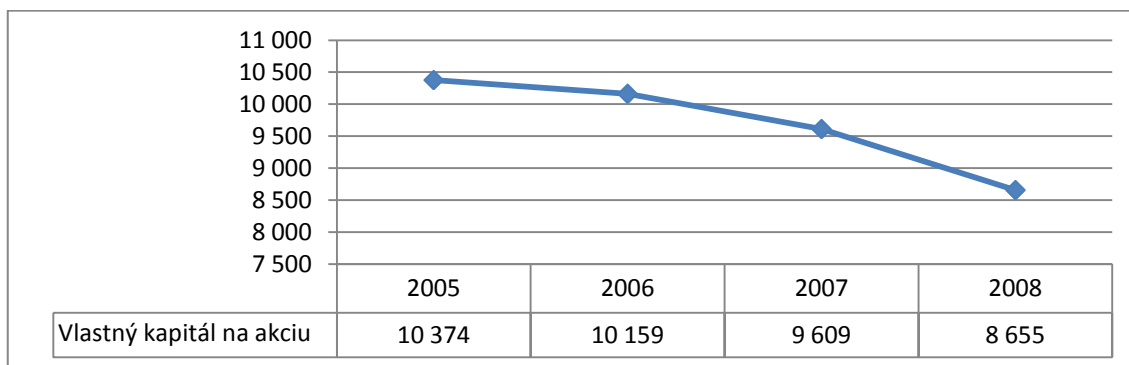
Tieto ukazovatele sledujú predovšetkým investori, ktorí majú záujem na návratnosti svojich investícií prostredníctvom rastu dividend alebo rastu cien akcií.

Ukazovateľ / Rok	2005	2006	2007	2008
Vlastný kapitál na akciu (v Sk)	10 374	10 159	9 609	8 655
Účtovný zisk/strata na akciu (v Sk)	122	8	-281	-928

Tabuľka 26: Ukazovatele tržnej hodnoty v rokoch 2005 - 2008

Prameň: Vlastné spracovanie na základe výkazov JAKOS, a.s. za rok 2005, 2006, 2007, 2008

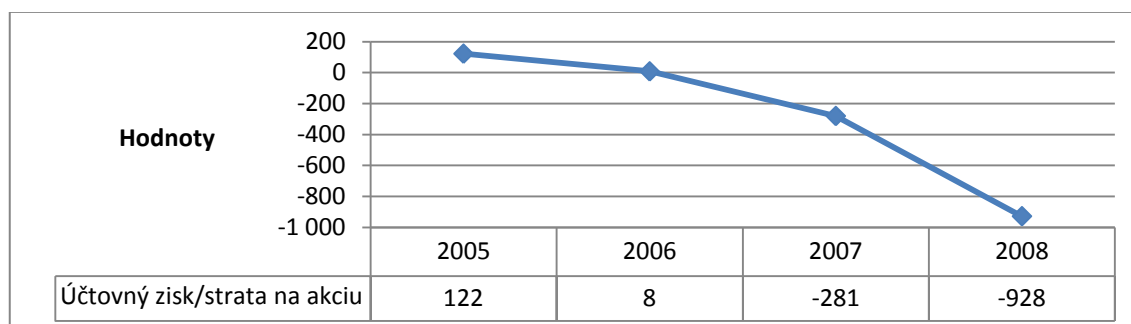
Z tabuľky 26 je možné vidieť, aké množstvo vlastného kapitálu pripadá v prepočte na 1 akciu a zisk, prípadne strata plynúca z 1 akcie. Pri oboch ukazovateľoch je vidno klesajúci trend, čo je samozrejme najmä pre investorov a vlastníkov akcií veľmi znepokojivý jav. V priebehu sledovaného obdobia je podiel vlastného kapitálu na 1 akciu poklesol o 1720 korún, teda o viac ako 16 %.

Graf 13: Vývoj podielu vlastného kapitálu na akciu v rokoch 2005 – 2008 (v Sk)

Prameň: Vlastné spracovanie na základe výkazov JAKOS, a.s. za rok 2005, 2006, 2007, 2008

Vzhľadom na záporný výsledok hospodárenia v rokoch 2007 a 2008 aj hodnoty druhého ukazovateľa boli záporné, a to znamená, že z každej akcie plynula strata, v roku 2008 to bola strata vo výške 928 korún. Avšak ani pri kladných výsledkoch hospodárenia sa nedá hovoriť, že by vlastníctvo akcií prinášalo uspokojivý prínos, pretože v roku 2005 to bolo 122 korún na akciu a v roku 2006 už len 8 korún.

Graf 14: Vývoj podielu účtovného zisku/straty na akciu v rokoch 2005 – 2008 (v Sk)
Prameň: Vlastné spracovanie na základe výkazov JAKOS, a.s. za rok 2005, 2006, 2007, 2008

2.3.4 Prevádzkové (výrobné) ukazovatele

Napomáhajú manažmentu sledovať vývoj základnej aktivity firmy. Ich riadenie pomáha hospodáriť s nákladmi. Žiadaná je rastúca tendencia týchto ukazovateľov.

Ukazovateľ / Rok	2005	2006	2007	2008
Produktivita miezd	0,89	1,13	1,02	0,59
Produktivita z pridanej hodnoty (v Sk)	174 135	249 138	237 241	143 345
Produktivita práce z tržieb (v Sk)	549 021	671 908	659 460	723 483
Mzdová náročnosť tržieb	35,70 %	32,93 %	35,21 %	33,77 %
Priemerná mzda – ročná	196 010	221 230	232 218	244 287
- mesačná	16 334	18 436	19 352	20 357

Tabuľka 27: Vývoj prevádzkových ukazovateľov v rokoch 2005 - 2008
Prameň: Vlastné spracovanie na základe výkazov JAKOS, a.s. za rok 2005, 2006, 2007, 2008

(a) Produktivita miezd

Udáva, koľko korún z pridanej hodnoty pripadá na korunu vyplatených miezd. Priemerná produktivita miezd v odvetví bola na úrovni 1,1.

Ako je možné vidieť z tabuľky 27, do roku 2006 produktivita miezd rástla, pretože pridaná hodnota rástla rýchlejšie ako mzdy. V ďalších dvoch rokoch je zrejmy

klesajúci trend zapríčinený najmä výrazným poklesom pridanej hodnoty pri neustále rastúcich mzdách. V roku 2008 pripadlo na 1 korunu vyplatených miezd len 59 halierov výnosov, čiže o 51halierov menej ako v odvetví.

Konkurenčný podnik RSB vykazoval v roku 2007 i 2008 zápornú pridanú hodnotu, z čoho je možné súdiť, že v oblasti produktivity miezd, vykazoval JAKOS lepší stav.

(b) Produktivita z pridanej hodnoty

Zachytáva výkonnosť podniku vo vzťahu k nákladom na zamestnanca.

Z tabuľky 27 je zrejmé, že najvyššiu hodnotu ukazovateľa dosahoval podnik v roku 2006. Zapríčinili to predovšetkým dva faktory. Prvým bolo výrazné zvýšenie pridanej hodnoty (skoro o 5 mil. Sk) a druhým len nepatrný vzrast mzdových nákladov z dôvodu poklesu počtu zamestnancov. V ďalších rokoch je už však opäť vidno výrazný pokles ukazovateľa, ktorý v roku 2008 vypovedá o tom, že 1 pracovník vyprodukuje 143 345 Sk pridanej hodnoty.

(c) Produktivita z tržieb

Meria vytvorené hodnoty (tržby) pripadajúce na jednotku práce.

Z tabuľky 27 vyplýva kolísavý trend tohto ukazovateľa, kde v roku 2006 vzrástol z dôvodu poklesu zamestnancov a rastu tržieb. V roku 2007 mierne poklesol, čo bolo ovplyvnené najmä poklesom tržieb. V roku 2008 tržby opäť vzrástli a adekvátne k tomu vzrástla aj produktivita tržieb, kedy 1 zamestnanec pre podnik vyprodukoval 723 483 Sk tržieb.

Na základe mzdovej náročnosti tržieb je možné posúdiť, akým podielom sa mzdy zamestnancov podieľali na tržbách. Je vidno, že v jednotlivých rokoch hodnota ukazovateľa mierne kolísala. V roku 2008 tvorili mzdy 33, 77 % tržieb.

(d) Priemerná mzda

Udáva priemernú ročnú, resp. mesačnú mzdu na 1 zamestnanca.

V priebehu sledovaných rokov je možné vidieť, že priemerná mesačná mzda na zamestnanca sa každoročne zvyšuje. V roku 2008 dosiahla 20 357 Sk. Priemerná mesačná mzda v poľnohospodárskej prvovýrobe v organizáciách s 20 a viac zamestnancami dosiahla bola v tomto roku 17 620 Sk. Pre zamestnancov je to pozitívny vývoj, avšak neodzrkadľuje pokles pridanej hodnoty v rokoch 2007 a 2008. V porovnaní s produktivitou z pridanej hodnoty na zamestnanca sú priemerné mzdy v roku 2005 a 2008 vyššie, čo znamená, že zamestnanec prináša nižšie hodnoty v porovnaní s nákladmi na jeho zamestnanie. V roku 2005 táto situácia vyústila v prepúšťanie zamestnancov.

2.3.5 Analýza toku Cash-flow

Cieľom týchto ukazovateľov na báze cash flow je pomer a následná analýza postavenia finančných tokov vo firme.

Ukazovateľ / Rok	2005	2006	2007	2008
Rentabilita obratu z hľadiska ČPK	0,65	0,61	0,55	0,42
Podiel ČPK z majetku	27,68 %	25,03 %	22,80 %	18,49 %
Rentabilita ČPK	0,03	0,002	-0,08	-0,33
Doba obratu ČPK (v dňoch)	235,42	221,12	199,06	152,13

Tabuľka 28: Vybrané ukazovatele pre analýzu toku Cash flow v rokoch 2005 - 2008

Prameň: Vlastné spracovanie na základe výkazov JAKOS, a.s. za rok 2005, 2006, 2007, 2008

2.3.6 Analýza sústav ukazovateľov

Ich cieľom je vyjadriť súhrnnú charakteristiku celkovej finančnej situácie a výkonnosti podniku pomocou jedného čísla. Tým však klesá ich vypovedacia schopnosť a preto sú vhodné len pre rýchly orientačný pohľad na situáciu podniku.

Sústavu týchto účelovo vytvorených ukazovateľov je možné rozdeliť na bankrotné a bonitné modely. Bankrotné modely majú za úlohu informovať užívateľov, či je v dohľadnej dobe firma ohrozená bankrotom. Bonitné modely sa snažia s bodovým

ohodnotením stanoviť bonitu hodnoteného podniku. Cieľom je stanoviť, či sa firma radí medzi dobré či zlé spoločnosti.

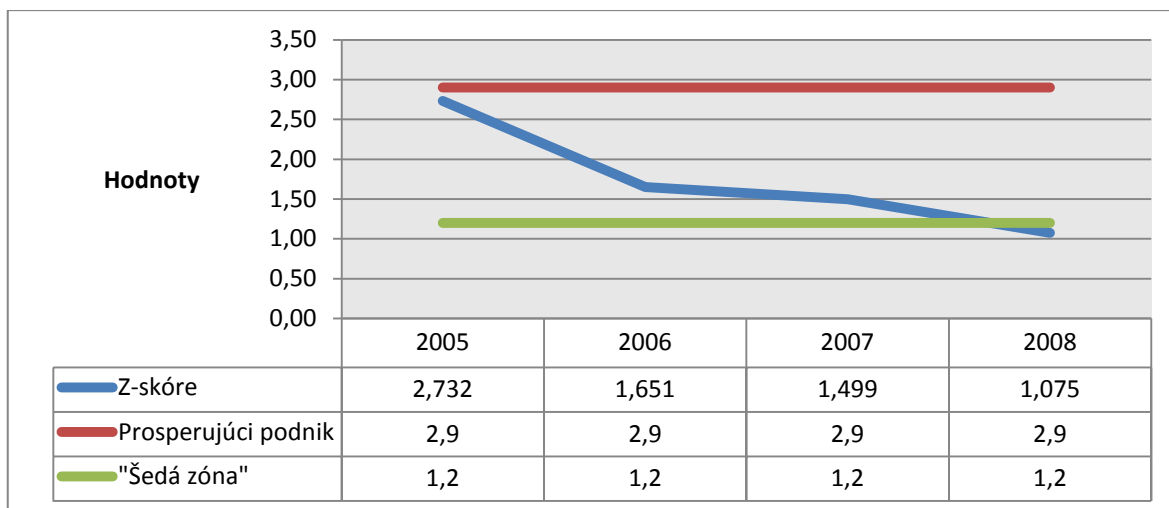
2.3.6.1 Altmanova analýza (Z-skóre)

Ukazovateľ	Váha faktora	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008
ČPK / CA	0,717	0,277	0,250	0,228	0,185	0,198	0,179	0,163	0,133
Nerozdelený VH / CA	0,847	0,136	0,110	0,093	0,051	0,116	0,094	0,079	0,043
EBIT / CA	3,107	0,012	0,008	-0,006	-0,047	0,037	0,026	-0,018	-0,147
VK / CZ	0,420	4,664	2,251	2,056	1,452	1,959	0,946	0,864	0,610
Tržby / CA	0,988	0,423	0,408	0,412	0,438	0,422	0,407	0,412	0,437
Z - skóre						2,732	1,651	1,499	1,075

Tabuľka 29: Hodnoty Z – skóre v rokoch 2005 - 2008

Prameň: Vlastné spracovanie na základe výkazov JAKOS, a.s. za rok 2005, 2006, 2007, 2008

Na základe výsledných hodnôt Z – skóre je možné zaradiť JAKOS medzi podniky so zlou finančnou situáciou. Z – skóre má klesajúci trend a od roku 2008 nedosahuje jeho hodnota ani minimálnej hranice. Je teda vidno, že podnik v rokoch 2006 a 2007, kedy sa nachádzal v šedej zóne a nebolo možné identifikovať, či je finančná situácia v poriadku alebo nie, nedokázal svojím výkonom prejsť za pomyselnú hranicu prosperujúceho podniku. Práve naopak, v nasledujúcom roku sa presunul do kritických hodnôt, kde zotrváva naďalej. Bolo to ovplyvnené najmä stratou z hospodárenia v posledných dvoch rokoch, výrazným poklesom nerozdeleného zisku z minulých rokov v priebehu obdobia o viac ako polovicu, čo súčasne spôsobilo zníženie pomeru vlastného kapitálu k dlhom, ktoré sa naproti tomu zvýšili najmä pre skoro 16-násobný nárast bežných bankových úverov.

Graf 15: Z - skóre a jeho vývoj v rokoch 2005 - 2008

Prameň: Vlastné spracovanie na základe výkazov JAKOS, a.s. za rok 2005, 2006, 2007, 2008

Je teda možné vidieť, že podnik patrí medzi ekonomicky slabé, s vážnymi ekonomickými problémami, ktoré boli bližšie charakterizované prostredníctvom predchádzajúcich ukazovateľov. Budúcnosť firmy je neistá, hrozí i bankrot.

2.3.6.2 Index bonity – B

Ukazovateľ	Váha faktora	2006	2007	2008	2006	2007	2008
Net CF/CK	1,5	0,052	0,037	-0,003	0,078	0,056	-0,005
CP / CK	0,08	3,381	3,167	2,566	0,270	0,253	0,205
EBT / CK	10	0,009	-0,050	-0,151	0,089	-0,504	-1,514
EBT / Výnosy	5	0,004	-0,025	-0,091	0,022	-0,124	-0,453
Zásoby / CA	0,3	0,338	0,431	0,438	0,101	0,129	0,131
Výnosy / CP	0,1	0,612	0,643	0,651	0,061	0,064	0,065
B-index					0,622	-0,125	-1,570

Tabuľka 30: Hodnoty Indexu bonity v rokoch 2006 až 2008

Prameň: Vlastné spracovanie na základe výkazov JAKOS, a.s. za rok 2005, 2006, 2007, 2008

Na základe vypočítaného indexu bonity je možné tvrdiť, že sa podnik javí ako neprosperujúci, pretože jeho hodnoty v roku 2007 a 2008 sú nižšie ako 0, čo bolo v značnej miere ovplyvnené záporným výsledkom hospodárenia v týchto rokoch. V roku 2006 bol index bonity v rozmedzí 0 až 1, čo v podstate predpovedalo, že podnik má určité problémy.

2.3.6.3 CH – index

Ukazovateľ	Váha faktora	2006	2007	2008	2006	2007	2008
ROA	0,37	0,001	-0,021	-0,070	0,000	-0,008	-0,026
ROS	0,25	0,001	-0,046	-0,139	0,000	-0,012	-0,035
Solventnosť	0,21	0,013	0,095	0,002	0,003	0,020	0,001
Doba splatnosti záväzkov	0,10	261,25	275,66	320,55	26,125	27,566	32,055
Celková zadlženosť	0,07	0,296	0,316	0,390	0,021	0,022	0,027
CH-index					-26,142	-27,588	-32,142

Tabuľka 31: Hodnoty CH-indexu v rokoch 2006 až 2008

Prameň: Vlastné spracovanie na základe výkazov JAKOS, a.s. za rok 2005, 2006, 2007, 2008

Ch – index odzrkadľuje prosperitu podniku a bol vytvorený špeciálne pre slovenské poľnohospodárske podniky. Z tabuľky 39 je možné vidieť, že v sledovaných rokoch dosahuje ukazovateľ hodnoty na úrovni neprosperujúceho podniku. Pričom sa tieto nepriaznivé hodnoty zvyšujú.

2.3.6.4 G – index

Ukazovateľ	Váha faktora	2006	2007	2008	2006	2007	2008
Nerozdelený HV/CP	3,412	0,110	0,093	0,051	0,377	0,317	0,172
EBT/CP	2,226	0,003	-0,016	-0,059	0,006	-0,035	-0,131
EBT/podnikové výnosy	3,277	0,004	-0,025	-0,091	0,014	-0,081	-0,297
CF/CP	3,149	0,000	0,021	-0,023	0,000	0,067	-0,072
Zásoby/podnikové výnosy	2,063	0,552	0,669	0,672	1,138	1,380	1,387
G-index					-0,742	-1,113	-1,715

Tabuľka 32: Hodnota G-indexu v rokoch 2005 až 2008

Prameň: Vlastné spracovanie na základe výkazov JAKOS, a.s. za rok 2005, 2006, 2007, 2008

Ako už ukázali predchádzajúce indexy, tak aj na základe výsledkov G-indexu, za roky 2006 až 2008, je možné podnik označiť za neprosperujúci, pretože hodnoty tohto ukazovateľa sa pohybujú pod hodnotou (-0,6).

2.4 Zhrnutie finančnej analýzy

Na základe uskutočnenej finančnej analýzy za roky 2005 až 2008 je možné zhodnotiť finančnú situáciu v spoločnosti JAKOS.

Ak zhodnotím situáciu podniku z celkového pohľadu, je možné konštatovať, že má značné finančné problémy, ktoré odzrkadľuje aj skutočnosť, že v posledných dvoch rokoch produkuje so stratou. Je však potrebné si uvedomiť, že poľnohospodárske odvetvie je veľmi špecifické a problémy so ziskovosťou nie sú ojedinelé. V niektorých oblastiach boli zaznamenané i pozitívne výsledky.

Z horizontálnej a vertikálnej analýzy aktív a pasív vyplynulo, že celkový stav majetku v priebehu sledovaných rokov značne kolísal a podiel stálych aktív na celkových aktívach klesal. V súčasnosti má podnik vyrovnanú majetkovú štruktúru. Najväčší podiel na stálych aktívach tvoril dlhodobý hmotný majetok, ktorý mal zároveň aj najväčší podiel na jeho poklese. Dôvodom boli odpisy. Obežné aktíva v priebehu obdobia výrazne vzrástli. Determinoval to predovšetkým nárast krátkodobých pohľadávok, ktoré v roku 2006 vzrástli o 187,6 %, v roku 2008 o 153 %. Na obežnom majetku sa podieľajú skoro 15 % a domnievam sa, že by tieto prostriedky mohli byť využité efektívnejšie. Za pozitívne však považujem, že podnik nevykazuje žiadne dlhodobé pohľadávky. Na raste obežného majetku sa podieľali aj zásoby, ktoré za obdobie vzrástli o 21,5 mil. Sk. Tento nárast výrazne ovplyvnil rastúci trend výrobkov, z ktorých značná časť je nepredajná. Poukazuje to na problém s odbytom. V zásobách sú zbytočne držané peňažné prostriedky. Vlastné imanie podniku zaznamenalo klesajúci trend. V roku 2005 tvorilo vlastné imanie spoločnosti 78 % pasív, v roku 2008 to bolo už len 56,6 %. Najväčší nárast cudzích zdrojov bol v roku 2006, o viac ako 100 % (21,5 mil. Sk). V ďalších rokoch bol rast miernejší. Nárast podielu cudzích zdrojov na celkových pasívach zo 17 % na 40 % bol determinovaný nárastom krátkodobých bankových úverov a výpomocí, ktoré sa zvýšili približne o 1500 % a krátkodobých záväzkov, ktoré v sledovanom období vzrástli o 129 %. Záväzky z obchodného styku v roku 2008 tvorili 73 % celkových záväzkov. Z celkových záväzkov bolo 46 % po lehote splatnosti. Pozitívne je, že podiel dlhodobých záväzkov na celkových záväzkoch každým rokom klesá. V roku 2005 tvorili 25,3 % záväzkov, v roku 2008 12,6%.

Z analýzy výnosov, nákladov a Cash flow je možné vidieť, že tržby z predaja vlastných výrobkov a služieb tvoria podstatnú časť (až 71 % v roku 2008) celkových tržieb, z čoho vyplýva, že sa jedná o výrobný podnik. Tieto tržby sa každoročne zvyšujú priemerne o 10 % (o približne 5,5 mil. Sk), okrem roku 2007, kedy mierne poklesli o asi 2 %. V porovnaní s vývojom výroby je zrejmé, že rástli pomalšie. Pri porovnávaní položiek výroby a výrobnej spotreby sa ukázalo, že zatiaľ čo výroba podniku v poslednom sledovanom roku poklesla, výrobná spotreba rástla. Z toho vyplýva, že v priebehu sledovaného obdobia podnik znižoval efektivitu svojho hospodárenia. Od roku 2006 totiž rastie výrobná spotreba rýchlejšie ako výroba. Čoho dôsledkom je klesajúci trend pridanej hodnoty podniku. V priebehu sledovaného obdobia poklesla o 25 % (4,25 mil. Sk). Najväčšiu časť nákladov tvorí výrobná spotreba (57,20 % v roku 2008) a osobné náklady (v roku 2008 tvorili 31,27 %). Napriek poklesu stavu zamestnancov, mzdové náklady vzrástli o 430 tis. Sk (o 2000 Sk na mesiac). Výsledok hospodárenia z hospodárskej činnosti má v sledovaných rokoch klesajúci trend (pokles o 5,3 mil. Sk) a od roku 2007 podnik vykazuje stratu, čo sa v konečnom dôsledku prejavilo aj v zápornom výsledku hospodárenia za účtovné obdobie. Výsledok hospodárenia z finančnej činnosti je v každom sledovanom roku záporný a jeho záporné hodnoty sa neustále zvyšujú, čo znamená, že finančné náklady sú vyššie ako finančné výnosy. Zvýšenie finančných nákladov bolo spôsobené predovšetkým nárastom nákladových úrokov o 1,3 mil. Sk v priebehu obdobia, z dôvodu čerpania bankových úverov a ostatných nákladov na finančnú činnosť o viac ako 3 mil. Sk. Okrem roku 2006 bol peňažný tok z prevádzkovej činnosti kladný. Najvyšší stav bol dosiahnutý v roku 2007, kedy sa ešte neprejavila strata z hospodárenia. V priebehu sledovaného obdobia bola hodnota Cash flow z investičnej činnosti záporná, z čoho vyplýva, že podnik investoval do svojho majetku. Cash flow z finančnej činnosti vykazovalo vo všetkých rokoch sledovaného obdobia kladné hodnoty, pričom hlavným zdrojom toku bolo čerpanie krátkodobého bankového úveru. Hodnota celkového Cash flow bola kladná len v roku 2007, čo svedčí o nedostatku finančných prostriedkov podniku.

Na základe analýzy **čistého pracovného kapitálu** je možné súdiť, že firma má dobré finančné zázemie a je likvidná. Jeho veľkosť však od roku 2006 klesala, čo zapríčinilo najmä zvýšenie krátkodobých bankových úverov a krátkodobých záväzkov.

Napriek lepšiemu stavu oproti konkurencii, však podnik má problém hradiť svoje záväzky.

Pri analýze **rentability** bolo zistené, že ukazovatele dosahovali nízkych hodnôt, každým rokom zaznamenávali pokles a strata z hospodárenia v rokoch 2007 a 2008 sa prejavila vo všetkých ukazovateľoch rentability.

Záverom analýzy ukazovateľov **aktivity** podniku je zistenie, že má značný problém s likviditou a následným uhrádzaním svojich záväzkov, pričom mnoho finančných prostriedkov má držaných v zásobách. Napriek mierne rastúcemu Obratu stálych aktív sú jeho hodnoty pomerne nízke, avšak na úrovni konkurencie. Doba obratu zásob v období narastala a v roku 2008 bola na úrovni 1 roku. Je to nepriaznivý stav, ktorý hovorí o tom, že tržby rastú pomalšie ako zásoby. Táto doba je 2,7 krát vyššia ako odvetvový priemer. Doba obratu pohľadávok za obdobie kolíše. V roku 2008 však dodávatelia JAKOS-u uhradili svoje dlhy približne o 30 dní skôr, ako bola priemerná doba v odvetví. V každom roku bola nižšia ako doba obratu záväzkov. Podnik síce využíva relatívne lacný prevádzkový úver, na druhej strane doba splatenia záväzkov prevyšuje odvetvový priemer 2,7 krát. Podobne je na tom aj konkurent, čo svedčí o špecifikách poľnohospodárstva.

Z pohľadu **zadlženosti** je možné konštatovať, že podniku sa za obdobie zvyšoval podiel aktív financovaný cudzími zdrojmi (zo 17 % na 40 %). Zodpovedá to však ako odvetvovému priemeru, tak i konkurencii. Strata v roku 2007 a 2008 sa prejavila aj na ukazovateli úrokového krytia, ktorý bol záporný. Z klesajúcich hodnôt ukazovateľa je možné vidieť oslabovanie finančnej stability podniku. Doba splatenia dlhu v roku 2008 bola viac ako 30 rokov. Príčinou bol nízky stav finančného majetku podniku a neustále narastajúce záväzky, ktoré nie je schopný splatiť. Najlepšie na tom bol podnik v roku 2007, kedy bol svoje záväzky schopný splatiť do 5 rokov, z dôvodu najvyššej hodnoty prevádzkového Cash flow.

Ukazovatele **likvidity** odhalili problém nedostatku prostriedkov na splatenie záväzkov. Hodnoty ukazovateľov sa pohybujú pod odvetvovým priemerom. Za obdobie klesali, čo hovorí o zhoršujúcej sa platobnej schopnosti. Príčinou bol najmä nízky stav finančného majetku a neustále rastúce krátkodobé záväzky.

Ukazovatele **tržnej hodnoty** odhalili nepriaznivý stav najmä pre investorov a vlastníkov akcií, pretože v priebehu sledovaného obdobia podiel vlastného kapitálu na 1 akciu poklesol o 1720 korún, teda o viac ako 16 %. Účtovný zisk na akciu v sledovanom období klesal a v rokoch 2007 a 2008 v dôsledku straty boli aj hodnoty tohto ukazovateľa záporné.

Prevádzkové ukazovatele do roku 2006 rástli, v ďalších rokoch je vidno klesajúci trend, v dôsledku klesajúcej pridanej hodnoty. Ukazovateľ produktivity miezd v roku 2008 udáva, že na 1 korunu vyplatených miezd pripadalo 59 halierov výnosov. V porovnaní s konkurenciou bol stav JAKOS lepší. Ukazovateľ produktivity z pridanej hodnoty udáva, koľko pridanej hodnoty vyprodukuje 1 pracovník. V roku 2008 bol rovný 143 345 Sk, čo bola nižšia hodnota ako priemerná mzda, ktorá predstavovala 244 278 Sk za rok (20 357 Sk za mesiac), čo znamená, že zamestnanec prinášal nižšie hodnoty v porovnaní s nákladmi na jeho zamestnanie. V priebehu sledovaných rokov je možné vidieť, že priemerná mesačná mzda na zamestnanca sa každoročne zvyšuje. Produktivita tržieb za obdobie kolísala, v roku 2008 výrazne vzrástla, kedy 1 zamestnanec pre podnik vyprodukoval 723 483 Sk tržieb. Mzdová náročnosť tržieb v jednotlivých rokoch mierne kolísala V roku 2008 tvorili mzdy 33, 77 % tržieb.

Z analýzy **toku Cash flow** je vidno klesajúci trend všetkých ukazovateľov, zapríčinených klesajúcim stavom čistého pracovného kapitálu v období.

Z analýzy **sústav ukazovateľov** sa podnik javí ako ekonomicky slabý, so značnými problémami, ktorému v budúcnosti môže hroziť i bankrot, ako odhalil Altmanov index, index bonity a G-index. Ich hodnoty v priebehu obdobia klesali. Bolo to ovplyvnené najmä stratou v posledných dvoch rokoch, výrazným poklesom nerozdeleného zisku z minulých rokov a skoro 16-násobný nárast bežných bankových úverov v priebehu obdobia. Na základe indexu vypracovaného zvlášť pre poľnohospodárske podniky tzv. CH-indexu je možné podnik označiť tiež ako neprosperujúci.

3. NÁVRHY NA ZLEPŠENIE

Z uskutočnenej finančnej analýzy vyplynulo, že sledovaný podnik v dôsledku záporného výsledku hospodárenia v rokoch 2007 a 2008 produkuje so stratou, má problém s likviditou a s tým súvisiace problémy s uhrádzaním svojich záväzkov. Problémy s likviditou sú späté so stále sa znižujúcimi finančnými prostriedkami podniku. Z toho dôvodu som sa rozhodla svoje návrhy na zlepšenie finančnej situácie zamerať na zlepšenie týchto ukazovateľov zvýšením tržieb. Následne by vplyvom lepšieho stavu finančného majetku prišlo i k zlepšeniu cash flow podniku. Za nosný považujem návrh zavedenia mliečneho automatu. Ďalšie návrhy súvisia so zameraním odbytu mlieka na export a zmenou štruktúry produkcie.

3.1 Mliečny automat

Podniku navrhujem využiť možnosť zavedenia automatu na výdaj kravského mlieka a využiť tak jeho rastúcu popularitu medzi obyvateľmi, kým nie je trh presýtený. Na Slovensku sa v súčasnosti prevádzkuje 79 automatov¹ na vydávanie kravského mlieka. Priestor pre vstup na trh však stále je.

Umiestnenie automatu navrhujem v neďalekom okresnom meste Malacky, kde sa síce už jeden automat nachádza, ale myslím, že trh je dostatočne veľký (cca 20 000 obyvateľov) i pre zriadenie ďalšieho automatu. Konkrétne by bol umiestnený v podnikateľskom inkubátore, kde by neboli náklady na prenájom, z dôvodu podpory podnikania a zároveň sa to nachádza v centre mesta, blízko zastávok verejnej dopravy, štátnych inštitúcií a obchodov. Je tu predpoklad dostatočného pohybu ľudí.

Mliečny automat je nerezové chladiace zariadenie, prostredníctvom ktorého je možné okamžite zužitkovať surové mlieko. Vzhľadom na možnosť reálneho zavedenia prístroja do praxe som sa rozhodla pre výpočet približných prevádzkových nákladov na konkrétny prístroj TC 600 TM s pohyblivou policou, kde je mlieko uložené na policiach

¹ Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej republiky [online].c2010. [cit. 2010-05-20].

a každých 15 minút po dobu 1,5 minúty je v pohybe, pretože inak by sa tuk vyzrážal vo vreckách. Tento prístroj je síce o niečo drahší, ako tie bez pohyblivej police, ale myslím, že investícia do zachovania pôvodnej kvality mlieka sa určite vyplatí.

Priemerný predaj mlieka v už existujúcich automatoch sa pohybuje na úrovni cca 200 litrov za deň. Sú však obce, kde táto úroveň dosahuje aj 1000 litrov na deň. V niektorých mestách sa nachádza dokonca viacero takýchto automatov, pričom prevádzka všetkých je rentabilná. Zo začiatku mali ľudia pochybnosti o kvalite tohto mlieka. Nie sú však opodstatnené, pretože sú pod štandardnou veterinárnou kontrolou. Poľnohospodárske podniky, ktoré ich prevádzkujú, majú zavedené hygienické režimy, ktoré boli už predtým požadované zo strany veľkoodberateľov. Veterinárna a potravinová správa zatiaľ pri automatoch nezachytila potenciálne patogény, ktoré by mohli ohroziť zdravie konzumenta.

Mlieko z automatov dokonca nie je pasterizované, preto je z neho možné vyrábať doma ďalšie vedľajšie produkty (kyslé mlieko, tvaroh), ktoré majú najmä medzi staršími, ale čoraz častejšie aj medzi mladou generáciou, veľkú obľubu. Toto mlieko obsahuje približne 4,5 % tuku a jeho priemerná cena je na úrovni 0,50 eur za liter. V porovnaní s cenami v bežných obchodoch som zistila, že za túto cenu je možné kúpiť mlieko s obsahom 0,5 % alebo 1,5 % tuku. Je teda možné tvrdiť, že za rovnakú cenu sa ku konečným spotrebiteľom dostane produkt s vyššou nutričnou hodnotou. V prílohe 7 uvádzam aj spôsob použitia automatu ako prevádzkovateľom, tak zákazníkom.

Predpokladaný plán návratu investície zostavím na základe odhadu kvalifikovaných pracovníkov, ktorí majú s predajom mlieka skúsenosti.

V tomto návrhu uvediem predpokladané ročné náklady na zakúpený stroj spolu čistou súčasnou hodnotou, vnútorným výnosovým percentom a s približnou dobou návratnosti investície.

Predpokladaná doba životnosti automatu je stanovená na 6 rokov, počas ktorých bude majetok odpisovaný rovnomerne. V 1. roku predpokladám predaj 140 litrov mlieka. V každom ďalšom roku predpokladám zvýšenie predaja o 20 litrov. Predpokladám, že sa bude predávať približne 270 dní v roku, pretože inkubátor je v nedeľu a cez sviatky zatvorený. Cena jedného litra mlieka je 50 centov. Cena je

stanovená na základe ceny konkurencie, vzhľadom na to, že je vyššia ako výkupná cena mlieka, ju bolo ochotné vedenie akceptovať a zároveň musia zohľadniť porovnávanie zo strany spotrebiteľov, ktorí nie vždy pripisujú vyššiu cenu kvalite. Adekvátne k predaju som zostavila plán prislúchajúcich nákladov (viď Príloha 8).

V tabuľke 33 je plánovaný Výkaz ziskov a strát súvisiaci s prevádzkou automatu.

Položky / Rok	0	1	2	3	4	5	6
Zmena tržieb	-	18900	21600	24300	27000	29700	32400
Zmena prevádzkových nákladov	-	16400	16920	17944	19073	20157	21145
Zmena odpisov	-	964,67	964,67	964,67	964,67	964,67	964,67
Zisk pred zdanením	-	1535,33	3715,33	5390,93	6962,042	8578,576	10290,44
Daň (19 %)	-	291,71	705,91	1024,28	1322,79	1629,93	1955,18
Zisk po zdanení	-	1243,62	3009,42	4366,653	5639,254	6948,647	8335,257

Tabuľka 33: Plánovaný Výkaz ziskov a strát investície I (v €)

Prameň 1: Vlastné spracovanie na základe kvalifikovaného odhadu

Položky / Rok	0	1	2	3	4	5	6
Zisk po zdanení		1243,617	3009,417	4366,653	5639,254	6948,647	8335,257
Zmena odpisov		964,67	964,67	964,67	964,67	964,67	964,67
Investícia	-5788	-	-	-	-	-	-
Cash flow	-5788	2208,287	3974,087	5331,323	6603,924	7913,317	9299,927

Tabuľka 34: Plánované Cash flow investície I (v €)

Prameň: Vlastné spracovanie

Podnik sa rozhodol financovať investíciu vlastným kapitálom. Z toho dôvodu bola diskontná sadzba určená ako miera požadovanej výnosnosti vlastných zdrojov, ktorá bola po konzultáciách s vedením podniku stanovená na úrovni 20 %.

Na základe údajov z tabuliek 33 a 34 je možné vypočítať čistú súčasnú hodnotu (ČSH alebo NPV). Výpočet čistej súčasnej hodnoty je najlepším spôsobom hodnotenia efektívnosti investície, pretože berie do úvahy časovú hodnotu peňazí.

$$NPV = -C_0 + \sum_{i=1}^n \frac{CF_i}{(1+k)^i} \quad (\text{Kislingerová, 2004})$$

Kde:

C_0 kapitálový výdaj (v €)

CF_i príjem z investície v jednotlivých rokoch životnosti (v €)

i jednotlivé roky životnosti investície

k diskontná sadzba investičného projektu

Pri diskontnej miere na úrovni 20 % je súhrn diskontovaných príjmov rovný 17 164,75 €. Kapitálový výdaj vo výške 5788 € sa od týchto príjmov odpočíta, čím zistím ČSH investície, ktorá je vo výške 11 376,75 €. Hodnota je vyššia ako nula, z čoho vyplýva, že investícia je pre podnik prijateľná.

Túto metódu je vhodné doplniť o výpočet vnútorného výnosového percenta (IRR).

$$IRR = k_N + \frac{NPV_N}{NPV_N - NPV_V} \times (k_V - k_N) \quad (\text{Kislingerová, 2004})$$

Kde:

k_N nižšia hodnota diskontnej miery

k_V vyššia hodnota diskontnej miery

NPV_N ČSH pri nižšej diskontnej miere

NPV_V ČSH pri vyššej diskontnej miere

Vedenie podniku požaduje minimálne 20 %-nú výnosnosť investície. Pri konkrétnejších výpočtoch som zistila, že firma by dosahovala kladnú úroveň ČSH aj pri 60 %-nej diskontnej sadzbe (k_N) a to výške 762,82 € (NPV_N). Pri diskontnej sadzbe vo výške 70 % (k_V) je už ČSH záporná, rovná (-295,43 €). Táto hodnota bola dosadená do vzorca za premennú NPV_V . Po dosadení všetkých hodnôt do vzorca pre výpočet IRR som zistila, že skutočná výnosnosť posudzovaného investičného projektu je 64,3 %.

Obidva predchádzajúce ukazovatele je možné doplniť o ukazovateľ doby návratnosti investície. Nevýhodou tohto ukazovateľa však je, že nezohľadňuje faktor času.

$$DN = \frac{\text{Kapitálové výdaje}}{\text{priemerný ročný zisk z investície}} \quad (\text{Režňáková, 2005})$$

$$DN = \frac{5788}{29542,87/6} = 1,1755$$

Po dosadení hodnôt do vzorca som zistila, že investícia do mliečneho automatu sa podniku vráti o približne 1,2 roka.

Na záver by som chcela k tomuto návrhu poznamenať, že z predchádzajúcich výpočtov je zrejmé, že investícia do tohto prístroja je viac ako prijateľná. Zároveň by sa zlepšila likvidita podniku a príjmy by spôsobili zvýšenie finančného majetku. V konečnom dôsledku by to prinieslo aj zlepšenie celkového Cash flow.

3.2 Odbyt mlieka

V dôsledku nízkej výkupnej ceny kravského mlieka, ktorá je v súčasnosti na úrovni 21 centov za liter a nemožnosti prvovýrobcov vyjednať so spracovateľmi mlieka lepšie ceny, je nevyhnutné hľadať nové možnosti odbytu tejto komodity. Riešením je vyvolanie pocitu nedostatku mlieka na trhu, čím by boli spracovatelia nútení zvýšiť cenu, ak by teda nechceli dovážať drahšie mlieko z cudziny spolu s navýšením prepravných nákladov. Tento stav môžu výrobcovia dosiahnuť viacerými spôsobmi. Tým najradikálnejším je export mlieka do zahraničia.

Najlepšie exportné možnosti mlieka sa podniku JAKOS črtajú do Českej republiky, do mliekarene Kunín v Ostrave, ktorý vykupuje mlieko za priemernú cenu 24 centov. V súčasnosti sa táto mliekareň renovuje a predpokladá sa, že po prestavbe bude schopná spracovať denne 500 tisíc litrov mlieka. Podnik by mohol začať export realizovať v neskorých jesenných mesiacoch, pričom mliekareň je schopná zabezpečiť i dopravu.

Podniku sa tiež ponúkajú exportné možnosti v Taliansku, kde istá talianska mliekareň spracováva približne milión litrov mlieka denne a ponúka slovenským producentom 28 centov za liter. Maximálne prepravné náklady za liter suroviny sú päť centov. Dopyt tejto krajiny uspokojuje napr. Farma Majcichov, ktorá denne realizuje vývoz mlieka do 4 – 5 mliekarní v Taliansku a vývoz vie sprostredkovať a komplexne zabezpečiť aj pre ostatných prvovýrobcov.

Ďalšia možnosť, ako odčerpať domácim spracovateľom z trhu surové kravské mlieko, je už vyššie spomínaný predaj cez mliečne automaty, ktoré sú na Slovensku, ale aj v Európe čoraz populárnejšie. Napr. v Taliansku ich majú približne 1220 a priemerný predaj mlieka na jeden automat je 200 litrov denne.²

3.3 Štruktúra produkcie

Vzhľadom ku skutočnosti, že v súčasnosti má podnik dostatočné zásoby obilovín, ktoré prevyšujú množstvo nevyhnutné na osev a výkrm, a na klesajúci trend výkupných cien obilovín je potrebné, aby sa podnik zameral na zlepšenie odbytu aj tým spôsobom, že prehodnotí svoj oševný plán a zamerá sa na ďalšie trhové plodiny. Moderná poľnohospodárska produkcia totiž nie je len o dopestovaní komodít, ale aj ich dobrom predaji.

Momentálne sa ako vhodná alternatíva za veľkoplošne pestované komodity začína považovať mak. Jeho pestovanie síce bolo v minulosti komplikované v dôsledku platnosti zákona 139/1998 o omamných látkach, ale novela tohto zákona, ktorá začala platiť minulý rok, vytvorila vhodné podmienky pre veľkoplošné pestovanie maku. Slovenskí poľnohospodári boli totiž v tomto smere značne diskriminovaní oproti susedným štátom, odkiaľ sa mak momentálne dováža a jeho pestovanie nepodlieha žiadnym obmedzeniam. Naše klimatické podmienky sú pritom pre pestovanie maku optimálne a v minulosti tu malo svoju tradíciu. Pestovanie maku nie je veľmi náročné, vyžaduje sa najmä veľmi dobrá príprava pôdy. K tomu je nevyhnutná kvalitná sejačka, lebo sa seje veľmi plytko a postrekovač, aby sa zabránilo rastu buriny. Mak potrebuje k vývinu rastu bór, inak nie je na pestovanie náročný. Zbiera sa začiatkom augusta obilným kombajnom so zvláštnym adaptérom. Slama zo zberu musí byť podľa legislatívy do 24 hodín zapracovaná do pôdy.

² HUBA, J. *Export mlieka, mliečne automaty a pokles produkcie zvýši ceny. Ideme do toho?* [online]. c2009 [cit. 2010-04-10].

Odbyt maku môže smerovať buď na priemyselné alebo potravinárske účely. Pri priemyselnom spracovaní zohráva významnú úlohu farmaceutická spoločnosť z Hlohovca, ktorá je významným spracovateľom makovej slamy (makoviny). Nachádza sa v nej morfin, ktorý je hlavným alkaloidom maku. Napriek tomu, že slovenská surovina vykazuje vyššie kvalitatívne parametre, sa v súčasnosti viac ako 95 % maku dováža z Českej republiky a iba necelých 5 % pochádza z domácej produkcie. Farmaceutická spoločnosť však prejavila záujem o slovenskú makovinu, čo dosvedčila tým, že osivo bude pestovateľovi poskytnuté zdarma, pričom kompletná úroda maku a makoviny (po odlúčení) bude odovzdaná spracovateľskej organizácii. Pestovateľ dostane vyplatenú makovinu a mak odovzdá spracovateľovi takpovediac zadarmo. Môže sa to síce javiť ako nie veľmi výhodný obchod, ale vždy je to lepšie, ako nechať pôdu zarásť úhorom alebo zasieť nepredajným obilím.

„Pri celkovej odovzdanej produkcii (mak a makovina) pripadá približne 45 % objemu na semeno a približne 55 % na makovinu. To znamená, že pri úrode maku približne 0,6 ton z hektára (0,73 ton makoviny) a priemernom obsahu účinnej látky morfinu v makovine 1,5 % (takýto výsledok dosahujú pestovatelia vo Francúzsku) dostane pestovateľ za odovzdanú produkciu približne 1200 eur za hektár. Základná cena za kilogram makoviny pri 1,3 % obsahu morfinu je 1,4 eura. Pri navýšení obsahu morfinu o desatinu percenta sa zvyšuje cena za kilogram makoviny o 10 centov a naopak.“³

Druhou možnosťou je pestovanie maku pre potravinárske účely. Rozdiely medzi makom pre farmaceutický a potravinársky priemysel sú práve v obsahu hlavného alkaloidu. Pri speňažovaní produkcie pomáha i odbytová organizácia Fortis, ktorú si založili producenti tejto olejiny. Mak zo Slovenska okrem umiestnenia na domácom trhu (mak konzumný a mak stabilizovaný mletý) smeruje i do Českej republiky, Maďarska a Ruska. Potenciálnymi odberateľmi sú Poľsko, Rusko, Rakúsko, Nemecko, ale i Holandsko.

³ HUBA, J. *Príležitosťou pre poľnohospodárov je mak*. [online]. c2010 cit. [2010-04-10].

3.3.1 Plánované výdaje a príjmy

Na základe vyššie spomínaných údajov boli kvalifikovaným odhadom stanovené predpokladané výdaje súvisiace s týmto návrhom a príjmy, ktoré by jeho realizácia mohla priniesť. S produkciou maku by v sledovanom podniku bolo potrebné uskutočniť isté mechanické úpravy strojov, v súvislosti napojením adaptéru na obilný kombajn. Predpokladaná výška nákladov súvisiacich s týmito úpravami sa odhaduje na 25 000 €. Do prevádzkových nákladov boli zahrnuté náklady spojené s nákupom osiva, hnojív a chemických postrekov a ostatné priame náklady na materiál. Tvoria približne 70 % z tržieb.

Vzhľadom na existujúcu štruktúru produkcie je možné realizovať osev maku na ploche 200 ha. Pri predpokladanej úrode maku 0,6 ton na ha by podnik utŕžil príjem vo výške 76,824 tis. € (pri cene 0,66 € za 1 kg maku⁴). Pričom 3 % z urodových semien by boli ponechané na ďalší osev. V každom ďalšom roku sa predpokladá nárast tržieb o 3 % pri zachovanej výmere osevu.

V tabuľke 35 je zobrazený plánovaný Výkaz ziskov a strát a v tabuľke 36 plánovaný Cash flow po dobu životnosti adaptéru na kombajn. V pláne nie je uvažovaný vedľajší produkt makovina.

Položky / Rok	0	1	2	3	4	5	6
Zmena tržieb	-	76824	79129	81503	83948	86466	89060
Zmena prevádzkových nákladov	-	53777	55390	57052	58763	60526	62342
Zmena odpisov	-	4167	4167	4167	4167	4167	4167
Zisk pred zdanením	-	18881	19572	20284	21018	21773	22551
Daň (19 %)	-	3587	3719	3854	3993	4137	4285
Zisk po zdanení	-	15293	15853	16430	17024	17636	18267

Tabuľka 35: Plánovaný Výkaz ziskov a strát investície II (v €)
Prameň: Vlastné spracovanie na základe kvalifikovaného odhadu

⁴ www.makovepole.sk [online]. c2010 cit. [2010-05-21]

Položky / Rok	0	1	2	3	4	5	6
Zisk po zdanení		15293	15853	16430	17024	17636	18267
Zmena odpisov		4167	4167	4167	4167	4167	4167
Investícia	-25000	-	-	-	-	-	-
Cash flow	-25000	19460	20020	20597	21191	21803	22433

Tabuľka 36: Plánovaný Cash flow investície II (v €)

Prameň: Vlastné spracovanie na základe kvalifikovaného odhadu

Podobne ako pri predchádzajúcom návrhu investície do mliečneho automatu, aj pri tejto investícii som počítala ČSH, aby som zistila, či je pre podnik prijateľná. Rovnako je doplnená o výpočet vnútorného výnosového percenta a doby návratnosti investície.

Ak by sa podnik rozhodol financovať investíciu vlastným kapitálom, bola by diskontná sadzba určená mierou požadovanej výnosnosti vlastných zdrojov. Tá bola vedením daná na úrovni 25 %. Pri tejto diskontnej miere je ČSH investície rovná 35,63 tisíc €. Hodnota je vyššia ako nula, z čoho vyplýva, že investícia je pre podnik prijateľná. Túto skutočnosť potvrdil aj nasledujúci ukazovateľ. Po výpočte IRR som zistila, že skutočná výnosnosť tejto investície je 77,8 %. Na základe výpočtu ukazovateľa doby návratnosti, je možné predpokladať, že podniku sa investícia vráti približne o 1,5 roka.

Na základe predchádzajúcich výpočtov je možné tvrdiť, že mak má značný potenciál a javí sa ako dlhodobo rentabilná komodita, pričom náklady na pestovanie sú pomerne nízke, podobné, ako pri pestovaní obilnín.

3.4 Predaj z dvora

Ako ďalšiu alternatívu na zvýšenie tržieb podniku vidím v tzv. „predaji z dvora“. Tento predaj má pozitívny vplyv na rozvoj vidieka, jeho zásobovania potravinami priamo z prvovýroby i na zásobovanie spotrebiteľov v rámci agroturistiky. Najväčšou výhodou je vlastná cenotvorba a možnosť realizovať predaj v malých množstvách bez medzičlánkov, čím sa usporia náklady na distribúciu. Podnik si tak môže stanoviť vyššiu maržu. Následne si zlepši stav hotovostných prostriedkov i likviditu. Od mája 2010 platí dokonca znížená sadzba DPH z 19 na 6 % na predaj z dvora.⁵

Pri predaji z dvora sa zároveň spotrebiteľom umožní prístup k potravinám, bez priemyselnej úpravy a prídavných látok, ktoré na jednej strane predlžujú ich trvanlivosť, ale na strane druhej podstatne menia ich vlastnosti, najmä v živočíšnej prvovýrobe. V konečnom dôsledku má predaj z dvora aj veľký vplyv na kvalitu výroby, pretože výrobca príde priamo do kontaktu so zákazníkom, čím dostáva okamžitú spätnú väzbu na kvalitu svojich produktov. Možnosti uplatnenia tohto návrhu vidím najmä pri predaji ovocia, zeleniny, ošipáných a obilia na osev i výkrm.

V sledovanom podniku už istá podoba tohto predaja funguje. Podľa môjho názoru nie je momentálne nevyhnutné zriadiť okamžite samostatnú predajňu pre tento účel. Zo začiatku by postačoval predajný stánok v blízkosti vrátnice podniku, ktorý by mal prevádzkovú dobu približne 4 hodiny denne (od pondelka do piatku) v mesiacoch jún až október. Predaj by zabezpečoval, niekto z existujúceho personálu, čím by sa lepšie využili už existujúce pracovné sily podniku, ktoré sú momentálne postačujúce. V tomto stánku by boli umiestnené sezónne plodiny, najmä ovocie (jahody, ríbezle) a zelenina (paradajky, hrášok konzumný, kukurica sladká). Predaj by sa však vzťahoval aj na ošipané a obilniny. Na základe kvalifikovaného odhadu vedenia je možné predpokladať, že na zriadenie tohto stánku by súviseli najmä výdaje s jeho zakúpením (cca 1500 €), s nákupom registračnej pokladne vo výške cca 600 € a ostané administratívne

⁵ TASR. *Predaj z dvora dostal nižšiu DPH*. [online]. c2010 [cit. 2010-05-18].

a prevádzkové náklady vo výške cca 1000 € ročne. Predpokladané príjmy by mohli byť na úrovni 600 € za mesiac.

Cena by bola tvorená na základe kalkulácie neúplných nákladov, ktorá by pozostávala z priamych nákladov na produkciu (náklady, ktoré vzniknú v priamej súvislosti s príslušným výkonom, čiže priamy materiál, priame mzdy, ostatné priame náklady a výrobná réžia) a pripočítaním hrubého rozpätia (tzv. marža), ktoré pokrýva fixné náklady a zisk. K tejto sume by sa pripočítala DPH vo výške 6 %. Zároveň bude nevyhnutné porovnávanie cien s konkurenciou, vzhľadom na to, že do obce pravidelne chodia sezónny tovar predávať aj cezpoľní farmári, najmä z oblasti južného Slovenska. JAKOS by však mohol využiť konkurenčnú výhodu, ktorou je povedomie okolia o jeho kvalitnej produkcii.

S využitím spomínanej konkurenčnej výhody by som navrhovala zlepšenie marketingovej aktivity podniku. Prvým krokom by malo byť zvýšenie propagácie v miestnych periodikách a prostredníctvom oznamov v obecných rozhlasoch okolitých obcí. Náklady na inzerciu by boli približne 25 € na mesiac.

V tomto smere by som ďalej navrhla podporu predaja produktov, formou ochutnávok ovocia, mlieka ap. Prípadne pozvať obyvateľov na prehliadky areálu spojené s ochutnávkou produktov.

V neposlednom rade z oblasti marketingu navrhujem organizovať exkurzie pre školy, aby rástlo povedomie o firme medzi občanmi a vychovali si tak klientelu, ktorá by ich prírodné produkty ocenila.

3.5 Ďalšie návrhy

V súvislosti s riadením zásob odporúčam vypracovať optimálny plán na výšku zásob a zdokonaľiť informačný systém v podniku, aby informoval o možných problémoch už v štádiu výroby. Napriek charakteristickým znakom odvetvia je potrebné vypracovať účinný systém manažmentu zásob, vďaka ktorému by sa získal prehľad o ich stave a kvalite i následnej možnosti predaja. Je potrebné hľadať možnosti likvidity nepredajných zásob. Navrhujem predat' prebytočné zásoby, pretože podnik má problém uhrádzať záväzky a nevyhnutne potrebuje disponibilné finančné prostriedky na ich úhradu. Dlhodobu nepredajnú zásobu navrhujem predat' aj za cenu nižšiu, pretože môžu byť ohrozené vypršaním expiračnej doby (napr. hnojivá) alebo škodcami a prírodnými katastrofami (napr. obilie). Navrhujem zvýšiť propagáciu vlastných výrobkov, najmä prototypnej striekačky a zámočkej dlažby, a tak diverzifikovať svoju výrobu i nepoľnohospodárskym smerom. Podnik by mal využiť možnosť dotácie na výstavný stánok na poľnohospodárskych veľtrhoch a prezentovať tak svoj produkt.

V neposlednom rade je nevyhnutná obnova strojového parku, pretože stroje a zariadenia podniku sú už takmer odpísané a nemajú žiadnu alebo len nízku účtovnú hodnotu. Sú značne opotrebované, čo spôsobuje ich poruchovosť, v dôsledku čoho je výroba neefektívna, nákladná a zdržiavaná prestojmi z dôvodu opráv. Vzhľadom na súčasný stav prostriedkov podniku je to však plán dlhodobejšieho charakteru.

ZÁVER

Cieľom diplomovej práce bolo na základe vybraných metód finančnej analýzy posúdiť finančné zdravie akciovej spoločnosti JAKOS a na základe zistených výsledkov formulovať návrhy možných riešení, ktoré povedú k zlepšeniu súčasnej finančnej situácie podniku.

Pri spracovávaní finančnej analýzy podniku boli použité účtovné výkazy podniku z rokov 2005 až 2008. Využitie boli predovšetkým elementárne metódy finančnej analýzy a výsledky boli porovnávané s odvetvovým priemerom i konkurenčnými hodnotami.

Na základe zistených výsledkov je možné konštatovať, že podnik má problémy predovšetkým s likviditou 1. stupňa, v dôsledku nízkeho stavu hotovostných prostriedkov a neustále sa zvyšujúcich záväzkov z obchodného styku. S tým súvisí aj problém s uhrádzaním záväzkov, pričom až 46 % celkových záväzkov v roku 2008 bolo po lehote splatnosti. Tento fakt poškodzuje najmä dobré meno podniku. Oba problémy je nevyhnutné riešiť zvýšením tržieb podniku so zameraním na zvýšenie odbytu.

Okamžité riešenie situácie vidím v zavedení mliečneho automatu. V návrhovej časti je vypracované zhodnotenie investície s pohľadu čistej súčasnej hodnoty, vnútorného výnosového percenta a doby návratnosti. Na základe týchto výsledkov odporúčam podniku investíciu prijať. Pozitívom tohto návrhu je, že ho podnik môže financovať z vlastných zdrojov, jeho prevádzka a údržba nie sú nákladné a do podniku prinesie hotovostné prostriedky, čím sa zlepší likvidita podniku, môžu sa rýchlejšie uhrádzať záväzky a zlepši sa jeho bonita.

Ďalšie riešenie zvýšenia tržieb podniku je možné realizovať prostredníctvom tzv. predaja z dvora konečným spotrebiteľom, kde nevznikajú náklady na distribúciu a podnik si môže kalkulovať vyššiu maržu. Malo by sa to týkať predovšetkým predaja ovocia, zeleniny, ošipáných a obilia. Potrebné je však v tomto smere rozvinúť aj určité marketingové aktivity, najmä podporu predaja prostredníctvom ochutnávok a exkurzií v podniku.

Podnik sa v posledných rokoch trápí aj s vysokým stavom zásob, najmä nepredajných produktov, ktoré tvorí prevažne obilie, z dôvodu jeho nízkej výkupnej ceny. Navrhujem preto, aby podnik prehodnotil štruktúru svojej produkcie a zameral sa na pestovanie a predaj trhových plodín, napr. maku.

V rokoch 2007 a 2008 podnik dosahoval záporné výsledky hospodárenia, čo sa prejavilo vo všetkých ukazovateľoch rentability a zápornej hodnote Cash flow. Pravdou však je, že v odvetví poľnohospodárstva je mnoho podnikov, ktoré produkujú so stratou alebo len s minimálnym ziskom. Tento sektor totiž ovplyvňuje mnoho externých činiteľov, ktorých negatívne dôsledky je ťažké eliminovať.

Z pohľadu zadlženosti však podnik vykazoval dobré hodnoty. V roku 2008 bola približne 50 %. Odporúčam však v najbližšej dobe nezvyšovať ju, pretože by v budúcnosti mohol nastať problém s uhrádzaním dlhov. Zároveň podnik dosahoval počas sledovaného obdobia kladné hodnoty čistého pracovného kapitálu.

Ak podnik využije svoj potenciál, skúsenosti manažmentu a rýchlych reakcií v súvislosti so zmenou legislatívy a priznávania dotácií, je možné súčasnú nepriaznivú situáciu zvrátiť.

ZOZNAM POUŽITÝCH ZDROJOV

Monografie

- [1] ALEXÝ, J. 2001. *Finančná a ekonomická analýza*. Trenčín : GC Tech, 2001. ISBN 80-88914-30-2.
- [2] BARAN, D. 2001. *Analýza hospodárenia podniku*. Bratislava : STU, 2001. ISBN 80-227-1679-0.
- [3] BAŘINOVÁ, D. a VOŽŇÁKOVÁ, I. 2005. *Vyhodnocení a využití účetních výkazů pro manažery, společníky a akcionáře*. Praha : GRADA Publishing, 2005. ISBN 80-247-1115-x.
- [4] BLAHA, Z. S. – JINDŘICHOVSKÁ, I. 2006. *Jak posoudit finanční zdraví firmy*. Praha : Management Press, 2006. ISBN 80-7261-145-3.
- [5] CHAJDIÁK, J. 1997. *Finančné analýzy*. Bratislava : STATIS, 1997. ISBN 80-7169-812-1.
- [6] KISLINGEROVÁ, E. - HNILICA, J. 2005. *Finanční analýza: krok za krokem*. Praha : C. H. Beck, 2005. ISBN 80-7179-321-3.
- [7] KISLINGEROVÁ, E. 2004. *Manažerské finance*. Praha : C.H.Beck, 2004. ISBN 80-7179-802-9.
- [8] KONEČNÝ, M. 2004. *Finanční analýza a plánování*. Brno : Polygraf a.s, 2004. ISBN 80-214-2564-4.
- [9] KRAFTOVÁ, I. 2002. *Finanční analýza municipální firmy*. Praha : C. H. Beck, 2002. ISBN 80-7179-778-2.
- [10] KUPKOVIČ, M. a kol. 2003. *Podnikové hospodárstvo*. Bratislava : Sprint v.fra, 2003. ISBN 80-88848-71-7.
- [11] LANDA, M. 2008. *Jak číst finanční výkazy*. Praha : Computer Press, a.s., 2008. ISBN 978-80-251-1994-5.

- [12] LEDNICKÝ, V. 2000. *Strategický management*. Ostrava : Akademie Jana Amose Komenského, 2000. ISBN 80-7048-019-x.
- [13] MÁČE, M. 2006. *Finanční analýza obchodních a státních organizací: praktické příklady a použití*. Praha : GRADA Publishing, 2006. ISBN 80-247-1558-9.
- [14] MRKVIČKA, J. 1997. *Finanční analýza*. Praha : Bilance, 1997.
- [15] PETŘÍK, T. 2005. *Ekonomické a finanční řízení firmy: Manažerské účetnictví v praxi*. Praha : Grada, 2005. ISBN 80-247-1046-3.
- [16] REŽŇÁKOVÁ, M. 2005. *Finanční management, 1. a 2. díl*. Brno : CERM, 2005. ISBN 80-214-2564-4.
- [17] RŮČKOVÁ, P. 2010. *Finanční analýza: metody ukazatele a využití v praxi*. Praha : GRADA Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3308-1.
- [18] RŮČKOVÁ, 2007. *Finanční analýza: metody, ukazatele, využití v praxi*. Praha : Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1386-1.
- [19] SEDLÁČEK, J. 2007. *Finanční analýza podniku*. Brno : Computer Press, 2007. ISBN 978-80-251-1830-6.
- [20] SEDLÁČEK, 2001. *Účetní data v rukou manažera*. Brno : Computer Press, 2001. ISBN 80-7226-562-8.
- [21] SŮVOVÁ, H. 1999. *Finanční analýza v řízení podniku, v bance a na počítači*. Praha : Bankovní institut, 1999. ISBN 80-7265-027-0.
- [22] VALACH, J. a kol. 1997. *Finanční řízení podniku*. Praha : EKOPRESS, 1997. ISBN 80-901991-6-X.
- [23] ZALAI, K. a kol. 1998. *Finančno-ekonomická analýza podniku*. Bratislava : SPRINT, 1998. ISBN 80-88848-18-0.

Internetové zdroje

- [24] *Cenník 2010*. 2010. [cit. 2010-04-23]. Katalóg cien automatov a chladiacich prístrojov. Dostupné z:
<http://www.tcslovakia.com/Crowncool/PDF/katalog_cennik2010.pdf>.
- [25] Čtvrtečka, J. *Zakladanie porastu*. [online]. 2010 [cit. 2010-04-20]. Dostupné z:
<<http://www.makovepole.sk/index.php/zakladanie-porastu>>.
- [26] *Elektronická zbierka zákonov*. 2009. [cit. 2010-04-10]. Účtovná závierka RSB Brodské, s.r.o. za rok 2008. Dostupné z:
<<http://www.zbierka.sk/ov/kapitoly/default.aspx?KapitolaID=58969&FileName=ov2009-250-18&Rocnik=2009&TypKapitolyID=18>>.
- [27] GURČÍK, Ľ. *Scientific Information*. [online]. 2002 [cit. 2010-03-20]. Dostupné z:
<www.cazv.cz/2003/2002/ekon8_02/gurcik.pdf>.
- [28] HUBA, J. *Export mlieka, mliečne automaty a pokles produkcie zvýši ceny. Ideme do toho?* [online]. 2009 [cit. 2010-04-10]. Dostupné z:
<<http://www.polnoinfo.sk/clanok/1133/z-ekonomiky/odborne-clanky/export-mlieka--mliecne-automaty-a-pokles-produkcie-zvysi-ceny--ideme-do-toho-/>>.
- [29] HUBA, J. *Príležitosťou pre poľnohospodárov je mak*. [online]. 2010 cit. [2010-04-10]. Dostupné z: <<http://www.polnoinfo.sk/clanok/1590/z-ekonomiky/odborne-clanky/prilezitostou-pre-polnohospodarov-je-mak/>>.
- [30] *Infoma* [online]. 2010 [cit. 2010-03-31]. Adresár členov Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory. Poľnohospodárska prvovýroba. Dostupné z: <<http://www.infoma.sk/databaza-firiem.php?adr=4&kap=31&ck=1>>.
- [31] *Ministerstvo financií Slovenskej republiky* [online]. 2002 [cit. 2010-03-31]. Opatrenie MF/25814/2006-74. Dostupné z:
<<http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=5655>>.

- [32] *Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej republiky* [online].2010. [cit. 2010-05-20]. Aktuality: Na Slovensku je už 79 automatov na čerstvé mlieko. Dostupné z: <<http://www.land.gov.sk/sk/index.php?navID=1&id=2462>>.
- [33] *Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej republiky*. 2009. [cit. 2010-04-10]. Zelená správa 2009 - Správa o poľnohospodárstve a potravinárstve v Slovenskej republike 2009 (stav za rok 2008). Poľnohospodárstvo a potravinárstvo. Dostupné z: <<http://www.land.gov.sk/sk/index.php?navID=122&id=1964>>.
- [34] TASR. *Mliečne automaty podliehajú štandardnej veterinárnej kontrole*. [online]. 2009. [cit. 2010-04-10]. Dostupné z: <<http://www.zzz.sk/?clanok=7457>>.
- [35] TASR. *Predaj z dvora dostal nižšiu DPH*. [online]. 2010 [cit. 2010-05-18]. Dostupné z: <<http://hnonline.sk/c1-40895440-predaj-z-dvora-dostal-nizsiu-dph>>.
- [36] TASR. *Vláda schválila nariadenie o hygienických podmienkach pri predaji z dvora*. [online]. 2009 [cit. 2010-04-10]. Dostupné z: <<http://www.polnoinfo.sk/clanok/1112/z-domova/legislativa/vlada-schvalila-nariadenie-o-hygienickych-podmienkach-pri-predaji-z-dvora/>>.

Ostatné zdroje

- [37] Účtovné výkazy JAKOS, a.s. za roky 2005, 2006, 2007, 2008.
- [38] Vnútropodnikové stanovy JAKOS, a.s. 2009

ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK

CF	- Cash flow
ČPK	- čistý pracovný kapitál
ČSH	- čistá súčasná hodnota
DHM	- dlhodobý hmotný majetok
DNM	- dlhodobý nehmotný majetok
DPH	- daň z pridanej hodnoty
EAT	- zisk po zdanení
EBIT	- zisk pred úrokmi a zdanením
EBT	- zisk pred zdanením
EÚ	- Európska únia
IRR	- Internal Rate of Return (vnútorné výnosové percento)
JD	- jednotné družstvo
JRD	- jednotné roľnícke družstvo
MF SR	- Ministerstvo financií Slovenskej republiky
MP SR	- Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej republiky
MŠ SR	- Ministerstvo školstva Slovenskej republiky
NPV	- Net Present Value (čistá súčasná hodnota)
PPA	- Poľnohospodárska platobná agentúra
ROA	- rentabilita aktív
ROE	- rentabilita vlastného kapitálu
ROI	- rentabilita vloženého kapitálu
ROS	- rentabilita tržieb
RSB	- Roľnícka spoločnosť Brodské
SR	- Slovenská republika
VH	- výsledok hospodárenia
VÚC	- vyšší územný celok

ZOZNAM TABULIEK

Tabuľka 1: Ukazovatele na báze finančných tokov	32
Tabuľka 2: Hodnoty Z – skóre a ich interpretácia	33
Tabuľka 3: Hodnoty indexu bonity a ich interpretácia	34
Tabuľka 4: Hodnoty Ch-indexu a ich interpretácia.....	34
Tabuľka 5: Hodnoty G-indexu a ich interpretácia	35
Tabuľka 6: Štruktúra dodávateľov spoločnosti JAKOS, a.s.	45
Tabuľka 7: Štruktúra odberateľov spoločnosti JAKOS, a.s.	47
Tabuľka 8: Analýza silných a slabých stránok podniku	48
Tabuľka 9: Horizontálna analýza aktív v rokoch 2005 - 2008.....	50
Tabuľka 10: Štruktúra výrobkov JAKOS a.s. v rokoch 2007 a 2008 (v tis. Sk).....	52
Tabuľka 11: Horizontálna analýza pasív v za roky 2005 - 2008	53
Tabuľka 12: Horizontálna analýza výkazu ziskov a strát za roky 2005 - 2008	54
Tabuľka 13: Horizontálna analýza dotačnej podpory v rokoch 2005-2008.....	58
Tabuľka 14: Podpory podniku JAKOS, a.s. v rokoch 2005-2008	58
Tabuľka 15: Horizontálna analýza Cash flow v rokoch 2006-2008	59
Tabuľka 16: Vertikálna analýza aktív v rokoch 2005 - 2008.....	60
Tabuľka 17: Vertikálna analýza pasív v rokoch 2005 – 2008.....	63
Tabuľka 18: Vertikálna analýza výkazu zisku a strát v rokoch 2005 – 2008	65
Tabuľka 19: Financovanie stálych aktív dlhodobým kapitálom (v tis. Sk)	66
Tabuľka 20: Vývoj čistého pracovného kapitálu	66
Tabuľka 21: Vývoj ukazovateľov rentability v rokoch 2005-2008	67
Tabuľka 22: Vývoj ukazovateľov aktivity v rokoch 2005-2008.....	70
Tabuľka 23: Vývoj ukazovateľov zadlženosti v rokoch 2005 - 2008.....	73
Tabuľka 24: Finančná páka v rokoch 2005 - 2008	75
Tabuľka 25: Vývoj ukazovateľov likvidity v rokoch 2005 - 2008	76
Tabuľka 26: Ukazovatele tržnej hodnoty v rokoch 2005 - 2008.....	78
Tabuľka 27: Vývoj prevádzkových ukazovateľov v rokoch 2005 - 2008.....	79
Tabuľka 28: Vybrané ukazovatele pre analýzu toku Cash flow v rokoch 2005 - 2008.....	81
Tabuľka 29: Hodnoty Z – skóre v rokoch 2005 - 2008.....	82
Tabuľka 30: Hodnoty Indexu bonity v rokoch 2006 až 2008	83
Tabuľka 31: Hodnoty CH-indexu v rokoch 2006 až 2008.....	84
Tabuľka 32: Hodnota G-indexu v rokoch 2005 až 2008.....	84
Tabuľka 33: Plánovaný Výkaz ziskov a strát investície I (v €)	91

Tabuľka 34: Plánované Cash flow investície I (v €).....	91
Tabuľka 35: Plánovaný Výkaz ziskov a strát investície II (v €)	96
Tabuľka 36: Plánovaný Cash flow investície II (v €)	97

ZOZNAM GRAFOV

Graf 1: Horizontálny vývoj aktív a ich štruktúra v rokoch 2005 – 2008	51
Graf 2: Vývoj výnosov z hospodárskej činnosti podniku za roky 2005 - 2008	54
Graf 3: Porovnanie výroby a výrobnej spotreby v rokoch 2005 - 2008.....	55
Graf 4: Vývoj nákladov na hospodársku činnosť v rokoch 2005 - 2008	56
Graf 5: Vývoj jednotlivých druhov výsledkov hospodárenia za roky 2005-2008	57
Graf 6: Vývoj Cash flow v rokoch 2006 - 2008.....	60
Graf 7: Štruktúra aktív v rokoch 2005 -2008.....	61
Graf 8: Štruktúra dlhodobého hmotného majetku v rokoch 2005 - 2008	62
Graf 9: Štruktúra obežného majetku v rokoch 2005 – 2008	63
Graf 10: Vývoj štruktúry záväzkov v rokoch 2005 – 2008.....	64
Graf 11: Vývoj ukazovateľov rentability v rokoch 2005 - 2008.....	69
Graf 12: Vývoj ukazovateľov likvidity v rokoch 2005 až 2008	78
Graf 13: Vývoj podielu vlastného kapitálu na akciu v rokoch 2005–2008 (v Sk).....	78
Graf 14: Vývoj podielu účtovného zisku/straty na akciu v rokoch 2005–2008 (v Sk)	79
Graf 15: Z - skóre a jeho vývoj v rokoch 2005 - 2008.....	83

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha 1: Súvaha JAKOS, a.s. v plnom rozsahu za roky 2005 až 2008 (v tis. Sk)	110
Príloha 2: Výkaz ziskov a strát JAKOS, a.s. za roky 2005 až 2008 (v tis. Sk).....	113
Príloha 3: Výkaz Cash flow JAKOS, a.s. za roky 2006 až 2008 (v tis.Sk).....	115
Príloha 4: Zákony o poľnohospodárstve a potravinárstve zverejnené v r. 2008/09.....	116
Príloha 5: Popis úpravy Výkazu ziskov a strát z roku 2005.....	118
Príloha 6: Návod na používanie automatu prevádzkovateľom i zákazníkom	119
Príloha 7: Plán prevádzkových nákladov súvisiacich s investíciou	120
Príloha 8: Cenová ponuka spoločnosti Thermotechnika Crown Cool, s.r.o	120

PRÍLOHY

Príloha 1: Súvaha JAKOS, a.s. v plnom rozsahu za roky 2005 až 2008 (v tis. Sk)

Súvaha v plnom rozsahu		2005	2006	2007	2008
AKTÍVA k 31.12. (v tis. Sk)		Netto	Netto	Netto	Netto
	SPOLU MAJETOK	124 502	143 433	139 134	143 833
A.	POHĽADÁVKY ZA UPÍSANÉ VLASTNÉ IMANIE				
B.	NEOBEŽNÝ MAJETOK	74 811	73 216	70 897	69 177
B.I.	Dlhodobý nehmotný majetok				
1.	Zriaďovacie náklady				
2.	Aktivované náklady na vývoj				
3.	Softvér				
4.	Oceniteľné práva				
5.	Goodwill				
6.	Ostatný dlhodobý nehmotný majetok				
7.	Obstarávaný dlhodobý nehmotný majetok				
8.	Poskytnuté preddavky na dlhodobý nehmotný majetok				
B.II.	Dlhodobý hmotný majetok	73 609	72 004	69 800	68 688
1.	Pozemky	4 459	4 510	5 439	6 180
2.	Stavby	38 193	37 655	36 185	34 747
3.	Samostatné huteľné veci a súbory huteľných vecí	10 459	11 158	11 387	13 167
4.	Pestovateľské celky trvalých porastov	17 632	15 950	14 267	12 585
5.	Základné stádo a ťažné zvieratá	2 540	2 405	2 197	1 986
6.	Ostatný dlhodobý hmotný majetok				
7.	Obstarávaný dlhodobý hmotný majetok	326	326	325	23
8.	Poskytnuté preddavky na dlhodobý hmotný majetok				
9.	Opravná položka k nadobudnutému majetku				
B.III.	Dlhodobý finančný majetok	1 202	1 202	1 097	489
1.	Podielové cenné papiere a podiely v dcérskej účtovnej jednotke				
2.	Podielové cenné papiere a podiely v spoločnosti s podstatným vplyvom				
3.	Ostatné dlhodobé cenné papiere a podiely	1 202	1 202	1 097	489
4.	Pôžičky účtovnej jednotke v konsolidovanom celku				
5.	Ostatný dlhodobý finančný majetok				
6.	Pôžičky s dobou splatnosti najviac jeden rok				
7.	Obstarávaný dlhodobý finančný majetok				
8.	Poskytnuté preddavky na dlhodobý finančný majetok				
C.	OBEŽNÝ MAJETOK	49 167	69 916	67 667	74 100
C.I.	Zásoby	41 397	48 443	59 900	62 943
1.	Materiál	2 833	2 820	3 132	3 044
2.	Nedokončená výroba a polotovary	15 452	16 325	16 499	14 700
3.	Zákazková výroba s predpokladanou dobou ukončenia dlhšou ako 1 rok				
4.	Výrobky	19 192	24 993	37 522	42 233
5.	Zvieratá	3 920	4 305	2 747	2 966
6.	Tovar				
7.	Poskytnuté preddavky na zásoby				
C.II.	Dlhodobé pohľadávky				
1.	Pohľadávky z obchodného styku				
2.	Pohľadávky voči dcérskej účtovnej jednotke a materskej účtovnej jednotke				
3.	Ostatné pohľadávky v rámci konsolidovaného celku				
4.	Pohľadávky voči spoločníkom, členom a združeniu				

6.	Iné pohľadávky				
7.	Odložená daňová pohľadávka				
C.III.	Krátkodobé pohľadávky	7 310	21 022	4 354	11 042
1.	Pohľadávky z obchodného styku	7 310	6 336	2 439	1 730
2.	Pohľadávky voči dcérskej účtovnej jednotke a materskej účtovnej jednotke				
3.	Ostatné pohľadávky v rámci konsolidovaného celku				
4.	Pohľadávky voči spoločníkom, členom a združeniu				
5.	Sociálne poistenie				
6.	Daňové pohľadávky		14 669	1 903	9 300
7.	Iné pohľadávky		17	12	12
C.IV.	Finančné účty	460	451	3 413	115
1.	Peniaze	89	51	222	50
2.	Účty v bankách	371	400	3 191	65
3.	Účty v bankách s dobou viazanosti dlhšou ako jeden rok				
4.	Krátkodobý finančný majetok				
5.	Obstarávaný krátkodobý finančný majetok				
D.	ČASOVÉ ROZLIŠENIE	524	301	570	556
1.	Náklady budúcich období	448	218	263	552
2.	Príjmy budúcich období	76	83	307	4

PASÍVA k 31.12. (v tis. Sk)		2005	2006	2007	2008
SPOLU VLASTNÉ IMANIE A ZÁVÄZKY		124 502	143 433	139 134	143 833
A.	VLASTNÉ IMANIE	97 529	95 509	90 332	81 362
A.I.	Základné imanie	65 744	65 744	65 744	65 807
1.	Základné imanie	65 807	65 807	65 807	65 807
2.	Vlastné akcie a vlastné obchodné podiely (-)	-63	-63	-63	
3.	Zmena základného imania				
A.II.	Kapitálové fondy	-2 445	-2 445	-2 445	0
1.	Emisné ážio				
2.	Ostatné kapitálové fondy				
3.	Zákonný rezervný fond (Nedeliteľný fond) z kapitálových vkladov				
4.	Oceňovacie rozdiely z precenenia majetku a záväzkov				
5.	Oceňovacie rozdiely z kapitálových účastín	-2 445	-2 445	-2 445	
6.	Oceňovacie rozdiely z precenenia pri zlúčení, splynutí a rozdelení				
A.III.	Fondy zo zisku	16 094	16 301	16 763	17 013
1.	Zákonný rezervný fond	15 814	15 814	15 814	15 814
2.	Nedeliteľný fond				
3.	Štatutárne fondy a ostatné fondy	280	487	949	1 199
A.IV.	Výsledok hospodárenia minulých rokov	16 988	15 836	12 909	7 270
1.	Nerozdelený zisk minulých rokov	16 988	15 836	12 909	7 270
2.	Neuhradená strata minulých rokov				
A.V.	Výsledok hospodárenia za účtovné obdobie (+/-)	1 148	73	-2 639	-8 728
B.	ZÁVÄZKY	20 911	42 421	43 932	56 046
B.I.	Rezervy	923	977	1 254	1 462
1.	Rezervy zákonné				
2.	Ostatné dlhodobé rezervy				
3.	Krátkodobé rezervy	923	977	1 254	1 462
B.II.	Dlhodobé záväzky	5 288	7 433	6 735	7 083
1.	Dlhodobé záväzky z obchodného styku				
2.	Dlhodobé nevyfakturované dodávky				
3.	Dlhodobé záväzky voči dcérskej účtovnej jednotke a materskej účtovnej jednotke				
4.	Ostatné dlhodobé záväzky v rámci konsolidovaného celku				
5.	Dlhodobé prijaté preddavky				

6.	Dlhodobé zmenky na úhradu				
7.	Vydané dlhopisy				
8.	Závazky zo sociálneho fondu	109	394	391	397
9.	Ostatné dlhodobé záväzky	3 036	4 589	3 472	3 570
10.	Odložený daňový záväzok	2 143	2 450	2 872	3 116
B.III.	Krátkodobé záväzky	13 674	22 524	21 062	31 328
1.	Záväzky z obchodného styku	6 270	13 392	13 753	22 793
2.	Nevyfakturované dodávky	896			33
3.	Záväzky voči dcérskej účtovnej jednotke a materskej účtovnej jednotke				
4.	Ostatné záväzky v rámci konsolidovaného celku				
5.	Záväzky voči spoločníkom a združeniu				
6.	Záväzky voči zamestnancom	968	1 065	1 269	1 118
7.	Záväzky zo sociálneho poistenia	1 175	1 481	1 285	871
8.	Daňové záväzky a dotácie	3 339	2 865	216	360
9.	Ostatné záväzky	1 026	3 721	4 539	6 153
B.IV.	Bankové úvery a výpomoci	1 026	11 487	14 881	16 173
1.	Bankové úvery dlhodobé				
2.	Bežné bankové úvery	1 026	11 487	14 881	16 173
3.	Krátkodobé finančné výpomoci				
C.	ČASOVÉ ROZLIŠENIE	6 062	5 503	4 870	6 425
1.	Výdavky budúcich období		23	19	9
2.	Výnosy budúcich období	6 062	5 480	4 851	6 416

Príloha 2: Výkaz ziskov a strát JAKOS, a.s. za roky 2005 až 2008 (v tis. Sk)

Položka		č. r.	2005	2006	2007	2008
I.	Tržby z predaja tovaru	01	21	24	13	23
A.	Náklady vynaložené na obstaranie predaného tovaru	02	19	24	13	23
+	OBCHODNÁ MARŽA	03	2	0	0	0
II.	Výroba	04	61 260	68 132	70 430	67 674
1.	Tržby z predaja vlastných výrobkov a služieb	05	52 685	58 432	57 360	62 920
2.	Zmena stavu vnútroorganizačných zásob	06	5 946	7 069	11 145	3 131
3.	Aktivácia	07	2 629	2 631	1 925	1 623
B.	Výrobná spotreba	08	44 545	46 457	49 790	55 203
1.	Spotreba materiálu, energie a ostatných neskladovateľných dodávok	09	33 465	37 819	41 387	45 706
2.	Služby	10	11 080	8 638	8 403	9 497
+	PRIDANÁ HODNOTA	11	16 717	21 675	20 640	12 471
C.	Osobné náklady	12	26 171	26 825	28 395	30 177
1.	Mzdové náklady	13	18 817	19 247	20 203	21 253
2.	Odmeny členom orgánov spoločnosti a družstva	14	240	414	600	600
3.	Náklady na sociálne poistenie	15	6 703	6 961	7 397	8 050
4.	Sociálne náklady	16	411	203	195	274
D.	Dane a poplatky	17	1 662	2 444	1 567	1 440
E.	Odpisy a opravné položky k dlhodobému nehmotného a hmotného majetku	18	6 897	7 353	7 834	8 231
III.	Tržby z predaja dlhodobého majetku a materiálu	19	19 022	2 301	610	1 060
F.	Zostatková cena predaného dlhodobého majetku a predaného materiálu	20	15 743	968	684	476
IV.	Ostatné výnosy z hospodárskej činnosti	21	21 386	17 320	18 377	24 629
G.	Ostatné náklady na hospodársku činnosť	22	4 962	2 352	1 608	1 464
V.	Prevod výnosov z hospodárskej činnosti	23				
H.	Prevod nákladov na hospodársku činnosť	24				
*	VÝSLEDOK HOSPODÁRENIA Z HOSPODÁRSKEJ ČINNOSTI	25	1 690	1 354	-461	-3 628
VI.	Tržby z predaja cenných papierov a podielov	26				63
I.	Predané cenné papiere a podiely	27				63
VII.	Výnosy z dlhodobého finančného majetku	28				
1.	Výnosy z cenných papierov a podielov v dcérskej účtovnej jednotke a v spoločnosti s podstatným vplyvom	29				
2.	Výnosy z ostatných dlhodobých cenných papierov a podielov	30				
3.	Výnosy z ostatného dlhodobého finančného majetku	31				
VIII.	Výnosy z krátkodobého finančného majetku	32				
J.	Náklady na krátkodobý finančný majetok	33				
IX.	Výnosy z precenenia cenných papierov a náklady na derivátové operácie	34				
K.	Náklady na precenenie cenných papierov a náklady na derivátové operácie	35				
L.	Tvorba a zúčtovanie opravných položiek k finančnému majetku	36				
X.	Výnosové úroky	37		8	7	4
M.	Nákladové úroky	38	396	823	1 411	1 682
XI.	Kurzové zisky	39	4	30	87	205
N.	Kurzové straty	40	78	78	88	77
XII.	Ostatné výnosy z finančnej činnosti	41				
O.	Ostatné náklady z finančnej činnosti	42	153	112	350	3 306
XIII.	Prevod finančných výnosov	43				
P.	Prevod finančných nákladov	44				
*	VÝSLEDOK HOSPODÁRENIA Z FINANČNEJ ČINNOSTI	45	-623	-975	-1 755	-4 856
R.	Daň z príjmov z bežnej činnosti	46	-81	306	423	244

1.	splatná	47			1	
2.	odložená	48	-81	306	422	244
**	VÝSLEDOK HOSPODÁRENIA Z BEŽNEJ ČINNOSTI	49	1 148	73	-2 639	-8 728
XIV.	Mimoriadne výnosy	50				
S.	Mimoriadne náklady	51				
T.	Daň z príjmov z mimoriadnej činnosti	52				
1.	splatná	53				
2.	odložená	54				
*	VÝSLEDOK HOSPODÁRENIA Z MIMORIADNEJ ČINNOSTI	55	0	0	0	0
U.	Prevod podielov na výsledku hospodárenia spoločníkom	56				
***	Výsledok hospodárenia za účtovné obdobie	57	1 148	73	-2 639	-8 728
	Výsledok hospodárenia pred zdanením	58	1 067	379	-2 216	-8 484

Príloha 3: Výkaz Cash flow JAKOS, a.s. za roky 2006 až 2008 (v tis. Sk)

	Cash flow (v tis. Sk)	2006	2007	2008
P.	Stav peňažných prostriedkov na začiatku obdobia	460	451	3 413
1.	Výsledok hosp. za účt. obdobie	73	-2 639	-8 728
2.	Účtovné odpisy DHM a DNM	7 353	7 834	8 231
3.	Zmena stavu rezerv	54	277	208
4.	Zmena stavu časového rozlíšenia	-336	-902	1 569
5.	Zmena stavu zásob	-7 046	-11 457	-3 043
6.	Zmena stavu krátkodobých pohľadávok	-13 712	16 668	-6 688
7.	Zmena stavu dlhodobých pohľadávok	0	0	0
8.	Zmena stavu kr. záväzkov (bez KÚ a fin.výpomocí)	8 850	-1 462	10 266
9.	Zmena stavu krátkodobého finanačného majetku	0	0	0
A.	Prevádzkový cash flow	-4 764	8 319	1 815
10.	Zmena hmotného a nehmotného investičného majetku	-5 758	-5 620	-7 119
11.	Zmena stavu finančných investícií	0	105	608
B.	Cash flow z investičnej činnosti	-5 758	-5 515	-6 511
12.	Zmena stavu dlhodobých záväzkov (bez str. a dl. úverov)	2 145	-698	348
13.	Zmena stavu krátkodobých úverov a finanačných výpomocí	10 461	3 394	1 292
14.	Zmena stavu stredne a dlhodobých úverov	0	0	0
15.	Zmena stavu vlastného imania z vybraných operácií	-2 093	-2 538	-242
C.	Cash flow z finančnej činnosti	10 513	158	1 398
D.	Cash flow (A+B+C)	-9	2 962	-3 298
E.	Stav peňažných prostriedkov na konci obdobia (P+D)	451	3 413	115

Príloha 4: Zákony o poľnohospodárstve a potravinárstve zverejnené v r. 2008/09 (zdroj: Zelená správa 2009)

1. Zákon č. 78/2008 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 184/2006 Z. z. o pestovaní geneticky modifikovaných rastlín v poľnohospodárskej výrobe
2. Zákon č. 99/2008 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 442/2004 Z. z. o súkromných veterinárnych lekároch, o Komore veterinárnych lekárov Slovenskej republiky a o zmene a doplnení zákona č. 488/2002 Z. z. o veterinárnej starostlivosti a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene zákona č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti
3. Zákon č. 100/2008 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 151/2002 Z. z. o používaní genetických technológií a geneticky modifikovaných organizmov v znení neskorších predpisov
4. Zákon č. 130/2008 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 64/1997 Z. z. o užívaní pozemkov v zriadených záhradkových osadách a vysporiadaní vlastníctva k nim v znení neskorších predpisov
5. Zákon č. 172/2008 Z. z. o neprimeraných podmienkach v obchodných vzťahoch a o doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 30/1992 Zb. o Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komore v znení neskorších predpisov
6. Zákon č. 202/2008 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 136/2000 Z. z. o hnojivách v znení zákona č. 555/2004 Z. z.
7. Zákon č. 219/2008 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy a o zmene zákona č. 245/2003 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 359/2007 Z. z.
8. Zákon č. 279/2008 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 467/2002 Z. z. o výrobe a uvádzaní liehu na trh v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení zákona č. 105/2004 Z. z. o spotrebnej dani z liehu a o zmene a doplnení zákona č. 467/2002 Z. z. o výrobe a uvádzaní liehu na trh v znení zákona č. 211/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov
9. Zákon č. 285/2008 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Slovenskej národnej rady č. 330/1991 Zb. pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva,

pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách v znení neskorších predpisov a o doplnení niektorých zákonov

10. Zákon č. 378/2008 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 106/2004 Z. z. o spotrebnej dani z tabakových výrobkov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov
11. Zákon č. 467/2008 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 597/2006 Z. z. o pôsobnosti orgánov štátnej správy v oblasti registrácie odrôd pestovaných rastlín a uvádzaní množiteľského materiálu pestovaných rastlín na trh
12. Zákon č. 492/2008 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 491/2001 Z. z. o organizovaní trhu s vybranými poľnohospodárskymi výrobkami v znení neskorších predpisov
13. Zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja
14. Zákon č. 601/2008 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 543/2007 Z. z. o pôsobnosti orgánov štátnej správy pri poskytovaní podpory v pôdohospodárstve a rozvoji vidieka a o zmene a doplnení niektorých zákonov
15. Zákon č. 45/2009 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 193/2005 Z. z. o rastlinolekárskej starostlivosti v znení zákona č. 295/2007 Z. z. a o zmene a doplnení niektorých zákonov
16. Zákon č. 52/2009 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 105/2004 Z. z. o spotrebnej dani z liehu a o zmene a doplnení zákona č. 467/2002 Z. z. o výrobe a uvádzaní liehu na trh v znení zákona č. 211/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov
17. Zákon č. 55/2009 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 172/2008 Z. z. o neprimeraných podmienkach v obchodných vzťahoch a o doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 30/1992 Zb. o Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komore v znení neskorších predpisov
18. Zákon č. 66/2009 Z. z. o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov pod stavbami, ktoré prešli z vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Príloha 5: Popis úpravy Výkazu ziskov a strát z roku 2005

Výkaz ziskov a strát z roku 2005 bolo v dôsledku legislatívy potrebné upraviť v zmysle platnosti opatrenia MF SR MF/25814/2006-74.

Na základe konzultácií s ekonomickým oddelením spoločnosti som položku *„Zúčtovanie a zrušenie opravných položiek do výnosov z hospodárskej činnosti“* rozpustila do položky *„Ostatné výnosy z hospodárskej činnosti“*. Od položky *„Použitie a zrušenie rezerv do výnosov z hospodárskej činnosti a účtovanie vzniku komplexných nákladov budúcich období“* som odrátala položkou *„Tvorba rezerv na hospodársku činnosť a zúčtovanie komplexných nákladov budúcich období“* a o zostatok boli ponížené osobné náklady. Položka *„Tvorba opravných položiek do nákladov na hospodársku činnosť“* bola presunutá do položky *„Zmena stavu vnútroorganizačných zásob“*.

Príloha 6: Návod na používanie automatu prevádzkovateľom i zákazníkom

Čerstvé mlieko, ktoré je schladené na 4 °C, sa načapuje s pomocou merného a plniaceho dávkovača do jednorazových 20 litrových vreciek priamo v podniku. Kapacita automatu je 200 litrov, t.j. 10 x 20 l vrecká. Načapované mlieko vo vreckách sa uloží do PVC prepraviek (GN nádob), s pomocou ktorých je možný presun mlieka na prislúchajúce miesto predaja.

Obsluhujúci automatu po otvorení predných dvierok uvidí mlieko napojené na trubičky. Od trubičiek odpojí prázdne vrecká. Ak v automate v spodných častiach zostanú vrecká s mliekom, osadí ich do horných políc. Ďalej umiestni novo prinesené mlieko. Keď je mlieko napojené, zavrú sa dvierka a predáva sa.

Čistenie je možné urobiť priamo na mieste (pričom nie je potrebné napojiť automat na vodu) tak, že sa nasadí hadicový systém. Pripoja sa čistiace hadice na čerpadlo, druhá hadica sa nasadí na výdajný priestor. Zapne sa menu umývanie. Stroj sa vyčistí (najprv studenou vodou, potom saponátom, ktorý sa používa v mliekarenstve a nakoniec 70 °C horúcou vodou). Osadí sa čistá hadica na čerpadlo, ktorú si privezieme so sebou a môže ísť výdaj mlieka. Hadicový systém sa prečistí v podniku.

Na automate je možné naprogramovať jazyk, množstvo impulzov na liter, mince, výstrahu, dennú tržbu, dennú litráž ap. Stroj disponuje signalizáciou, napr. keď je v automate už len 20 l mlieka, na automate začne blikáť START/STOP tlačidlo. Keď stroj dosiahne max. 5 l, tlačidlo START/STOP svieti natrvalo. Vtedy automat už neprijíma mince. Automat mince nevydáva a prijíma mince od 5,10,20 a 50 – centové mince a 1 a 2 euro mince.

Priebeh výdaja mlieka:

Zákazník si prinesie so sebou PET fľašu na mlieko, otvorí dvierka podloží pod výdajné hrdlo fľašu, vhodí mincu, zapne tlačidlo START a ide výdaj. Keď začne mlieko peniť, je možné pozastaviť výdaj s tlačidlom STOP. Ako pena padne, stlačením START ide zase výdaj. Ak má zákazník naplnenú fľašu, odoberie ju z výdaja a zavrie dvierka.

Príloha 7: Plán prevádzkových nákladov súvisiacich s investíciou

Položky (v €) / Rok	1	2	3	4	5	6
energie	11000	11220	11444	11673	11907	12145
pohonné hmoty	900	1000	1100	1300	1450	1600
reklama	1000	700	700	700	700	700
vrecká na mlieko	1300	1500	1700	1900	2100	2200
údržba a ostatné náklady	2200	2500	3000	3500	4000	4500
prevádzkové náklady spolu	16400	16920	17944	19073	20157	21145

Tabuľka 37: Predpokladaný plán prevádzkových nákladov v súvislosti s investíciou do automatu

Prameň: Vlastné spracovanie na základe kvalifikovaného odhadu vedenia

Príloha 8: Cenová ponuka spoločnosti Thermotechnika Crown Cool, s.r.o

Súčasť automatu	Počet kusov	Cena (v €)/ ks	Cena spolu (v €)
TC 600 TM (s pohyblivou policou)	1	4059,00	4059,00
Plnička s váhou	1	1323,00	1323,00
Vrecká na mlieko	300	0,50	150,00
GN prepravka	20	7, 00	140,00
Náhradná hadica	1	-	98,00
Reklama na bočných stenách	-	-	18,00
Spolu bez DPH	-	-	5788,00
DPH (19 %)	-	-	1099,72
Spolu s DPH	-	-	6887,72

Tabuľka 38: Hodnota investície

Prameň: Cenová ponuka spoločnosti THERMOTECHNIKA CROWN COOL, s.r.o. (23.4.2010)